

Vegyes közlemények.

Erdők leportyázása.

Daczára annak, hogy a futóbetyárok korszaka hazánkban megszűnt, az erdők még mindig fontos szerepet játszanak a közbiztonsági szolgálatban. Mert az erdők számos buvóhelye és a fák által korlátolt áttekintés is könnyebb és biztosabb menedéket nyújt nyáron minden gazembernek, mint a fedetlen terep, község vagy tanya. És ha tekintetbe vesszük, hogy az erdőkben tanyázó pásztorok — kevés kivétellel — a lopástól nem idegenkednek és hogy ezek minden tolvajnak vagy bárminemű közártalmunak szívesen játszanak kezére, továbbá, ha tekintetbe vesszük, hogy az erdőkben vagy azok szélén álló egyes házak vagy csárdák, az elzüllött és a napfényt kerülő egyének rendes gyűlhelyei: mi sem természetesebb, mint hogy az erdőkre a közbiztonsági közegeknek nagy figyelmet kell fordítaniok.

Az erdőkben a közbiztonság csakis rendszeres, tudatos és gyakori portyázás által biztosítható. Mint-hogy azonban az erdők leportyázása a különböző évszakokban, nemkülönben éjjel és nappal is különböző, de a portyázás miképeni megejtésére az erdők minősége is befolyást gyakorol; ez okból az alábbiakban mindazon teendőket óhajtjuk részletezni, a melyek a csendőrjárőrök által az erdők portyázásánál szemelött tartandók.

Az erdők közbiztonsági szempontból két részre oszthatók, t. i. az öreg és a fiatal erdőkre.

Az öreg és üzemszerűleg kezelt erdők magas törzsszel bíró és ritkábban ültetett fákból állanak és csak helyenkint, mint vízmosásokban, tisztásokban stb. van ily erdőkben bokrokkal vagy bozóttal benőtt hely, máskülönben a fák alja tiszta, az áttekintés tehát ily erdőkben nappal, ha korlátolt is, mégis elegendő nagy.

A fiatal erdők — sűrűn egymás mellé ültetett, — rendszeren földig ágakkal benőtt, vékony s nem ritkán több méter magas fákból állanak, ezenkívül az ily erdőkben a fű és bozót is sűrűn és magasán tenyész, áttekintés tehát ily erdőkben egyáltalában nincsen.

Ez utóbbi erdökhöz sorolhatjuk a magas bokrokkal sűrűn benőtt tereprészeket, nemkülönben a sűrű füzeseket is.

Ezeket előrebocsátva, hozzáfogunk az erdők lepor-tyázásának leírásához.

Portyázás nyáron és nappal.

Az öregebb fákból álló erdő, mint említettük, nappal meglehetősen áttekintést nyújt, de mert ezen áttekintés mégis csak korlátolt, a portyázó csendőr ide és tova való czirkálással igyekezzék az erdőt, a mennyire csak lehet, teljesen átvizsgálni, mert az erdőben minden fa és bokor, gödör vagy árok, rejteklül szolgálhat a közártalmuaknak.

Portyázása közben ne csak a földet nézze, hanem a fákat is vegye szemügyre, mert a csavargók, pásztorok vagy bojtárjaik, ha a csendőrt észre veszik, különösen ha bűnösöknek érzik magukat, vagy ha megszoríttatnak és a csendőr elől menekülni akarnak, számtalanszor a lombos fákra másznak és úgy-mondva nyomtalanul eltűnnek.

Járása közben kerülje a nagy zajt, a mennyire lehet, a száraz galyakat és a leveleket ne tiporja le, mert azok ropogása és recsegése messze elhallatszik, a járása által okozott zaj tehát, jöttét már távolról elárulja.

Az erdőkben az utakat, vágásokat, tisztásokat és forrásokat, nemkülönben azok környékét pontosan figyelje meg, ez által megállapíthatja, illetve meggyőződést szerezhet magának, vajjon ott emberek vagy állatok nem-e fordultak meg. Különösen említett helyek közelében lest tartson.

Az utak és vágások (úgynevezett léniák) megfigyelése és átvizsgálása nem abban rejlik, hogy a csendőr

azokon portyázzék, sőt ellenkezőleg, a csendörnek az útakon és a léniákon minél kevesebbet kell mutatkoznia, mert ezeken a csendör már messziről látható, jöttét tehát már eleve elárulja. Ezek megfigyelése olyformán történik, hogy a csendör az utak vagy vágások mellett az erdőben halad és időközönként oly pontokról, honnan távolabbra ellát, az utakat és a léniákat a nélkül, hogy a csendör észrevehető lenne, megfigyeli.

Ezen eljárás által a csendör az utakon és vágásokon járó embereket már messziről látja, azok ha közártalmuak, a csendört nem látva, az erdőben nem fognak eltűnni, hanem gyanutlan haladva, úgymondva a csendörbe ütődnek, vagyis a csendör az ily embereket úgy meglepheti, hogy első meghökkenésökben sem védelemre, sem pedig menekülésre nem is gondolhatnak.

Portyázás közben gyakran álljon meg, hallgatózzék, mert az erdőben kellő látköre nem lévén, a látást a hallás pótolja. Ha valami neszt hall és annak irányát, vagy azt, hogy mitől ered, nem veheti tisztán ki, feküdjék le, egyik fülét tegye a földre, a másikat pedig kezével fődje be; így jobban fogja a neszt kivehetni és annak irányát is meg fogja határozhatni, azután pedig annak okát kipuhatolni.

Ha az erdőben egyes sűrű helyek vannak, azokat okvetlen kutassa át a járőr, mert ezek rejtekül és pihenőül szolgálnak a közbiztonságot veszélyeztető egyéneknek. Hasonlóan alaposan kutassa át a vízmosásokat és a szakadásokat, különösen ha azok bokrokkal be vannak növe, nem különben a gödröket és a barlangokat is, mert a bokrokkal benőtt vízmosásokat, szakadékokat, a barlangokat stb., a tolvajok a lopott állatok elrejtésére és megőrzésére igen nagy előszeretettel használják.

Ily helyek átvizsgálása azonban nagy elővigyázatot igényel, ez okból e helyek közelében, azok átvizsgálása előtt, mindig lesállítás tartandó s minden gyanus körülmény előbb kipuhatolandó.

Az odvas fák és a sziklahasadékok szintén nagy figyelmet igényelnek, ezekbe rejtik a tolvajok, pásztorok és bojtárjaik a lopott holmit és itt tartják rendszeresen ezek, valamint az orvvadászok is fegyvereiket.

Ezen rejthelyek átvizsgálása egy hosszabb bot vagy rúd segítségével történik, melynek egyik vége megmeghegyezve villa alakra behasíttatik. Ezen favillával a csendőr az odvas fába, vagy a sziklahasadékba nyúl és ha abban valami tárgyat érez, a meghegyezett villát a tárgyhoz szorítja és a bot forgatása által oda törekszik, hogy a tárgy a villára csavaródjék. Ha ez sikerült, lassú és óvatos emelés által a tárgyat, különösen ha az puha volt (ruhanemű, papír stb.) napfényre fogja hozni. Ha az elrejtett tárgy kemény vagy nehéz, vagy pedig bármi oknál fogva az előbb említett villa-alakú botra nem csavarodik, vagy ezen eszköz által — súlya miatt — ki nem emelhető, a járőr a helyet jól jegyezze meg magának és ha csak lehet, a legközelebbi tanyán vagy községben egy vaskampót, esetleg nagyobb halászhorogot szerezzen és avval a gyanus üreget kutassa át, vagy pedig bevonulása után észleleteiről őrsparancsnokának jelentést tegyen, a ki a gyanus hely átkutatása iránt azonnal intézkedik.

Az erdőkben vagy annak közelében levő korcsmák vagy egyes megbizhatatlan egyének házai a legnagyobb figyelemmel ellenőrizendők, ezen helyek szoktak a csavargók, rablók stb. gyűlhelyei lenni, ily helyeken főzetik ki a legtöbb lopási és rablási terv s ilyen helyeken mulatnak a rablók, tolvajok s igen gyakran a vidék közártalmas egyénéi. Ezen helyek tehát, de különösen a korcsmák, észrevétlenül megközelítendők és előttök les tartandó. Ily les alkalomával fogja a járőr megtudni, hogy kicsoda jár be és ki ezen helyiségekbe, mily egyénekkel érintkezik a korcsmáros, vagy az illető ház lakója. Ezen erdei csapszékek korcsmárosai, kevés kivétellel, mind megbizhatatlan egyének, orgazdák és bűnrészesek a tolvajokkal; sokszor ők az értelmi szerzői sok bűntény-

nek. Ez okból ezek mindenkor szigorú felügyelet alatt tartandók.

Ezen egyének minden viszonyait igyekezzék a járőr megtudni és előjegyzési könyvében nyilván tartani.

Az erdőőrök lakásait is keresse fel a járőr és az örökkel érintkezzék. Ezen egyének, ha megbízhatók és becsületesek, mint felesketett személyek, nagy hasznára lehetnek a csendőrnek, de másrészt ezeknek se higgyen föltétlenül mindent, mert tekintve exponált helyzetöket, sokszor inkább a rablókat támogatják, mint a csendőröket.

Ha az erdőben famunkások, szén- és mészégetők stb. vannak, az ily telepeket a járőr szintén óvatosan közelítse meg és figyelje meg őket. Ezen egyéneknél igen sokan fordulnak meg, de ezen munkások az erdőben úgymondva állandóan tartózkodnak, az erdő minden viszonyait jól ismerik, tudják azt is, hogy az erdőkben nem csatangolnak-e csavargók vagy fegyveres rablók s így sokszor a helyes nyomra vezethetik a járőrt, Csakhogy a csendőr ezen egyénekben se bizzék föltétlenül, hanem azok megbízhatóságáról előbb alaposan és ismételten győződjenek meg.

Különösen a famunkásokra — ha azok idegenek — szigorúan felügyeljen, győződjenek meg a munkaadónál letétben levő igazolványokból, hogy nincs-e a munkások között körözött egyén, vagy csavargó, egy szóval, vajjon a munkások kellően megbízhatók-e? A csavargók, tolvajok, de sokszor a rablók maguk is, ha a csendőrség által üldöztetnek, vagy egyáltalán a csendőrt félre vezetni akarják, addig míg újból biztonságban érzik magukat, ily munkások közé állanak, — ezt különben a munkaadók sem veszik valami szigorúan, mert a favágásnál mindenféle csöcseléket alkalmaznak.

Az ily telepek megfigyelése és ellenőrzése tehát nagy óvatosságot, de egyuttal erélyes eljárást is követel.

Az erdőkben tanyázó juhászok, kondások, csikósok

és gulyások majdnem kivétel nélkül közártalmú és a közbiztonságra veszélyes egyének. Ezen egyének kunyhói, juhaklai, putrijok, esztinájuk stb. a csavargók állandó tartózkodási helye. Ezen emberek etetik a csavargókat és a rablókat, ezeknek a legjobb kémei, közvetítői és elősegítői. Majdnem egész éven át folyton az erdőben minden felügyelet nélkül élnek, minden gaztetre mindig készek, sokszor maguk között szövetkeznek és a vidéket megszarolják.

Ezen pásztoremberek kivétel nélkül pisztolylyal vagy revolverrel s nem ritkán puskával is rendelkeznek, csak hogy ezeket rejtve tartják és csak akkor ha lopásra indulnak, viszik a fegyvert magukkal.

Majdnem minden pásztornak van egy vagy két bojtárja, kik a nyájak körül vajmi keveset tartózkodnak, hanem az egész vidéken össze-vissza járkálnak és leginkább oly állatokat lopnak, a milyeneket gazdájuk őriz; a lopott állatot gazdájuk nyájába vagy gulyájába becsapják és adandó alkalommal értékesítik.

Ezen bojtároknak ritkán van csak egy krajezár fizetésök is és már azon czélból fogadtatnak fel, hogy úgy a gazdájuk, mint maguk számára lopjanak.

Ezen, a közbiztonságra legveszedelmesebb egyének vezetéknevét a vidéken senki sem tudja s bár a vidéket össze-vissza barangolják, csak keresztnevékön hivatják magukat és mert cselédkönyvüket is — ha van — rendszeren maguknál hordják, magától értetődik, hogy ha már gaztetteik a csendőrség tudomására jutnak, a vidékről nyomtalanul eltűnnek és mert sok esetben még gazdájuk sem tudja igazi nevüket — vagy azt eltagadja — soha ki nem derítetnek.

Ezen bojtárokat a járőrök a legszigorúbban ellenőrizték, soha se mulaszták el tehát ezen egyéneket meglepni, cselédkönyvüket tőlük elkérni, vagy annak holléte felől biztos tudomást szerezní. A bojtárok csatangolását csakis folytonos ellenőrzés által lehet megakadályozni, ez okból minden bojtár, a ki

a nyájától távol, kószálva találtatik, megállítandó és felelősségre vonandó, azonkívül a közigazgatási hatóságnak feljelentendő.

Ha a bojtár a cselédkönyvet magánál hordja, az tőle elveendő és a nyáj tulajdonosának — nem a pásztornak — adandó át, a pásztor pedig a bojtárral együtt az illetékes hatóságnak feljelentendő.

Ha a bojtároknak cselédkönyvük nincsen és magukat hitelesen igazolni nem tudják, velük mint az igazolvány nélküli csavargókkal járandó el.

A pásztoroknak majdnem kivétel nélkül kunyhójuk van. Ezen kunyhóban a beavatatlan a tűzhelyen és egy szalmafekhelyen kívül mit sem lát, és ha a járőr egy puztán felületes megtekintéssel megelégszik, soha sem fog ezen embereknél valamit találni: pedig a kunyhóban tartják ezen emberek főzőedényüket, élelmi czikkeiket, ruhájukat, fegyvereiket, valamint sok esetben a lopásból eredő portékát is.

Ha a járőr a szalmafekhelyet eltávolíttatja és ez alatt, de a kunyhó különböző részén, kopogtatás által meggyőződést szerez magának, vajjon nincs-e a kunyhó alatt üreg, meg fog győződni, hogy kopogtatása minden kunyhóban több helyen tompa hangot fog visszadni. És ha ezen helyekről a földet felvarkartatja, deszkával fedett lyukakat fog találni, melyekben a pásztorok említett tárgyaikat tartják. — A tűzhelyet is vegye vizsgálat alá a járőr, mert ez alatt is rendszeren egy üreg van. De nem elég csak ezen kunyhókat átvizsgálni, mert ezen agyafurt emberek az értékesebb lopott tárgyakat és a fegyvereiket is rendszeren az erdőben egy odvas fában — vagy hol barlang van, abban — esetleg sziklahasadékban tartják. Igyekezzenek tehát a járőr leszállások által ezen emberek buvó helyeit kifürkészni, igyekezzenek megtudni, hogy különösen a bojtárok mely helyeket keresnek fel leginkább az erdőben és e helyeket azután alaposan kutassa át.

Ha ezen egyéneket a járőr folyton nagy óvatosság mellett észrevétlenül felügyeli, különösen hajnalban

a nyájak körül lest tart, midőn ezen egyének éjjeli kószálásukból visszatérnek és az ilyenkor visszaszállingozókat kérdőre vonja, továbbá utánnyomoz, hogy az illetők az éjszakát hol töltötték: sok oly bűntény nyomára fog jutni, melyek különben soha sem derítenének ki.

Igyekezzenek továbbá a járőr lesállítások által megtudni, hogy ki érintkezik a pásztorokkal, tudja meg, hány állat van őrizete alatt, kinek a tulajdonát képezik, nincs-e közöttök idegen jószág stb. A pásztoroknak cselédkönyvvvel vagy pedig egy igazolvány-nyal — az úgynevezett pásztorlevéllel — kell ellátva lenniök, melyben az őrizetükre bizott állatok száma, — ha az szabályrendeletileg el van rendelve. — fel van tüntetve.

A kunyhókat, aklokat és esztinákat a legnagyobb elővigyázattal a nap minden szakában közelítse — a mennyire lehet — észrevétlenül meg és győződjön meg, nincs-e ott idegen, esetleg mit csinálnak a pásztorok. Ezen helyek megközelítésénél különben ép úgy mint minden gyanus hely megközelítésénél, az általános szolgálati határozványok 102. pontja tartandó szem előtt.

Ily pásztortanya észrevétlen megközelítése ügyességet és bizonyos előkészületet kíván. Az a csendőr, a ki egy ily tanyának vaktában neki megy, a pásztor kutyái által már egy pár száz lépés távolságra meg fog ugattatni, a céljt tehát t. i., hogy észrevétlenül a tanya közelébe jusson, soha sem fogja elérni. A pásztorok legjobb figyelmeztetői a kutyák, ezekkel kell tehát a csendőrnek első sorban ösmeretséget kötni, ha a pásztortanyához észrevétlenül akar jutni.

A kutyákkal való ösmerkedés a következőkép történik: első ízben a kutyák a közeledő járőrre, mint a vadak rohannak. A járőr a helyett, hogy a kutyákat ingerelné vagy azok ellen fegyverével hadonázná, álljon meg nyugodtan a kutyákkal szemben, mert a legdühösebb kutya sem ugrik az emberre, ha az vele szemben nyugodtan megáll. A csendőrök

jól teszik, ha már ezen első találkozáskor a kutyáknak valami étel maradékot dobnak. A pásztorhoz érve, legjobb ha avval nyugodtan beszélgetve a magukkal hozott élelemből falatoznak, miközben az oda sompolygó kutyákról se feledkezzenek meg. Ha a csendőrök a kutyák neveit megtudva, azon szólítják őket, etetik, már az első ízben is megtörténhet, hogy a kutyák gazdájuk jelenlétében meg is simogattatják magukat, a mi pedig a legjobb jel arra nézve, hogy a kutyák következetes jó bánásmód mellett, előbbutóbb a csendőrökkel teljesen megbarátkoznak.

A járőr a kutyák nevét az örsbeli legénységgel közölje, mit a csendőrök jegyezzenek fel, mert különösen ott, hol sok a pásztor, minden kutya nevét fejökben nem tarthatják meg.

A legközelebb arra menő járőr már könnyebben fog a kutyákkal boldogulni, mert azokat a mint reárohannak, nevén szólítja, a kutyák tehát már ismerőst gyanítva, nyugodtabban fognak viselkedni. És ha minden járőr a kutyákat, mint már említettük szintén eteti, velök jól bán, a pásztor előtt nevökön szólítja és simogatja, velök nem ingerkedik, a kutyák a csendőröket rövid idő alatt annyira megszokják, hogy* nappal már messziről ugatás nélkül, farkcsóválva fognak a csendőrök elé menni. De még éjjel is, midőn a közelgő járőrt csak hallják, egy-kettőt ugatnak csak, azután pedig a járőrt megismerve, el fognak hallgatni.

Leghelyesebb ha ily pásztortanyák szél ellen közelítettnek meg a csendőrök által. A kutyák ilyenkor később veszik észre a járőrt és pedig azon okból, mert a kutyák, de minden állat, ha szél fúj, az ellen fekszik, hogy a szél a szőr alá ne érhessen, ilyenkor tehát a kutyák a — szél ellen — közelgő járőrt nem látják és nem is érzik meg, mert a szél tőlük fúj a csendőrök felé. De azért a szél ellen való megközelítésnek is nagyon óvatosnak kell lenni, mert a kutyák ébersége nem csak a látásban és szaglásban rejlik, hanem különösen hallásukban. A kutyák rendszeren a

földön fekve, fejüket a földre, illetve két első lábukra lapítják. Már a cikk kezdetén említettük, hogy ha a csendőr a tájékon keletkezett neszt nem vehet ki tökéletesen, feküdjön le és a fülét tegye a földre. Az okból jelez tehát a kutya ugatás által sokszor már nagy távolságra valakit a nélkül, hogy a közeledőt látná vagy érezné, — mert ez utóbbi érzék mégis csak korlátolt, mivel a közelgő által keletkezett neszt — a földön fekve — meghallotta. Az elmondottakat tartsák tehát a csendőrök eszökben és ha egy ily tanyát szél ellen is közelítenek meg, azt óvatosan és a mennyire lehet neszt nélkül hajtsák végre.

A fiatal erdők, füzesek és sűrű magas bokrokkal fedett tereprészek leportyázása nagy óvatosságot igényel, mert ha a csendőr ily sűrűségbe beveti magát és csak azon van, hogy azon minél előbb keresztül menjen, sem látni, sem pedig hallani mit sem fog, mert a sűrűségben látköre nincsen, a menése által okozott zaj pedig minden esetleges neszt elfojt, de a csendőr jelenlétét is elárulja.

A járőr tehát az ily sűrűséget nagy óvatossággal, lassan és a mennyire lehet neszt nélkül kutassa át, leportyázása közben igen gyakran álljon meg és hallgatózzon, minden neszre ügyeljen és annak okát azután puhatolja ki.

Ily sűrűségen keresztül vezető utakat vagy vágásokat a sűrűből figyelje meg, ép úgy a mint az az öreg erdők leportyázásánál leiratott.

Ha ily helyeken források, kutak vagy itató helyek vannak, azokat különösen figyelje meg és azok közelében minden alkalommal lest tartson, de oly elővigyázattal, hogy jelenlétét senki se vegye észre.

A tisztásokon, utakon, a források mellett egyáltalában a sűrűségben is győződjön meg, vajjon ott állatok és emberek nem fordultak-e meg? Az embereket a fekhelyek, tüzhelyek és a lábnyomok; az állatokat pedig a letiport és lelegelt fű, vagy letördelt faágak, esetleg letiport kisebb bokrok, végre az ürülékek árulják el legjobban.

Ismert dolog, hogy sűrű magas bokrok között, fiatal erdőben, vagy sűrű füzesben stb. legeltetni nem szokás, de nem is lehet és nem is szabad. Az állat maga sem tartózkodik önként oly helyen, a hol szabad mozgása korlátozva van, tehát ily helyeket csak is a közártalmu egyének keresnek fel leginkább, — hogy abba a lopott állatot addig míg azt veszély nélkül továbbíthatják, elrejtsek. Különösen az oly sűrűség, mely nagyobb erdővel határos, kedvencz tartózkodási helye a betyároknak.

Ily helyekre szokták a lókötők és más tolvajok a lopott állatokat nagy előszeretettel kikötni, hol azokat sokszor napokig rejtve tartják. Ezen sűrű resulák tehát különös gonddal vizsgálandókat. A járőrnek igyekeznie kell, hogy az ily terepet minden részében megismerje, törekednie kell annak minden buvó helyét és az abban levő forrásokat, utakat, ösvényeket, vágásokat, tisztásokat stb. megismerni. Különösen a források felügyelendők, mert ezek közelében szoktak ily emberek tanyázni, vagy pedig a források vizét, úgy maguk mint állataik részére használni.

Az állatok a szomjuságot sokáig nem bírják, azok rendes és naponta ismételt itatást igényelnek, misem természetesebb tehát, hogy ily helyekre kicsapott állatok a forrásokhoz itatásra hajtatnak.

A járőr figyelmeztet ily tereprészen az sem kerülje el, hogy a forrás vize merre folyik, nem-e lesz a víz valahol a sűrűben felfogva s ha igen, ily helyeken okvetlen lest tartson.

Mielőtt a járőr ily sűrűből kilépne, a sűrűség szélén figyelő állást foglaljon és szemmel kíséren mindenkit a ki ily sűrűcserjés hely felé tart, vagy abba megy. Ha a járőr valakit ily helyre menni lát, okvetlen győződjék meg, hogy az illető mit keres ott. Ha pedig ily sűrűségben a járőr nyomokat fedez fel, feltétlenül győződjék meg, hogy azok honnan, merre vezetnek, miből erednek és hol végződnek. Ha a járőr az ily sűrűségekben talált nyomokat figyelemmel és értelemmel követi, sokszor meglepő dolgok nyomára fog jutni.

Mint említettük, az ily sűrűségek rendszeren magas fűvel és bozóttal vannak benőve, minden ember vagy állat tehát, ha azokban jár, nyomot, — úgynevezett «csapást» — hagy maga után, mert a magas fűvet vagy bozót maga előtt letiporja. Az így letiport magas fű vagy bozót sokáig marad fekvé, az irányt tehát merre az illető haladt, pontosan megjelöli.

A járőr igen helyesen teszi, ha ily sűrűségek átportyázása előtt azok szélét vizsgálja meg, mert már itt megállapíthatja, hogy a sűrűségbe ember vagy állat ment-e be, vagy abból nem-e távozott? A letiport fű vagy bozót, esetleg apróbb letiport cserjék fekvése mutatja az irányt, merre kell a csendőrnek a nyomon haladni.

Egy ily csapás megvizsgálása a következő módon történik: a járőr a csapáson haladva szüntelen figyelemmel vizsgálja a csapás mentén levő fűvet, bokrokat vagy a fák alját, mert ha állat ment vagy hajtattott be a sűrűbe, az föltétlenül az előtte levő eledelel-enni fog, azonkívül lábaival, esetleg testével vagy szarvával a bokrok vagy a fiatal fákról egyes galyakat le fog törni. A járőr az ily lelegelt fűből vagy letört galyból sokat állapíthat meg. A szarvasmarha tudvalevőleg a fűvet legelés közben leszakítja, míg a ló leharapja. A szarvasmarha által lelegelt fű teteje szakadozott, míg a ló által lelegelt fű teteje mintegy elvágott — tehát egyenes — felületet tüntet fel.

Ha most a járőr a lelegelt fűvet alaposan megnézi — és a fentieket szem előtt tartja, — könnyen megállapíthatja, hogy a sűrűbe szarvasmarha vagy pedig ló ment-e? De a lelegelt fű és a letördelt galyak arra nézve is tájékozást nyújtanak a csendőrnek, hogy a lelegelés vagy a törés körülbelül mikor történt, a csendőr tehát kiszámíthatja magának, hogy az állat megközelítőleg mikor járt a sűrűben. A frissen lelegelt fű teteje ugyan is zöld, egy nap múltán a leharapott vagy leszakított felület vékony rozsdabarna vonalat kap, azaz beszárad, míg a több napos ily felület, fehér sárga vonalat mutat. Ha egy faág

rövid idővel az előtt törtetett le, akkor annak levelei alig hervadtak, törési felülete pedig egészen friss. Egy-két óra alatt a levelek lankadtak lesznek, később bár még puhák maradnak, de összezsugorodnak, míg egy-két nap múlva — különösen nagy melegben — összeszáradnak. A tört ág törési felülete — ha friss, — fehér és nedves; ily törési felület pár óra alatt megsárgul és nedvességét is elveszíti, később megbarnul és megszárad. A csendőr ezen jelekből megállapíthatja tehát, hogy a fűvet kérődző vagy más állat legelte-e le, a lelegelt fű, nemkülönben a letört galyak beszáradásából pedig azt, hogy az állat körülbelül mikor fordulhatott meg ott. A csapás szélességéből: az állat nagyságára, a fűnek nagyobb mérvű letiprásából és esetleg észlelt lábnyomokból: az állatok mennyiségére, a fák fiatal galyainak 1—1½ méter magasban való letördeléséből: szarvasmarhára és ha a csapás felett levő galyak érintetlenek, a csapásból pedig jobbra-balra kiágazó nyomok látszanak: sertésekre következtethet a járőr. A sertések, tudvalevő dolog, a falkából minduntalan jobbra-balra kicsapnak, ezeknek a csapása tehát nem egy, hanem többféle ágazik. Ezen jelek azonban még nem elegendők arra, hogy a csendőr ezekből az állat minőségét teljes biztonsággal megállapíthassa, mert a fűvet a szarvas vagy az őz ép oly formán legeli le, mint a szarvasmarha és a szarvas csapása is hasonlít a szarvasmarha csapásához, — bár egy kissé keskenyebb, — a vaddisznó csapása pedig ép olyan, mint a házisertés csapása. A csendőrnek tehát oly jel után kell puhatolni, mely úgy az állat mineműségét, mint pedig azt, hogy körülbelül mikor járt arra, biztosan megállapítja. E biztos jel az állat ganaja.

Jól tudja mindenki, hogy a házi állatok gyakran ganajoznak, a csendőr tehát a csapást figyelemmel szemlélve egy ganaj után kutasson. Az ott talált ganajból a csendőr az arra haladt állat mineműségét minden kétséget kizárólag meg fogja állapítani, mert jellemzően más a szarvasmarha, más a ló és más a

sértés és végre más a házi és vad állat ganaja. A ganaj állapota a csendőrnek felvilágosítást ad továbbá, hogy az állat a kérdéses helyen mikor fordult meg. Mert a friss ganaj felülete fényes és nedves, a pár órás felülete különösen nagy melegben sötétebb színt ölt és vékony kéreg képződik rajta, e kéreg 1—2 nap alatt megkeményedik és vastagabb lesz, de a ganaj belseje még friss. A 4—5 napos ganaj belseje száraz, meleg időben a pondrók által teljesen szétdulatik és ha a pondrók már elhagyták a ganajt, annak belseje pozdorjához hasonlít, ilyenkor a ganaj már 8—10 napos lehet. A ganaj felülete ily idő múlva rendszeren sárgás, fehéres, mert színét a nap kiszitta és a harmat vagy esetleg az eső kilugozta.

A csendőr tehát a csapáson talált ganajt alaposan nézze meg, azt egy bot segítségével turja szét és így magának annak állapotáról meggyőződést szerezve, a helyes következtetéseket is levonhatja magának. Ha friss ganajt talál a járőr ily sűrűségben, természetes, hogy az arra haladt állat messze nem lehet, azt tehát a csendőr — a csapáson haladva — vagy a sűrűben találja fel, vagy pedig megtudja az irányt, merre ment ki a sűrűből. Még azon esetben is, ha a csapás és azon észlelt jelek régiiek, győződjön meg a járőr, hová vezet a nyom; ez által megismeri a sűrűség buvó helyeit vagy azon részeit, hol a tolvajok nappalozni vagyis a lopott állatokkal nappal tanyázní szoktak.

A csapás mentén a bokrok, fák, de különösen a tüskék szintén nagy figyelemmel kísérendők, mert a bokrokon, különösen azonban a tüskéken az arra hajtott állatok szőrüket hagyják, mely jel az ott megfordult állatok jellemzésére nagy fontossággal bír.

Mindezekből látható, hogy a járőr egy csapáson — a nélkül, hogy az arra ment állatot látta volna, — az észlelt jelekből annak mineműségét, színét, nem különben azt is meghatározhatja, hogy az állat körülbelül mikor fordult ottan meg, végre meghatározhatja az irányt, hogy az állat honnan és merre haj-

tatott; mind oly jelek tehát, melyek a nyomozásnál nélkülözhetlenek és felette értékesek.

Egy értelmes járőr ha egy ily csapáson talált nyomokból magának a helyes következtetéseket levonja, oly esetekben, a midőn a nyomok egészen frissek, a nélkül hogy az ott megfordult állatokról más úton előzőleg tudomást szerzett volna; a nyomozást bevezetheti és nem ritkán eredményt fog elérni. Mert a csapáson talált nyomok alapján az állatok mineműségét, színét esetleg a nyomok után ítélve azok megközelítő számát, végre az irányt, merre az állatok mentek, megállapíthatja, ezen adatait tehát kérdezősködés által kiegészítheti és így a nyomozás során azt is megállapíthatja, hogy a kérdéses állatok mikép kerültek a sűrűbe, nem-e véletlenségből vagy pedig mint lopottak arra hajtottak. Ez utóbbi esetben természetes, hogy a nyomozást az eredmény eléréséig folytatja.

Minden ily sűrűség leportyázása előtt jól teszi a járőr, ha a sűrűség széleit veszi szemügyre és meggyőződik arról, hogy a sűrűbe nem vezetnek-e csapások. Ezen csapások mindig a mint leiratott, pontosan megvizsgálandók.

A szóban forgó sűrűségekben a lesállások, mint már említettük, a források, a sűrűségen át vezető utak, a vágások, de különösen oly helyek közelében tartandók, a hol kisebb tisztások vannak, mert e helyek, melyek fák által körül véve vannak és kívülről nem láthatók, kedvencz helyei a tolvajoknak. Ily helyeken a lekötött állatok megfelelő legelővel és szabad mozgással bírnak, az állatok tehát ily helyeken — nem lévén a sűrűség által a legelésben akadályozva — nyugodtan viselik magukat. Igen czélszerű, különösen késő este és hajnal előtt, ily sűrűségek, de az erdők közelében is lest tartani; mert ilyenkor szállingóznak az erdőből vagy sűrűből este ki — és visszont hajnal előtt azokba be a közártalmuak. Az erdőben vagy sűrű rezulákban nappalozó tolvajok, késő este, midőn a mezei munkáról a lakosság már haza tért — kez-

dik meg kóborlásaikat, ilyenkor hajtják tovább a nappal rejtve tartott lopott állatokat is.

Éjjeli portyázás.

Erdőben éjjel a portyázás igen bajos és célhoz sem vezet, mert a csendőr az erdőben éjjel semmit sem lát, azonkívül járása által zajt okoz, mert a lábai alatt levő leveleket és száraz galyakat nem látja, azokat tehát letapossa, végre pedig azon vészélynek teszi ki magát, hogy a sötétségben valami szakadásba vagy mocsárba esik.

Éjjel az erdő és minden sűrűség oly formán őriztetik ellen, hogy a csendőr az erdő vagy sűrűség különböző pontjain lest tart. A lesállásokat a járőröknek zaj nélkül biztosan fel kell találniok, egyik helyről a másikra könnyen, gyorsan és zaj nélkül kell jutniok, szükséges tehát, hogy a csendőrök az erdőt minden részében alaposan ismerjék. Az erdő minden irányú pontos ismerete a nappali portyázások által szerzendő meg, ezen portyázásoknak tehát, mint már említettük, minden irányban pontosaknak és részleteseknek kell lenniök.

Az erdőben a lesállások a pásztorok kunyhóinál, vagy aklainál, a munkástelepek közelében, erdei csárdák, vagy az erdőben álló magányos házaknál, erdei kutak vagy forrásoknál, tisztások közelében, utak és vágások (léniák) mellett és oly helyeken tartandók, a melyek embereknek és állatoknak rejtekül szolgálhatnak.

Az erre alkalmas helyek a nappali portyázások alkalmával szemelendők ki, jól megjegyezvén azonban, hogy a történendőknek egy és ugyanazon tereprészen való megfigyelésére alkalmazott lesállások helyeit mindig változtatni kell; mert ha a csendőrök a lesállásokat minden alkalommal egy és ugyanazon a helyen tartják meg, a közártalmuak, kik a csendőrök minden mozdulatát megfigyelik, a csendőrök által rendszeren használt leshelyeket rövid idő alatt.

ismerni fogják és azokat már messziről ki fogják kerülni, a csendőr lesállításának célját tehát meg fogják hiúsítani.

Előbb már említettük, hogy a tolvajok nyáron késő este szokták az erdőket elhagyni és kora hajnalban, vagy ha a lopást korán sikerült végre hajtaniok, már az éjfél utáni órákban, tehát 1—2 óra tájban, az erdőbe vissza szállingóznak. Ugyan így járnak és kelnek a pásztorok és azoknak bojtárjai. Ezen egyének tanyái körül tehát a lesállások oly célból, hogy a pásztorok vagy a bojtárok csavargásáról a járőrök maguknak meggyőződést szerezhessenek, legcélszerűbb, ha a hajnali órákban tartatnak meg, mert este a járőr legfeljebb ezen megbízhatlan emberek eltűnését fogja észre venni és a legtöbb esetben sem a célt a miért a tanyájuktól eltávoztak, sem pedig az irányt hová távoztak — tekintve, hogy a sötétség miatt őket ritkán követheti — megtudni nem fogja, míg a hajnali órákban, midőn ezen emberek az éjjeli csavargásukból visszatérnek, őket esetleg a hozott prédával is rajtaérheti és mert ezen egyének kunyhóikhoz rendszeren a legrövidebb úton szoktak visszatérni, az irányt merről jöttek, szintén megfogják tudni. Ezen egyének tanyái, melyek minden bűnnek fészkei, a hol az idegen csavargók, tolvajok és más törvénysértők mindig menhelyet találnak — mint már említettük — nem csak éjjel, de minden alkalommal meglependők és előttök minden időben lesállások is tartandók.

A lopások, tudva levő dolog, legtöbb esetben az éjfél körüli órákban, — midőn a lakosság a munkától kifáradva a legmélyebb álmát aluszsza — követtetnek el, a tolvajok tehát a lopott állatokat nyáron körülbelül 2 óráig éjfél után tovább hajtják, azután pedig mielőtt még a lakosság a mezei munkához látna, erdőbe vagy valamely sűrűbe becsapjak.

Ezért fontosak az erdők és a sűrűségek közelében, a hajnal előtti lesállások.

A járőrök minden egyént, a kit késő este egy erdő-

ből vagy egy rezulából kijönni, hasonlólag a kit kora hajnalban abba besompolyogni látnak, állítsanak meg és vonják felelősségre. Egyes esetben jóllehet, hogy egy elkésett munkást vagy utast, esetleg korán munkára menő egyént, vagy vándort állítanak meg, de a legtöbb esetben arról fognak meggyőződni, hogy a késő este vagy kora reggel az erdők körül kujtorgó egyének nincsenek jó járatban.

Ép úgy állítsanak meg a járőrök minden egyént, a ki éjjel marhát vagy más állatot hajt, különösen akkor, ha ily állatok mellékutakon, nem pedig a rendes és kijelölt marhahajtó-úton lesznek továbbítva. Ily egyének minden alkalommal igazolásra szorítandók.

Az erdőben vagy annak közelében álló korcsmák mellett, legczélszerűbb lest tartani a késő esti órákban, tehát nyáron 9—11 óra között. E helyek igen gyakran találkozó és mulató helyei a tolvajoknak, honnan — előbb jól beborozva — indulnak el a közös munkára. Nappal az ily korcsmák oly elhagyatottaknak látszanak, mintha azokba idegen ember soha se járna, éjjel azonban a tolvajoknak és más gazembereknek gyakran a legnagyobb tivornyahelyei. Ezen helyek külömben tekintve, hogy az azokban lakó korcsmárosok majdnem kivétel nélkül megbízhatlanok, a nap minden szakában meglepőleg közelítendők meg és mindig meggyőzés szerzendő, vajjon ott idegenek nem-e tartózkodnak vagy elrejtve nincsenek-e?

Az erdőkben álló magányos házak előtt az éj bármely szakában tartható lesállítás, mert ezen házakba esetleg be- és kijáró idegenek látogatása, tekintetbe veendő körülmények által kevésbé befolyásoltatik, tehát időhöz kötve nincsen.

Az erdei kutak és források közelében lest tartani a legczélszerűbb azon időben, a midőn az állatokat itatni szokás, tehát reggel, délben és este. Éjjel ily helyek ritkán kerestetnek fel az emberek vagy állatok által.

A sűrűségben levő tisztások, nemkülömben oly helyek körül, melyek rejtekül szolgálhatnak embereknek és állatoknak esetleg tárgyoknak, a legczélszerűbb lest tartani a hajnali órákban, mert ilyenkor kötik ki a tolvajok az állatokat az ily helyekre, ilyenkor térnek a gazemberek is rejthelyeikre és ilyenkor rejtik el az éj folyamán esetleg megszerzett prédát, nem külömben ily időben rejtik el a pásztorok esetleg náluk levő fegyvereiket. E helyek külömben a járőrök által valahányszor arra járnak, mindig átkutatandók.

Az erdei utak mentén az éj bármely órájában megtartott lesállások sikerrel járhatnak, legczélszerűbb azonban nyáron este az alkonyat beállta után azonnal, egész este 11 óráig és éjfél után 1—4 óra között lest tartani, mert ezen időszakban járnak a közártalmuak ezen az utakon. A legczélszerűbb pont a lesállásokra minden esetre az olyan, honnan több út szétágazik, mert ily pontokon az eshetőség nagyobb, hogy ott valaki megfordul, mint az oly úton, a mely csak egy irányba vezet. Jó lesállási helyek a vágások (léniák) mentén oly pontok, honnan a vágások jól áttekinthetők, mert ezen vonalakat a tolvajok a lopott marha hajtásra nagy előszeretettel használják. A községekből az erdőkbe vezető utak is igen alkalmasak a lesállásokra, mert ha a tolvajok a községben állatot loptak, avval a legrövidebb úton az erdőt elérni igyekeznek.

Hasonlólag czélszerű és szükséges éjjel lest tartani az erdőkön átvezető félre eső utakon, ösvényeken és az úgynevezett csempészútakon is, mert ezen utak úgy a tolvajok mint a csempészek által különösen éjjel gyakran használtatnak.

Portyázás télen.

Tavaszzal és ősszel az erdők leportyázása hasonló mint nyáron; télen azonban, midőn a pásztorok az erdőkől az állatokkal kivonulnak, midőn az erdőben

csak a famunkástelepek, egy pár szénégető és kevés benn lakó marad, midőn a zord és nedves időszak a szabadban való tartózkodást nem csak megnehezíti, de gyakran lehetetlenné is teszi, a tolvajnép és más közártalmuak tehát, — mert az erdőben kellő menedéket nem találnak, — abból kihuzódnak; a csendörnek is sokkal kevesebb teendője van az erdőben mint nyáron.

Ezen okból, de azért is mert a hó a szabad közlekedést helyenkint teljesen meghiusítja, télen az erdők a csendőr járőrök által rendszeren le nem portyázhatók. — Télen csak is az utak járandók le és azon helyek keresendők fel, hol emberek laknak vagy tartózkodnak. Ha egy tolvaj üldözés elől esetleg egy erdőbe menekül is, az abban sokáig nem fog maradni, mert onnan az idő viszontagsága kiszorítja, ha csak az erdőben nincsenek oly házak, hol magát meghuzhatja. Ily helyek, illetve lakóházak, továbbá munkás telepek, vagy korcsmák ép úgy ellenőrzendők, mint az a nyári portyázásnál leiratott.

Ismert dolog, hogy a csendőrök által kezelendő közbiztonság sulypontja nyáron a szabadban, télen pedig megfordítva a községben, illetve emberlakta helyeken van, azért nyáron a közbiztonsági szolgálat egy tekintélyes része az erdőket is megilleti, míg télen abból az erdőkre kevés jut.

Az elmondottak eléggé megvilágítják a csendőr teendőit az erdőkben. Es ha a csendőrök az előadottakat szemelött tartva, szolgálatukat hiven és teljes buzgalommal teljesítik, az erdők minden részét átkutatva, annak minden rejtekeit megismerni tanulják, az erdők rémeit tehát folytonos ellenőrzés által, onnan vagy kiszorítják, vagy pedig ott tartózkodásukat lehetetlené teszik; akkor az utazó közönség és a lakosságnak régi időtől átszármazott erdőktől félelmét is meg fogják szüntetni. Az erdőkben, gyárak, bányák, és egyéb ipartelepek is lehetnek. Ezek felügyeletét és ellenőrzését a jövő évi könyvek egyikében fogjuk tárgyalni.

SIMON PÁL

csendőrnek
orvvadászok által szolgálatban történt
agyonlövésére.

1894. év február hó 4-én d. u. 5 órakor Simon Pál csendőr mint járőrvezető Kremes József csendőrrel a szegzárdi őrsről, azon meghagyással lett kivezényelve, hogy ezen napon a közalapítványi uradalom tulajdonát képező sötétvölgyi erdőből hazatérő orvvadászokra lest tartson s azokat fogja el. A járőr ezen utasítás folytán elindult és Máthé Ferencz községi rendőrt maga mellé vette. A Sutyu kapunál megérkezve, Simon Pál csendőrnek azon ötlete támadt, hogy a lesállást a széles Sutyu kapu helyett inkább a sokkal alkalmasabb, ehhez mintegy 150 lépésre, a Bati keresztnél levő, legalább is 3 méter magas oldalfalakkal bíró keskeny nyílású útjáratnál tartsák meg, mert innen az orvvadászoknak elmenekülni nem lehet. Ezen jó leshelyig azonban nem jutottak el, mert midőn a hegytetőre értek, mintegy 25 lépésnyire több alakot vettek észre, kik feléjük közeledtek. Leguggolva arról győződtek meg, hogy négyen vannak és mindegyik hoz valamit a vállán.

Figyelő állást véve, mindhárman fegyverüket lövésre készen tartva, Simon Pál csendőr mint járőrvezető akkor, a midőn a 4 gyanús orvvadásznak vélt alak őket 10—15 lépésre megközelítette, megállj! kiáltással megállásra szólította fel, de azok gyorsan megfordulva futásnak eredtek.

A járőr őket üldözőbe vette, miközben a menekülők az üldözőkre lőttek. A csendőrök most már tudták, hogy igen veszedelmes ellenféllel van dolguk, ez okból mindhárman vigyázva utánuk nyomultak. E közben a menekülők közül egy rögtön jobbra kivált, az úgynevezett Petre völgynek iramodott, azután nemsokára a másik kettő is az előbbi völgynek tartva, a szőlők között eltűntek a sötétségben.

Most Simon csendőr két társával azon egy alak után futott, a ki a többiektől elvált. Ezen, csak pár pillanatig tartó üldözés közben Simon csendőr 4, Máthé rendőr a csendőr utasítására egy lövést tett, de nem találtak.

A mint ezen egy alakot üldözve a lejtőn tovább nyomultak, — Simon csendőr mindig elől haladt, — az előtte menekülő alakot megközelíté és rákiáltott, hogy «álljon meg!» mire nyomban egymásután 2 lövés dördült el és igen gyorsan egymásután «Jaj!» kiáltás volt halható. E közben Máthé rendőr már oly közel jutott Simon csendőrhöz, hogy a lövés tüze egy pillanatra megvakította. A mint a fény elmullott, leguggolt, figyelő állást foglalt s az e közben szintén hozzá érkezett Kremer csendőrrel rosszat sejtve Simon csendőr nevét kiáltották és a síppal jelt adtak, — de feleletet nem kaptak. Máthé rendőr — kijó szemű ember — körül nézve, egy fekvő alakot pillantott meg, kiben Simon Pál csendőrré ismertek. Simon csendőr mellén átlöve élettelenül feküdt a szöllőtőkék között, orrán és száján patakzott a vér.

Ezen hallatlan vakmerőséggel, orozva, a városhoz közel elkövetett gyilkosság az egész városban villámgyorsan elterjedvén, általános megdöbbenést keltett.

Várady János őrmester szegzárdi őrsparancsnok az esetet lovas küldönczczel az éppen Faddon szemlét tartó Buday Gyula hadnagy szakasziparancsnoknak jelentette, ki azonnal megérkezett és átvette a tettesek utáni nyomozás vezetését. E nyomozásban működő csendőrök a cselekmény elkövetése miatt mélyen megsértve, a bennök nagy mértékben felébredt bajtársi szeretet, az elesett bajtárs feletti elkeseredés által sarkalva, mindent elkövettek, hogy a tettesek kideríthetők legyenek. Buzgalmuk siker nélkül nem maradt, mert több napig éjjel nappal szakadatlanul tartott nyomozás után kiderítették, hogy a tettesek az emberölés és más bűntényért 7 évi fegyházzal már büntetve volt Csötönyi József, továbbá Lukács Sándor, Szeremlei Szabó József és Ranga István csikós

szegzárdi lakos orvvadászok voltak, a kik 4-én reggel 5 órakor mentek ki a sötétvölgyi erdőbe vadászni, hol este felé Csötönyi József egy őzbakot ejtett el, melyen közösen megosztottak.

Osztozkodás után hazafelé menve a csendőrökkel találkoztak és midőn Simon Pál csendőr őket megállásra felszólította, megfordultak és futásnak eredtek. Lukács Sándor társaitól azonnal elvált és a Petre völgynek tartva futásban keresett menedéket. Ezt bizonyította a futás közben elejtett és sajátjának bizonyult, Farkas Józsefné szegzárdi lakos által megtalált kalapja; nemkülönben hogy a fegyvere és tarisznyája Berta Ferencz szegzárdi lakos földjén lévő nyílt kunyhóban, mely a menekülés irányában fekszik, találatott meg.

A másik 2 gyanúsított tettes, névszerint Szeremlei Szabó József és Ranga István azon állítását, hogy ők Lukács Sándor után szintén jobbra a Petrén át a Rövid völgynek menekültek, hol fegyverüket és a vadhúst el is rejtették, szintén a nyomozás adatai tették elfogadhatóvá, mert a nevezettek által megjelölt irányban vezető nyomok csakugyan az ő nyomaiknak bizonyultak, a mit megerősített azon körülmény is, hogy Szeremlei Szabó Józsefnek új, patkós csizmája volt, mely feltűnő éles megfelelő nyomokat hagyott maga után, míg Ranga István csizmájának talpa czifrán levén kivágva, ezen kivágás a hátrahagyott nyomoknál szintén észlelhető volt. Állításukat továbbá megerősítette még azon körülmény is, hogy ugyanazon az úton találta meg Sándor Jánosné a Szeremlei Szabó József által menekülés közben elhagyott kötényébe kötött őzbőrt és nemkülönben megtalálta még a menekülési vonalba eső trágyadombon az illetők elrejtett fegyverei és a vadhús is. A fegyverek egy-egy csöve ki volt löve, de nevezettek tagadták hogy menekülés közben ők a csendőrök lövését viszonozták volna.

Csötönyi József azonban még azt sem ösmerte el, hogy ő egyáltalában vadászni volt, de miután a

gyanú határozottabban ellene irányult és mert fegyverét sem adta elő, Buday Gyula hadnagy kiindulásnak vette azon helyet, a hol Simon csendőr 2 lövéstől találva holtan rogyott össze. — Ezen ponttól egyenes irányban a lejtőn lefelé 5 lépésre egy ember-derék vastagságú almafa áll, melynek közvetlen tövében a fa megett férfi lábnyomok látszottak. E fától vezettek azután a futólépéseket feltüntető lábnyomok. Ezen nyomok alapján az igen ügyesen és dicséretre méltóan nyomozó Kerecsenyi György őrsvezető Baranics István csendőr és 2 rendőrrel reggel 7 órától fogva délután 4 óráig — mely út rendes viszonyok között alig tenne ki egy órát — számtalanszor elvesztve a nyomot, de ismét megtalálva, elnyomozott a Csötönyi és Porkoláb völgyeken keresztül a Bödő hegytetőre, hol Sánta mészáros kunyhójában Csötönyi József által elrejtett, mindkét csövére kilőtt fegyverét, tarisznyáját az őzhússal együtt megtalálta. A tarisznyában még 9 db bádóg töltény-hüvely is találtatott, melyek közül 3 ki volt löve.

A bizonyítékok további beszerzésénél tudomásra jutott, hogy Lukács Sándorné, midőn férje este 8 órakor kalap nélkül haza jött és meghallotta, hogy egy csendőr és Csötönyi József agyonlövetett, rosszat sejtve 5-én korán reggel elment Csötönyi Józsefékhez, de legnagyobb meglepetésére a halottnak vélt Csötönyi Józsefet ünnepi ruhában az asztalnál ülve találta. Ennek megörülvén, elmondotta neki, hogy felőle is azon hír volt elterjedve, miszerint ő is agyonlövetett; mire Csötönyi azt felelte: «Én? én nem estem el, inkább az esik el tízszer mint én, az apja Istenét!» Majd úgymond: «Én láttam, de az nem látott engem és én magam szaladtam lefelé. Az apja Istenit: legalább nem fut többé senki után.» Egyúttal kérdezte, hogy csakugyan meghalt? Mire Lukácsné «igen»-nel felelvén, erre Csökönyi azt mondta: «Hát maguk miért nem mentek el hazulról? én mindjárt elmentem a nagy vendéglőbe, ott vacsoráltam és felmentem a maszkabálba!» A polgárság akkor éjjel tényleg álarczos bált tartott és Csötönyi ott volt.

Mikor Lukács Sándorné Csötönyiéktől elment, Fityi Jánossal találkozott, ennek már úgy mondta el a dolgot, hogy Csötönyi lőtte agyon a csendőrt.

Csötönyi azonban, daczára ezen bizonyítékoknak, folyton tagadott. Beösmerte hogy a Sánta mészáros kunyhójában talált fegyver az övé, nemkülönben a tarisznya is és hogy ő menekült el azon irányba, de tagadta, hogy Simon csendőrt ő lőtte agyon, azt állítván, hogy ezt társai teheték, mert mikor az utolsó lövés eldőrdült, ő már a Fityi János földjén volt. A fegyveréből tett két lövést nem tudta indokolni, azt állítván, hogy mindkét csövét az erdőn lőtte ki, míg társai határozottan állították, hogy csak egy lövést tett az őzre, melyet el is ejtett, de ezen csövet is Lukács ellenzése daczára — mert az este miatt sietni kellett az őz felbonczolásával — újból megtöltötte.

Csötönyi József, Lukács Sándor, Szeremlei Szabó József mint gyanúsított tettesek a szegzárdi kir. ügyészségnek február hó 10-én adattak át a következő bűnjelekkel: 4 drb 2 csövű fegyver, 4 tarisznya, egy köténybe kötött őzbőr, 4 véres kendő, melybe a hús volt takarva, egy kalap Lukácstól, 9 drb töltény hüvely, melyek közül három ki volt löve, míg a többi töltény hüvelyben oly lövedék volt, mint a minőt a bonczoló orvosok Simon csendőr testéből szedtek ki.

A végtárgyalást a szegzárdi kir. törvényszék 1894 április hó 28-án tartotta meg, hol a közvádló Námésy János kir. alügyész bizonyítékokban gazdag vádbeszédjének során a következőket mondta:

«Ismétlem tehát tekintetes törvényszék, hogy Csötönyi József egy oly romlott erkölcsű ember, a ki előtt egy ember életének csupán annyi értéke van, mint annak a vadnak, melyet szintén orozva szokott elejteni, — a ki néhány évvel ezelőtt szintén csak azért volt képes megölni egy embert, hogy az általa elkövetett bűncselekmény egyetlen tanúját elnémitssa. — Most pedig másodszor azért fosztott meg egy élte tavaszán levő, előljárói és bajtársai által

becsületben részesített és szolgálatát buzgón teljesítő m. kir. csendőrt életétől, — a kiben az itt jelenlévő s fia után zokogó édes anyja jövő támaszát veszítette el, azért ölte meg tek. törvényszék, hogy a bűnös módon zsákmányul ejtett vadat magának megtarthassa, az őt fenyegető nagyon is csekély büntetés elől menekülhessen; azért kérem a tek. törvényszéket, hogy a B. t. k. 279. §. korlátaik között a legsúlyosabb büntetéssel sújtani méltóztassék!»

A törvényszék Csötönyi Józsefet 14 évi fegyházra ítélte, míg 3 vadász társa csupán vadászati és jövedéki kihágásban mondatott ki bűnösnek.

A pécsi kir. táblának 1894. évi június hó 4-én kelt

5168

1894. sz. helyben hagyó ítéletét a szegzárdi kir.

törvényszék múlt év július hó 3-án délelőtt hirdette ki. Midőn Csötönyi Józsefet a fogházor börtönébe visszakisérte, az igazságügyi palota és vármegyeház között Csötönyi hirtelen visszafordulván, a kísérő örnek szemébe paprikát dobott s futásnak eredt. A derék őr azonban daczára annak, hogy szemeit a paprika iszonyúan marta, folyton nyomában volt a gazembernek és üldözés közben még fegyverét is megtöltötte. Ezt látván Csötönyi s azt is, hogy nem menekülhet, egy valahogyan kerített késsel saját nyakába szúrt, a nyak fő ütérét átvágva össze esett és rövid idő múlva meghalt, elnyervén ez által méltó büntetését és beigazolta azt, hogy Simon csendőrnek tényleg ő volt a gyilkosa.

A szolgálatnak kötelességű teljesítésében elesett Simon csendőr temetése a Tolna vármegyei közkórházból történt, mely valóban ritkító és impozáns volt.

A temetésen jelen volt a vármegyei alispán és a megye tisztikara, a kir. törvényszék tisztikara, kir. ügyészség, kir. járásbiróság, pénzügyigazgatóság tisztikara, egyszóval az összes hivatalok, a vadásztársaság, Boda Vilmos országgyűlési képviselő vezetése alatt a tüzoltóság zenekarával, az iparos és társaskör zászlókkal. Legalább 4000-re tehető azok száma, kik a



ALKALMAZOTTÁITÓL.

SZÉSZÁRDI M.A.V. VONATÁRÁBÓL

FELEJTRETTEN

BÁJTÁRSUNK

ÉLETTRETTEN
1882. FEBRUÁR 14. NAPJÁN
SZÉSZÁRDI VONATÁRÁBÓL
SZÉSZÁRDI VONATÁRÁBÓL
SZÉSZÁRDI VONATÁRÁBÓL
SZÉSZÁRDI VONATÁRÁBÓL
SZÉSZÁRDI VONATÁRÁBÓL

mindenki által szeretett és köztiszteletben álló Simon Pál csendőrt az örök nyugalomra elkisérték. A közönség 9 gyönyörű koszorút helyezett a megboldogult ravatalára.

Hogy pedig ezen derék csendőr emléke is megörökíttessék, a szegzárdi vadásztársaság és a pécsi szárnyparancsnokság állományába tartozó bajtársak gyűjtést rendeztek, minek folytán összesen 175 frt gyűlt össze, melyből Simon csendőr nyugvó helyén egy igen díszes, 2¹/₂ méter magas, tört oszlopot ábrázoló vas rácsozattal körülvelt síremléket emeltek e felirattal:

HIVEN, BECSÜLETTEL, VITÉZÜL

SIMON PÁL

CSENDŐR

SZÜLETETT 1866-BAN

KÖZBIZTONSÁGI SZOLGÁLAT KÖTELESSÉGHŰ

TELJESÍTÉSÉBEN ESETT EL

1894. ÉV FEBRUÁR HÓ 4-ÉN

EMELTE:

SZEGZÁRD VÁROS, TOLNA VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGE

ÉS A BAJTÁRSI KEGYELET.

*A lopásról.**

A lopások kiderítése egyik fő- és leggyakrabban előforduló ágazatát képezik a közbiztonsági szolgálatnak; de — sajnos! — épen a nagyobb lopások, — melyeknél az ellopott tárgyak értéke magas pénzösszeget képvisel, — a legtöbb esetben kiderítetlen maradnak, mert az ily lopások rendszeren igen ügyes, kitanult tolvajok által követtetnek el és pedig sokszor a képzelhető legnagyobb furfanggal, minek folytán a kevésbé ügyes csendőr a legtöbb esetben eredményre nem jut.

Hogy a jelentéktelenebb lopások egy része tényleg mégis kiderítettik, az a legtöbb esetben nem annyira az illető ügyben eljáró csendőrök ügyességének, mint inkább a tolvajok bámulatos ügyetlenségének köszönhető. Ha ugyanis a tolvaj képes lenne a lopott holmikat hosszabb ideig nyugodtan elrejtve tartani és fáradságának gyümölcsét csak később élvezné, midőn az általa elkövetett lopás már úgy szólván feledésbe ment; akkor az elkövetett lopások negyed része sem deríttetnék ki. De a tolvaj s különösen az úgynevezett kis tolvaj képtelen arra, hogy élvágányát megzabolázza! Egy régi közmondás is azt tartja:

«Ha a legény lopott,
Szeretője új keszkenőt kapott.»

Ily koczatolvajok leleplezése nem okozhat a csendőröknek nagy fáradságot.

Azonban az ily kis tolvaj és a furfangos betörő közt, ki a bankjegy csomókat vagy ékszerzacskókat,

* Jelen czikk dr. Gross János cs. kir. gráci z ügyész «Handbuch für Untersuchungsrichter, Polizeibeamte, Gendarmen etc.» illetve «Lehrbuch für den Ausforschungsdienst der k. k. Gendarmerie» (kaphatók Grázban, Leuschner és Lubensky könyvkiadóczégnél) című művei nyomán állítottatott össze.

Megjegyezni kívánjuk azonban, hogy ezen czikkben oly

a teljesen kivilágított s folyton felügyelet alatt álló boltban elhelyezett Wertheim-szekrényből elviszi, — nagy különbség van. Ennélfogva minden csendőrnek kötelessége a legjelentéktelenebb lopásoknál is nemcsak a szokásos s okvetlenül szükséges intézkedésekre szorítkozni, hanem minden igyekezetével oda kell törekednie, hogy a lopás mikénti elkövetését teljesen kiderítse. Ezen eljárása által ugyanis az egyszerű esetek nyomozásánál is oly bő tapasztalatokat fog szerezni és oly sokat tanulni, hogy idővel a bonyolultabb esetekben is eredményesen fog működhetni.

Nem szabad ugyanis elfelejtenünk, hogy a legfurfangosabb tolvaj működését nem a világra szóló nagy betöréseken kezdte, hanem csak igen egyszerű eltulajdonításokon; s ha ma a legnagyobb szemtelenséggel és minden elképzelhető furfanggal — úgy szólván a hatóság szemeláttára — az aranyműves boltját kiüríti, úgy első lopása aligha volt más, mint az, hogy egy régi ezüst zsebórát, mely a nyitott szobában felügyelet nélkül az asztalon feküdt, elcsent. És ha ezen tolvajt kérdeznők, hogy mily különbség van e két lopása közt, valószínűleg azt felelné: «A módszer» mindig ugyanaz; egy kissé több fürkészés, egy kissé több meggondolás, egy kissé több szemtelenség és egy kissé jobb eszközök — különben pedig minden a réginél maradt.»

S a mint a tolvaj a kisebb lopásoknál tanul és előkészül a nagyobb betörésekre, ép úgy kell a csendőrnek is a kisebb lopásoknál a módszert és az eljárást megismerni, hogy azután képes legyen nagyobb lopásoknál és betöréseknél a nyomozást helyesen bevezetni és sikeresen végre is hajtani.

irányelvek és oly adatok is vannak felsorolva, melyek a mi viszonyainkra nem mindenkor alkalmazhatók, de felvették azon okból, hogy a csendőrök ezen bő tapasztalatok alapján szerzett adatokból tanulságot meríthessenek és adandó alkalommal azoknak esetleg hasznát vehessék.

Igen sokszor találkozunk azon ellenvetéssel, hogy az egyik ezüst órát csak úgy lopják el, mint a másikat. Ez egészben véve igaz is, de a ki utána néz, hogy mily indokból követtetett el a lopás, — melyek voltak az előkészületek, — mily elővigyázati rendszabályokat alkalmazott a tolvaj, nehogy felfedeztesék, — mikép lett a nyereség elhasználva, — mik voltak a tett következményei stb., a ki mindezeket behatóan figyelembe veszi, az csakhamar azon meggyőződésre jut, hogy ezer eset közül kettő sem egyforma, hogy látszólag teljesen hasonló eljárás lényegileg egymástól egészen elütő és hogy minden egyes eset újabb érdekes adatokat szolgáltat. A ki a legjelentéktelenebb lopást figyelemmel és pontosan ki nyomozta, az a külsőleg «fontos» esetnek is buzgalommal fog utána járni és az eredmény kétségtelenül el lesz érve.

Midőn a következőkben a lopások különös mozzanatait és egyes módjait megvilágítjuk, magától érthetőleg nem akarunk a lopás kiderítésére csálhatatlan eszközöket nyújtani, hanem csak általánosságban megmutatni az utat, megjelölni az eszközöket és módokat, melyeket a tolvajok használni szoktak és ezzel a saját kiképzésével foglalkozó csendőrnek a tanulásra anyagot szolgáltatni.

Ha azt keressük, hogy mit csinál a tolvaj a lopás elkövetése előtt, úgy figyelmünk a legfontosabbra, t. i. a hely színének kifürkészésére irányul.

1. A helyszini szemle.

Nem szabad ugyan feltételeznünk, hogy minden ember, a ki hivatlanul egy házba belép, csakugyan kém; hanem annyi bizonyos, hogy az ily egyének tényleg azok lehetnek. A házaló, a koldus, a nyomorék, a vak, kinek ugyan egészséges szemei vannak, de a látszat kedvéért egy gyermek által vezeteti magát, a siránkozó gyermek, ki szüleinek nyomoráról panaszkodik, a szemtelen fiu, ki alatt-

tomos nevetéssel a vendéglőben azt kérdezi az idegentől, vajjon nővére ellátogathat-e hozzája, a félénk fiatal leány, ki tőle hímezésre vagy fehérnemű munkára megrendelést kér, hogy öreg anyját vagy testvéreit eltarthassa, az árendőrbiztos, ki igazolványa után kérdezősködik, az ügynök, ki közvetítését felajánlja, a hordár, ki szolgálatkésznek mutatkozik, az öreg anyóka, ki a bankházban bankjegyet akar váltani, az utazó ügynök, ki portékájából mintákat ajánl stb., igen sok esetben egyebet sem akarnak, mint kémkedni, azaz azon helyet, a hol a tolvajbanda lopni akar, kifürkészni. Ezen kémkedés több irányban szokott megejtetni. Legelsőbben a helyszínét szokás szemügyre venni. vajjon a hely tekintve annak fekvését, a szomszédokat, az ajtók és ablakok állapotát, egyáltalában alkalmas-e lopás elkövetésére; továbbá fényes nappal áttekintést kell szerezni, hogy a tolvaj azután a sötétben vagy csekély világosság mellett is tájékozthassa magát; meg kell állapítani, merre lehet *bejutni*, merre lehet *kijutni*; hány emberre van szükség, hogy a lopás keresztül vitéssék, hánynak kell belül és hánynak kívül őrt állani. A kémnek biztos tekintettel kell az ajtók, ablakok és szekrények zárainak állapotát és — ha lehetséges — a kulcsokat is kifürkészni. A kitanult tolvaj egyetlen futó pillantással a kulcsra nemcsak a zár minőségét és tartósságát megítélni képes, hanem megjegyzi magának egy, de sőt több kulcsnak is nagyságát, szélességét és alakját úgy, hogy annak idején csak kevés álkucst kell magával hoznia és rövid ideig tartó próbálgatás után megtalálja a legalkalmasabbat a nélkül, hogy nagy zajt csapna avagy a zárat elrontaná.

A kifürkészésnél a legnehezebb, sőt majdnem a legfontosabb dolog a házban és az udvarban lakó, egyáltalában a házba járó és az ott foglalatoskodó egyénekre vonatkozó adatok megállapítása.

Már a házban alkalmazott, de a házon kívül lakó egyének viszonyait megismerni nem könnyű dolog.

Meg kell tudni a házbeliek, a szolgák számát, vajjon a házban hálnak-e és hol, mikor szoktak haza jönni, mikor felkelni, mély álmuk van-e, este szoktak-e inni, van-e fegyverük, vajjon egymásközt vagy kifelé összeköttetésben vannak-e (csöngettyü, telegraf, telefon stb.)

Ezt mind természetesen a tolvaj nem tudhatja meg, ha csak egyszer fordult meg a házban, de ha ugyanazon banda több tagja (mert egy és ugyanazon személy feltétlenül nem mutatkozik egy és ugyanazon házban kétszer) bent volt a házban, ha esetleg a szomszédos kávéházból vagy pálinkás boltból a házat, a ki- és bemenőket, a lámpagyújtást és eloltást megfigyelték, ha különösen fontos esetekben a banda egyik férfi tagja a cseléddel avagy a banda egy nőtagja az inassal ismeretséget kötött és ezen a réven mindenfélét megtudott: akkor egy kis megfontolás után majdnem minden részlet, a mit a tolvajnak tudnia kell, meg lesz állapítható.

Sokkal kényesebb és nehezebb feladat a ház belső viszonyait kifürkészni, pedig a kitanult tolvajra nézve ez a legfontosabb. Neki tudnia kell, vajjon a házi gazda, annak családja és a többi benlakók tisztességes emberek-e, — vajjon a szekrényeket, ládákat rendesen és jól elzárják-e, — vajjon a kulcsokat ovatosan és biztos helyre el teszik-e, — vajjon takarékosak-e avagy tékozlók, — vajjon a háznépe egymásközt békességben él-e, — vajjon okos emberek-e avagy korlátolt felfogásúak? nemkülönben ki kell a tolvajnak ismernie a cselédek tulajdonságait és meg kell állapítania, vajjon a háznép férfitagjai bátrak-e avagy nem? — A jellem- és egyéb tulajdonságokra vonatkozó legkisebb részletek is a tolvajra nézve nagy fontossággal bírnak: vajjon a házigazda kártyás-e és a háziasszony nem-e folytat valakivel viszonyt, vajjon a leány szereti-e a piperét és a fiúnak nincsenek-e adósságai, — van-e a szakácsnénak avagy a béresnek szeretője, — mikor kapja a gazda bevételeit kézhez, nem-e titkolja el azok egy

részét felesége előtt, mennyi háztartási pénzt kap a háziasszony, mennyi a gyermekek zsebpénze és száz meg száz hasonló apró mozzanat mind felette fontos a tolvajra nézve.

Ne mondja azt senki, hogy ily széles körű helyszíni szemlére csak ritkán előforduló nagyobb szerű és fontos betöréses lopásoknál van szükség: azon tolvaj, a ki különösen ügyes betörővé akarja magát kiképezni — és ez majdnem valamennyinek végcélja — az már kis lopásoknál gyakorolni fogja magát a helyzet pontos meghatározásában, mert ezt is csak tanulás által lehet elérni.

Különben jelentéktelen lopásoknál is rendesen kevesebb figyelemre méltatjuk a tett előkészületeket, a mint kellene, azt gondolván, hogy a tolvaj egyszerűen bejött a házba, elvitt a mit elvihetett és ismét eltávozott. Hogy pedig ily lopásoknál is, melyeknél kisebb értékek forognak szóban, sokféle előkészületek történnek, azt legjobban bizonyítja azon körülmény, hogy roppant sok lopás történik és ezek közül aránylag igen kevés derített ki tényleg, a mi pedig lehetetlen volna, ha a tolvaj az általa követendő eljárást nem fontolta volna meg eléggé s ha a viszonyok nem fürkésztettek volna ki alaposan. De épen, ha a tapasztalt és türelmes csendőr a tolvaj ezen előkészületeit, valamint az általa kiküldött — látszólag egészen gyanutlan — emberek által megéjtett kifürkészéseket felismeri és azután ezen tényekből helyes következtetéseket von le magának: akkor nyomozása rendesen eredményre fog vezetni.

E tekintetben szép példát látunk az ideai zsebkönyv 176. lapján, hol a Wurm Albert, dombovári gabna-kereskedőnél elkövetett betörési lopás van tárgyalva.

Ha valahol valami nagyobb szerű lopás követtetett el, akkor a csendőr a legtöbb esetben a károsultat s talán még ennek 1—2 ismerősét kikérdezi, kik valamennyein rendesen csak annyit tudnak mondani, hogy a holmikát csakugyan valaki ellopta és még most sincsenek meg. Ha a csendőr egyéb nyomot nem

talál, akkor az elkövetett lopás a kiderítetlen közbiztonsági zavarokról vezetett jegyzékbe bevezettetik és az őr által kivezényelt rendes szolgálatok alkalmával, több más kiderítetlenül maradt közbiztonsági zavarral együtt — szokás szerint — eredmény nélkül nyomoztatik.

«A tolvaj nem hagyta vissza névjegyét, hát nem lehetett egyebet csinálni» — szokta volt magát vigasztalni egy, különben ügyes őrparancsnok; pedig ha a tolvaj előkészületeire több figyelmet fordított volna vagy pedig a tolvaj által visszahagyott — látszólag jelentéktelen — jelekből a helyes következtetéseket levonta volna: bizonyára máskép gondolkozott volna.

Az ily kiderítetlenül maradt eseteknél az eljárás csendőr rendszeren nem gondolt arra, hogy a lopást lehetetlen lett volna csak úgy vaktában elkövetni, hogy erre a tolvajnak okvetlenül előkészületeket kellett tennie, s hogy ezek felismerése a csendőrnek kétségtelenül oly szálakat adott volna kezeibe, melyek után haladva biztos nyomra s azután eredményre is jutott volna.

Ha tehát a csendőr a károsultat és annak házi népét kikérdezi, ne röstelje őket minden csekélység után is kérdezni, mely a tolvaj által tett előkészületekkel bármi összeköttetésben lehet. Tudakozódják minden, a lopás elkövetése előtt a háznál megfordult látogató után, különösen pedig tudakozódják azok után, kik a ház azon táján, melyen a lopás elkövetett, vagy a ház azon részében, merre a tolvaj a házba bejött és abból kiment, megfordultak. Sok esetben nem lesz elegendő, ha a tudakozódás csak a lopás elkövetését közvetlen megelőző napokra szorítkozik, hanem olykor szükséges lesz régebbi időkre is kiterjeszkedni.

Az ily tudakozódás eleinte majdnem kivétel nélkül nemleges eredményt fog mutatni, a min nem is lehet csudálkozni, mert hogy a tolvaj által eszközölt helyszini szemle eredményre vezessen s ha az csak félig-meddig is ügyesen eszközöltetett; az csakis oly

látogatók útján történhetett, kik kétségtelenül gyanut nem keltettek. De hogy a kémkedés eredményes volt, azt a lopás sikere bizonyítja.

Legczélszerűbb tehát ha a csendőr a károsultat és házinépét akkép kérdezi ki, akár egy gyermeket: nem-e járt erre megelőzőleg koldus, valami ügynök-féle, vándorlegény avagy egyéb ismeretlen egyén, — nem-e fordultak meg a lakásban idegen gyermekek, helyet kereső cselédek stb., kik mindenféle után kérdezősködtek, valakit vagy valamit kerestek vagy hívtak? Sok esetben szükség lesz a házigazda, annak családja és a cselédek személyi viszonyairól is tudakozódni és azokat tisztázni. Ez természetesen igen kényes dolog és nagy tapintatot követel, miért is nem ajánlhatjuk eléggé a csendőrnek, hogy ily tudakozódásoknál a legnagyobb elővigyázattal, tapintattal, de — ha a körülmények megkövetelik — erélylyel is járjon el.

Ha az emberek észre veszik, hogy a csendőr tisztán az ügy érdekében intézi hozzájuk a kényes kérdéseket és ha látják hogy mindaz a mit a csendőr tudni akar, lassankint az ő szemök előtt is határozott alakot kezd ölteni: akkor ők készséggel és az igazságnak megfelelőleg fognak felelni.

A károsult és házinépének ilyenén kikérdezése sok időt és türelmet igényel és ha ez alkalommal sikerült több személyt találnunk kik a bűntügygyel esetleg összeköttetésben lehetnek, akkor arra kell törekednünk, hogy azok körét lassanként mind szűkebbre vonjuk.

Ez legelőbb az által válik lehetségessé, hogy a kétségtelenül nem gyanusítható egyénekre figyelmet nem fordítunk. Ennél azonban nem járhatunk el eléggé óvatosan és semmi esetre sem szabad csupán a kikérdezettek ebbeli meggyőződése után indulnunk, mert épen azok a legjobb kémek, kik ekkép tudnak viselkedni, hogy a gyanunak árnyéka sem éri őket. Tehát a megfigyelési kör szűkebbrevonásánál csak azt szabad a nyomozás köréből kiküszöbölnünk, a mit saját tapasztalataink avagy egyéb megdönt-

hetlen tények alapján kétségtelenül érdektelennek bizonyult.

Azután arra kell törekednünk, — és ez legfontosabb teendőnk, — hogy a feljegyzett személyek ténykedéséből és viselkedéséből bizonyos összhangzatos-
ságot kihozhassunk.

Ugyanis szem előtt kell tartanunk, hogy minden fontosabb merényletnél az egy személy által eszközölt kémkedés nem lehet elegendő. Az első kém csak általános áttekintést akart szerezni, az csupán alkalomra pályázott, mint koldus, házaló, munkát kereső stb., egy és ugyanazon napon száz helyen is megfordult és ezek közül az egyiket vagy a másikat, mint különösen kedvezőt, kikereste. Ezen első kém nem nézhetett alaposan körül, hiszen még nem is tudhatta, vajjon nem akad-e kedvezőbb helyre; egyáltalán egész működése csupán előzetes helyszíni szemle volt. Mivel pedig, a mint már említettük, egy és ugyanazon személy sohasem jelenik meg másodsor: ennél fogva egy második egyén küldetik ki, hogy a kiválasztott helyen a lehetőséghez képest mindent észleljen, a mi észlelhető és a mi fontossággal bírhat. Ha ezen második kémnek esetleg nem volt elég ideje vagy alkalmá mindent a mi szükséges, kifürkészni s ha továbbá későbbi megbeszélésnél egynémely adat beszerzése szükségesnek bizonyulna, a mire kezdetben nem gondoltak avagy a mi akkor nem látszott fontosnak: akkor a banda még egy harmadik, negyedik és tizedik kémeket is kiküld, míg az egész dolog, a mennyire csak lehetséges, felderítettett. Természetes tehát, hogy mindezen emberek eljárásában valami közös vonás lesz felfedezhető, mely a tapasztalt csendőrnék, ki az ügyet — ha helyesen nyomozott — annak befejezte után a maga teljességében látja, minden esetre fel fog tűnni, míg a laikus — bár a tolvajok feltűnés nélküli előkészületeit látta — semmit sem vesz észre, illetve azokból semmit sem következtet.

Ezért a kikérdezések alkalmával azt is kell kér-

deznünk, vajjon nem tűnt-e fel, hogy a látogatók különös tekinteteket vetettek körül a háztájékon, nem-e tolakodtak feltűnően egy bizonyos pont felé, nem-e látszott, mintha törekedtek volna még hosszabban időzni, ámbar jövetelük állítólagos célja már eléretett avagy meghiusult, nem-e tett a gyanúsított bizonyos szólásmódokat stb. Gyakran fogjuk észlelni, hogy rövid időközökben egymásután oly egyének fordultak meg a tett színhelyén, kiknek tájszólásában, magaviseletében, öltözetében, avagy egyéb külsejükben némi hasonlatosság volt, kik tolakodásuk avagy alázatosságuknál fogva feltűntek, lesütött vagy leleplezett tekintetükkel a szemlélőt azon ponttól elvonni törekedtek, hová ők néztek, továbbá oly egyének, kik másvalamiképp elárulták, hogy úgy szólván egy iskolából valók.

Ezen tények megállapítása magától értetőleg nagy nehézséggel jár és pedig annyival inkább, mivel a kémekek többnyire nem egy s ugyanazon személyhez fordulnak, hanem egyszer itt, másszor amott kérdezősködnek, — majd ezen, majd amaz helyiséget törekesznek kikémleni és így megtudják akadályozni, hogy az ismételt, illetve egymásután következő látogatások ugyanazon személy előtt feltűnjenek. Mi tehát csak is akképp juthatunk használható eredményre, ha a ház mindazon lakóját, kik e tekintetben felvilágosítást adhatnak, kikérdezzük és a nyert eredményt combináljuk. De ha imigyen eredményre is jutottunk, t. i. ha a házinép feleleteiből kivehetjük és meg is állapíthattuk, hogy különféle gyanus egyének fordultak meg előzőleg a büntett színhelyén; mi tulajdonképeni munkánk kezdetén vagyunk. Például, ha megtudtuk, hogy különböző ürügyek alatt egy férfi, két nő és egy gyermek, rövid időközökben egymás után megfordultak a tett színhelyén: akkor arra kell törekednünk, hogy mindezen embereknek legalább hozzávetőleges személyleírását megkaphassuk és akkor nem lesz nehéz kinyomozni, vajjon egy hason kinézésű és annyi tagból álló társaság a köz-

ségben megfordult-e, merre távozott és hol található meg? Mindenesetre elértünk már annyit, hogy megállapíthatjuk, miszerint ezen társaság a lopás elkövetésével alaposan gyanúsítható és evvel a további nyomozásokra az alap kezünkben van.

Felette nehéz a nyom kezdetét akkor megtalálni, ha csak egy vagy legfeljebb két kém fordult meg a háznál, mert csak a legritkább esetekben szerezhető meg egyes emberekről oly pontos leírás, hogy annak alapján azok megtalálhatók legyenek. Kivételt csak azon eset képez, midőn a lopásnál oly egyén van érdekelve, ki a tényállást és a személyes viszonyokat a nélkül is eléggé ismeri, tehát majdnem kivétel nélkül valamely elbocsátott cseléd. Ha ilyen van a dolognál érdekelve, akkor a kifürkészés teljesen fölösleges, ha csak, a mióta az illető a tett színhelyén szolgálatban állott, sok idő e! nem telt. Ezen utóbbi esetben elegendő, ha a viszonyok futólagos fölülvizsgálása ejtetik meg annak megállapítására, vajjon és mi változott azóta.

Ilyen esetekben azonban a csendőr munkáját egy más mozzanat igen megkönnyíti. A tolvajokra nézve ugyanis a legczélszerűbb, ha az ily fölülvizsgálást a viszonyokkal amúgy is ismerős egyén végzi, mert ez az ily feladatot a legkönnyebben és leggyorsabban megoldhatja. Tényleg ez nem is fordul oly ritkán elő. Az illető volt cseléd volt urához rendszeren valami kérelemmel, melynek teljesítése bizonyos időt igényel, szokott fordulni. Egy igen gyakran előforduló ürügy, — különösen ha a szolgálati viszony annak idején többé-kevésbé közmegelegedéssel bontatott fel, — az, hogy a cseléd azt állítván, hogy annak idején az uraságtól nyert bizonyítványt elvesztette, de mivel ép ezen bizonyítványra nagy súlyt fektet, tehát kéri annak másolatát. Hasonlóan gyakran előfordul, hogy az illető cseléd volt gazdájától egy állítólag neki kínálkozó új állásra ajánlatot kér vagy volt gazdájához tanácsért, felvilágosításért, vagy segélyért fordul. Az illető csak is addig időz, míg meggyőző-

dött, vajjon minden a régiben van-e avagy ha valami változott, megjegyzi magának ezt tüzetesen.

Ha egy előfordult lopásnál ily jelenségre bukkanunk, akkor gyanunk első sorban joggal ezen volt cselédre fog irányulni, de természetesen elhamarkodástól ovakodnunk kell és nem szabad ellene azonnal teljes szigorral eljárunk, hanem a kérdéses egyéniséget legalább is a leggondosabb felügyelet alá helyezzük, illetve megfigyeltetjük.

Ha pedig a kikérdezés alkalmával semmit sem tudunk megállapítani, akkor biztosra vehetjük, hogy a lopás elkövetését nem előzte meg kifürkészés s ha a lopás esetleg nem oly természetű, hogy tényleg kémkedés nélkül is kivihető volt: akkor meg lehetünk győződve, hogy annál oly egyén működött közre, ki szolgálati viszonya vagy egyéb körülményeknél fogva a tényállást ismerhette. Azon kérdés megítélésénél azonban, vajjon helyszini szemle tényleg nem-e történt, minden körülmény között felette elővigyázóknak kell lennünk, mert egyrészt a kifürkészés oly régen történhetett, hogy a károsult arról megfélekedezett avagy — ép mivel régen történt — nem is említette, másrészt pedig az oly ovatosan és oly gyanutlan alakban eszközölthetett, hogy senki-nek sem tűnt fel és a legbehatóbb kérdezősködés daczára sem tétetik arról említés.

2. Egyéb előkészületek.

A tolvajok által megejtett előzetes helyszini szemle azonban nem az egyedüli feladata a kiküldötteknek, neki nincs is különlegesen előirt feladata, hanem neki mind azt meg kell tennie, a mi fel nem tűnik és annak idején a munka kivitelekor hasznos lehet. Ő például a ház elhagyásakor látszólag eltéved s a helyett, hogy a főkapun menne ki, az udvar kapujához jut, ott esetleg a retest kinyitja, valami pántot leszed, egy rakasz odatolása által lépcsőt csinál, egy alkalmas utat jegyez meg magának és sok egészen

jelentéktelennek látszó és fel nem tűnő apróságokat elvégez, melyek a lopás kivitelekor nagy fontossággal birhatnak és esetleg a sikert biztosíthatják.

Sok esetben a kém arra törekszik, hogy kulcsot lopjon, egy kulcsról lenyomatot készíthessen avagy legalább a kulcslyukat valamikép lemásolhassa. Ha tehát valaki észrevette, hogy idegen egyén, koldus, kéregető stb. az ajtók s lakatok közelébe jutni törekedett és esetleg azokon babrált, akkor ezen egyén ez által felette gyanusssá tette magát és a csendőr-különös érdeklődésére érdemes.

Különösen faluhelyen egyik különleges feladata a kémnek, hogy a lopás színhelyeül kiszemelt ház udvarán tartózkodó éber házi kutyát megmérgezze, mely célra ily kém mindig szokott erre alkalmas anyagot magával hozni. Ritka az a házőrző eb, mely idegen embertől ne fogadjon el eledelt; ennél fogva majdnem minden kutyát reá lehet venni, hogy valami nyalánkságot megegyen. A régebbi időkben előfordult nagy betörési lopások leírásában majdnem minden egyes esetnél találkozunk azon megjegyzéssel, hogy a lopás elkövetése előtt ennyi és ennyi nappal a derék hű házi kutya, mely — ha életben marad — a lopást biztosan megakadályozta volna, «ép oly váratlanul, mint megmagyarázhatlan módon» kimult. Ezért mondja Lipps Tullian, a legügyesebb betörő, a ki csak valaha létezett: «Szerezz magadnak egy kis éber kutyát és tartsd szobádban — az udvarban levő kutya az ügyes betörőnek soha sem állta útját.»

Ha tehát a házőrző eb megmérgeztetett, akkor ezen körülmény több irányban bir fontossággal. Ha a megmérgezés óta még nem történt meg a lopás és a megmérgezés nem vezethető vissza más indokokra (rossz szomszéd, esetleg — ha a kutya a vadat szerette kergetni s így az erdészek etették meg), akkor biztosra vehető, hogy az illető háznál be fognak törni. Az utóbbi esetben, valamint akkor is, ha a kutya megmérgezése óta a lopás már tényleg megtörtént: akkor különösen érdeklődnünk kell oly személyek

iránt, kikről megállapítható, hogy a kutyával foglalkoztak. Ezek gyakran, sőt mindig teljesen gyanútlan emberek lesznek: egy öreg anyóka, ki az őt megugató kutyának hizelegve, saját kenyeréből egy darabkát adott vagy egy gyermek, ki a kutyával egy darab ideig játszik s egyszerre sirva elfut, mert «a gonosz kutya elvette vajjas kenyerét» stb. stb.

Ha tehát ilyesmi előadta magát, akkor a betörőbanda legalább egy tagja már fellelhető és evvel a további nyomozás rendkívül meg van könnyítve. Hiszen a legtöbb esetben ugyanis csak az képezi fő feladatunkat, hogy az események összekuszált szálai közt a végnek csak egy darabkáját sikerüljön megelnünk: ha ez sikerült, akkor a kibontakozás már nem fog nehézségbe ütközni, de minden körülmény között a nyomozás kiinduló pontja kezünkben van.

A házőrző ebek elleni eljárás egyik igen sajátos módja a szukák felhasználásában áll. A koslató szukanak nem képes egy him kutya sem ellentállani; még a herélt kutyák is, melyek semminemű actióra nem képesek, majdnem kivétel nélkül a koslató szuka után fognak szaladni. A kutyát a megmérgezéstől megóvhatjuk, ha szájkosárral látjuk el, ha ugyan elszánjuk magunkat arra, hogy ezen hű házi állatot következetesen nap-nap után ezen kinnak kiteszszük; de koslató szuka ellen nem létezik óvszer. Legfeljebb, ha oly öreg kutyát tartanánk a háznál, mely már minden csábítás ellen el van tompulva; de az ily vén állat nem is használ semmit.

A szukával, melynek koslatási idejét természetesen be kell várni, a tolvaj már csak a lopás éjjelén működik. Ekkor a tolvaj a koslató szukát pórázon vezeti és pedig lassan a szél mentén, t. i. hogy a légvonat a szukától azon ház felé, melyben a házőrző ebet el akarja bolondítani, irányuljon.

A mint a házőrző eb a szuka szimatját megérzi, nyugtalanná lesz és a szuka felé törekedik; ha az eb nincs megkötve, akkor a szuka felé szalad, mire a tolvaj megfordul és a szukával szél ellen indul.

A kutya most a porázon vezetett szukát készségesen követi, a hová a tolvaj menni akar, ki azután, ha az ebet a háztól megfelelő távolságra elcsalta, minden ellenállás nélkül megfoghatja, megkötheti vagy agyon is ütheti stb.

Ha pedig az eb az udvaron lánczon volt, akkor a tolvaj a szukával lassan s vigyázva közeledik hozzá és az eb nem fog ugatni, mert maga is a koslató szuka közelébe jutni óhajt. Ha ez sikerült, akkor a tolvaj az ebet a szukával játszani engedi, míg társai a lopást elvégezték, avagy ha a lánczot feloldhatja, akkor az ebet a szukával együtt a házból kivezeti és ártalmatlanná teszi.

A legtöbb csendörnek bizonyára feltűnt már, hogy a cigányok és egyéb csavargó népség rendszeren szukát tartanak. Igaz ugyan és a vadász-emberek is állítják, hogy a szukák sokkal ragaszkodóbbak, figyelmesebbek és engedelmesebbek, mint a him kutyák, nem is csatangolnak annyit és viseletükben is sokkal áthatatosabbak: de mindeme tulajdonságok nem magyarázzák meg eléggé azt, hogy a vándornép miért tart majdnem kizárólag szukát. Csakis azt lehet indokul elfogadni, hogy a szukát a házőrző ebek elcsábítása céljából viszik magukkal.

A mondottak folytán tehát alig lehet felfogni, hogy faluhelyen és a pusztákon miért alkalmaznak oly ritkán szukát házőrző ebnek. Azon kellemetlenség, melyet a szuka a kölykezés által okoz, bőven kárpótolva van azon biztonság által, melyet a szuka mint házőrző állat nyújt.

Ha tehát valahol betörés követtett el és feltehető, hogy a házőrző eb a fennirt módon elbolondított (a mit — ha csakugyan megtörtént — nem lesz nehéz megállapítani), akkor figyelmünket legelső sorban oly vándor népségre kell irányítanunk, melynek birtokában egy szuka volt és a betörés színhelyének közelében megfordult.

Meg kell jegyeznünk, hogy a tolvajok néha hasonlólag járnak el, a nélkül, hogy a szukát magukkal

hoznák; ők t. i. csizmájukat, nadrágjukat, felső ruhájukat a koslató szuka nemző részeihez dörzsölik. Ez a kutyára majdnem ép úgy hat, mint maga a szuka; a kutya az ily szagú embert nem fogja megugatni, de sőt mindenhová követi. Ezen utóbbi módszer különösen a kémek által használtatik, ha a kikémlelendő házat jobban akarja megközelíteni és abban hosszabb ideig tartózkodni, de ki akarja kerülni, hogy a kutya megugassa és így ő a háznép figyelmét magára vonja.

Ha tehát a csendőr (természetesen ez irányban tett kérdéseire) megtudja, hogy a betörést megelőző napokon egy koldus stb. jött a házba, kit a különben éber és megközelíthetetlen kutya nem hogy megugatotta volna, hanem majdnem — mintha megbolondult volna — hozzá futott, hizelgett neki és ugrált feléje s alig volt tőle elválasztható; ha tehát a csendőr ilyesmit tud meg; akkor egy személyt, ki a lopásnál szerepelt, már is ismer.

Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy ezen utóbb leírt cselt a gyepmesterek is alkalmazzák, kik e módon könnyebben férközhetnek a kutyákhoz, melyeket el akarnak fogni.

Ezért mindenkinek, ki házőrző ebet tart, csak azt ajánlhatjuk, hogy e célra nőstény kutyát alkalmazzon és azt is inkább a szobában vagy a ház egy elzárt, meg nem közelíthető helyiségében.

A csendőr pedig, ha a cigányokkal vagy más kóborló néppel találkozik és nőstény kutyát lát náluk: kettőzött figyelemmel kísérelje őket, mert a szukát alighanem a fennebb ecsetelt célra viszik magukkal.

3. A tolvaj felszerelése.

Hogy a tolvajnak, sokszor igen nehéz vállalkozásainak kiviteléhez mindenféle felszerelésre van szüksége, az nagyon természetes, de a csendőrre nézve is igen fontos ezek ismerete, mert ha valamely egyén birtokában ilyen felszerelés találtatik, ez a körülmé-

nyekhez képest igen becses bizonyíték gyanánt szerepelhet.

Hiszen magától értetődik, hogy már magában véve azon körülmény, — hogyha egy letartóztatott egyén-nél álkulcsokat, betörő vasat és finom aczél fűrészet találunk, — az illetőt ez előttünk igen gyanus színben tünteti fel, kivált azért is, mert ily lelet ritkán fordul elő, miután a csak valamelyest tapasztalt tolvaj ily eszközöket, melyek őt gyanussá tehetik, csak is akkor tartja magánál, ha azokra közvetlen szüksége van, különben pedig azokat biztos helyen elrejtve tartja.

De sok olyan dolog van, a mit a tolvaj mindig magával hord, mert minduntalan szüksége lehet reá.

Altalánosságban azt mondhatjuk, hogy a gyanúsított egyén birtokában egyáltalában minden tárgy gyanus, a melynek birtoka nem magyarázható meg kétségtelenül természetes módon. Ezért a «gyanusaknak» jelölhető tárgyak felsorolása nem is lehetséges és csakis ismételhethetjük, hogy a legigénytelenebb tárgy is gyanussá válhatik, ha annak szükségessége és ártatlan rendeltetése kétségtelenül nem magyarázható meg. Így például: könnyű papucskok vagy igen vastag, rövid harisnyák egy vendéglői tolvajra vagy belopódzóra engednek következtetni, ki pl. télen röstel mezítláb vagy saját vékony harisnyáiban a hideg padlón járni.

Hosszú vékony vesszők vagy madárenyv oly tolvajra engednek következtetni, ki kisnyílású tartályokból (pl. a templom perselyeiből) pénzt szokott lopni. Egy fekete posztó darabnak az a célja lehet, hogy az arcot felismerhetlenné tegye és mint álarc az arc fölé függesztessék. Ugyanaz a célja a koromnak. Minden betörő és belopódzó visz magával egy darab fagygyú, stearin vagy viaszgyertyát, hogy a legvégső esetben az idegen, sötét helyiségben magát tájékozhasssa. Ep úgy visz mindegyik, — ki tudja, hogy ablaküveget zajtalanul kell betörnie, — valami ragadós anyagot (vargaszurok, ragtapasz, mézga stb.) magával, mely papirosra vagy vászondarabra kenve

az ablaküvegre alkalmaztatik oly czélból, hogy az üvegcserépek oda ragadjanak és így azok földre hullása s ennek folytán a zaj megakadályoztassék. Sokszor találni fogunk erős horgot és zsineget, mely készülék nyitott, földszinti ablakoknál alkalmaztatik, az ablak közelében fekvő ruhák és egyéb tárgyak kihalászására.

Ép oly gyanusak a hosszú zsákalakú zsebek, melyek különösen vásári tolvajok által a lopott holmik elrejtésére használtatnak. Hogy minden tárgy (pl. pecsétgyűrű, gyufatartó, kulcs stb.), mely rejtett kis késecskéket tartalmaz, gyanus és hogy azt bizonyítja, hogy az illető azzal a mellzsebeket szokta kívülről felmetzeni a pénztárca kivehetése végett, az ép oly természetes, mint azon körülmény, hogy egyes keztyük, kivált ha kivannak tömve, gyanussá válnak, mivel vasuti lopásoknál hamis kezek álcázására használtatnak.

Ép oly fontosak a vasuti feljegyzések, melyeket a letartóztatottaknál találunk. Nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy minden irás, melyet a letartóztatottaknál találunk, a legszorgosabb átvizsgálásra érdemes: gyakran a legkisebb czédulán kibetűzött pár sor napokon át tartó szaladgálást és nyomozást takaríthat meg. Különösen fontosak a címjegyzékek, mert ezek büntársakra vagy órgazdákra vagy pedig kiszemelt áldczatokra vonatkozhatnak, míg a környékbeli vásárnapok jegyzéke rendesen vásártolvajokra vagy hamis játékosokra enged következtetni.

4. A segédek.

Hogy a nagyobb lopások, — akár betörés, akár be-lopódzás vagy támadás stb. útján követtetnek el, — majdnem mindig csak őrtállók, ügyelők és őrszemek segélyével vitetnek véghez, az a dolog természetében fekszik. De ép oly világos, hogy ép ezen örködés sok esetben a további nyomozáshoz becses támpontot nyujthat. A tulajdonképi tolvaj ebbeli tevékenysége által cömpromittálva van, neki tehát minden körül-

mény között érdekében áll, hogy őt senki sem lássa és ha jó ügyelői vannak, ritkán is fogja őt valaki látni.

Az ügyelő azonban látszólag nem tesz semmi helytelen, jogtalan dolgot. Ő ugyan, ha csak lehetséges, meg fogja akadályozni, hogy őt az arra menő emberek lássák, de ő nincs azon kényszer helyzetben, miszerint mindent elkövessen, hogy senki se lássa; ellenkezőleg sok esetben nemcsak hogy nem fog elrejtőzködni, hanem egyenesen készakarva magára fogja az emberek figyelmét vonni, sőt veszekedni is fog velük és — ha már más nem segít — ittasság, a csendőrség elleni ellenszegülés stb. miatt be is kísérteti magát, csakhogy bajtársai, kiknek érdekében lesben állt, háborítlanul lophassanak.

A tapasztalatok, melyeket e téren tehetünk, ép oly számosak és különfélék, a mint bosszantók, sőt gyakran komikusok is.

Miután őrszemül nem szoktak a tolvajok ujonezot kiválasztani, igen érthető, hogy az nem fog mozdulatlanul állani vagy — mint a katonai őr — fel- és alá járkálni. Ő rendesen oly ember látszatát fogja bennünk kelteni, ki a koresmából haza megy vagy egy légyottról vissza tér, ő fütyülni, dudolni vagy tántorogni fog vagy mintegy magával veszekedve s kalapját hátra csapva, a falnak dől vagy látszólag teljesen leittasodva az utcaárokban fekszik. A legközönségesebb csselfogásuk azonban, hogy az illető az előtte gyanusnak tetsző személy közeledtekor szükségét látszik végezni, a mellett pedig a kilátást biztosítja magának, hogy kifürkészhesse, vajjon a háborogató egyén reájok nézve veszélyes-e s vajjon társai már figyelmessé lettek-e téve?

A figye'meztető jel kétféle lehet a szerint, a mint csak egyszerűen figyelmeztetni akar: egy füty, csetentés a nyelvvel, vagy látszólag fel nem tűnő kiáltás, pl. «Jóska, gyere már» vagy «Kata, nyiss ki» vagy «Bundás, jösz te ide» stb., vagy pedig egy vészkiáltás, mely azt jelzi, hogy mindennek vége és már csak azonnali szökésben van menekülés; ezen vészkiáltás

rendesen egy előre megállapított szó, pl. «tüz» vagy más valami szó.

Hogy mikép viselkedik a lest álló a háborgatókkal szemben, az részben a fenforgó körülményektől függ, részben pedig az illető ügyességétől és lélekjelenlététől. Mindenek előtt okvetlenül szükséges, hogy elegendő gyakorlata legyen arra nézve, mikép megítélhesse, vajjon a feléje közeledő emberek reá és társaira veszélyesek-e vagy sem? A becsipett parasztokat vagy danoló legényeket figyelmére sem fogja méltatni és legföljebb saját ottlétét fogja valamikép indokolni, pl. szükségét végzi. De ha más emberek közelednek, kikről feltehető, hogy azok egyelőre ugyan nem fognak gyanakodni, de bizony bennük gyanut kelthet, ha a lopás színhelye mellett elhaladva, zajt hallanak, világosságot látnának stb.; ezért ily esetben az őrszem a megbeszélte figyelmeztető jel (tehát füttylés, csettenés stb.) által társait értesíti, hogy munkájukban egy ideig szüneteljenek, zajt ne csináljanak, a világosságot eloltsák stb., míg t. i. a veszély elmulik. A veszély elmúltáról az őrszem társait egy más megbeszélte jel által ismét értesíti.

Ha azonban a kérdéses ház egy lakója közeledik, egy szomszéd vagy csendőr és a veszély még nem oly nagy, hogy az általános menekülésre kellene jelt adni, akkor nem elegendő, hogy az őrszem a figyelmeztető jelet adja, hanem időt is kell nyernie, hogy a tulajdonképeni tolvajok elrejtőzködhessenek vagy legalább a már kézrekerített zsákmánnyal észrevétlenül elillanhassanak. A lesállónak tehát a háborgató egyént valami úton-módon fel kell tartóztatni és e mellett oly lármát csapnia, hogy azzal az időközben menekülő társai által minden esetre okozott zajt lehetőleg palástolja. Ily esetben a lest álló a feléje közeledőt vagy maga szólítja meg, vagy pedig úgy fog viselkedni, hogy az őt megszólítja. Ő tehát az út után fog kérdezősködni, egy még nyitott korcsma után fog tudakozódni vagy kérdi, hány az óra; tüzet fog kérni, hogy rágyújthasson vagy segílyt fog kérni,

hogy felkelhessen, mert elesett és lábát megütötte vagy hangosan panaszkodni fog, hogy béna karja van, miért is kabátját segítség nélkül nem öltheti magára; pedig nagyon fázik stb.

Néha pedig a közeledőt mindenféle figyelmessé teszi: azt mondja neki t. i., hogy segélykiáltást hallott vagy nyöszörgést, tüzfényt látott vagy gyanus alakokat vagy talán veszett kutyát, természetesen ellenkező irányban azzal, hol társai éppen működnek.

Ha pedig ügyes ficzko és alkalmas hallgatókra talál, akkor a lest álló a részegét fogja játszani, a feléje közeledőhöz beszédet intéz, politizál velük, beléjük köt, majd kibékül velük. És ha az a «fene gyerek» a minek őt az általa feltartóztatottak tartották, végre eltávozik, akkor annak társai is zsákmányukkal már eltávoztak.

Az ügyesebb kém természetesen az, a ki a másikat arra birhatja, hogy az őt megszólítsa; ő a földön keresni fog valamit és az őt szánakozólag kérdezőnek azt mondja, hogy pénzt, óráját vagy más egyebet vesztett el és ha a másik segít neki keresni, akkor nem csak az állítólag elveszett holmira vonatkozólag mond el neki mindenfélét, hanem még egész életrajzát is elbeszéli. Egy másik ör pedig el kezd a földön hemperegve oly keservesen nyöszörögni, hogy a feléje közeledő önkéntelenül megkérdezi, hogy mi a baja? mire azután a kém folytonos jajveszékelés közt eltörött lábról, hasgörcsökről stb. mindaddig panaszkodik, míg az őt megszánó ember eltávozik, hogy orvost hívjon, ki — természetesen — a szenvedőt nem találja meg többé.

Midőn egyszer egy háziúr haza jött ép mikor nála betörtek, a kapunál álló figyelő, ki a nesztelenül közeledő háziúrat véletlenül nem vette észre, egyszerre majdnem magánkívül ránczigálni kezdte a csengőt. A háziúr kérdésére, hogy mit akar itt, a kém azt felelé, hogy nejét váratlanul szülési fájdalmak lepték meg, borzasztóan szenved s azért az e házban lakó szülésznőért jött. A háziúr ugyan váltig bizonyítgatta, hogy

e házban nem lakik szülésznő, nem is lakott soha és nem is fog lakni; de a kém nem hitt a háziúr állításainak, el kezdett vele pörölni, majd megint jajveszékelt mindaddig, míg a jószívű háziúr késznek nyilatkozott, hogy megmutatja neki, hol lakik a legközelebbi bába. Ezen ajánlatot a kém hangos hála és áldás nyilatkozatok közt elfogadta és a két ember gyors futással a bába lakása felé indult. Midőn a háziúr rövid idő múlva izzadva visszatér, ép jókor érkezett, hogy a lakásából gazdag zsákmánynyal távozó utolsó tolvajt egy pillanatra — hátulról láthassa.

Közeledő éjjeli őrköt, rendőrököt vagy csendőrököt a figyelőnek okvetlenül fel kell tartóztatnia s mivel még sem megy, hogy azokat valami igénytelen társalkodásra csábítsa vagy tőlük valami után tudakozódják: ennél fogva nem marad egyéb hátra, mint hogy a figyelő oly feltűnően viselkedjék, hogy az őrjárat maga szólítsa meg őt. Ha csak lehetséges, akkor a figyelő úgy intézi a dolgot, hogy saját személye ne veszélyeztessék, ő tehát betegnek fogja magát tettetni vagy valami gyanus jelenséget észlelt stb. Ha pedig ezen módszer előre láthatólag nem vezetne célhoz avagy a társait fenyegető veszély nagy lenne: akkor nem marad egyéb hátra, mint hogy oda vigye a dolgot, hogy az örök őt letartóztassák és be-
kísérjék. Természetesen úgy intézi a dolgot, hogy aránylag még olcsón kerüljön ki a hinárból, a mire legalkalmasabb a részegség. Tehát elkezd támolyogni, énekel, kiabál, belebotlik az örökbe, szóval annyira viszi a dolgot, hogy letartóztatása kikerülhetetlenné válik.

A letartóztatás persze némi akadályokkal jár: a figyelő nem bír menni, a földre veti magát, protestál és bocsánatot kér stb.; azonban bölcsen óvakodik, hogy a határon kelleténél tovább túl ne menjen, t. i. nem fog erőszakosan ellenszegülni vagy nem fog becsületsértést elkövetni, nehogy helyzetét súlyosbítsa. Ha a letartóztatás sikerült és a helyszínről elég messzire eltávoztak, akkor a részeg ember állapota csodálatosan javul és az őrház vagy

rendőrkapitányság közelében teljesen elenyészik, úgy hogy nem látszik érdemesnek őt továbbra is rendőri felügyelet alatt tartani. Ha ezenkívül az illető a be-kisérés közben «kedélyes ficzkónak» mutatta magát és esetleg a rendőrközegek által mint ismert vagy keresett gonosztevő nem ismertetett fel: akkor azok őt rendesen oly intéssel, hogy «ilyest többé ne tegyen» futni engedik.

Ha azonban a részegség színlelése nem vezetne célhoz, t. i. az őrjárat nem hederítene reá vagy az előbb leirt jelenet eljátszására nem lenne elég idő: akkor a figyelőnek olyasmit kell elkövetnie, a mi le-tartóztatását biztosan és gyorsan maga után vonja.

Ezek azon büntetendő cselekmények, melyeket rendesen a csavargók szoktak elkövetni, ha téli szállásra akarnak szert tenni, pl. hatósági közegek megsértése, vallásháborítás, felségsértés stb.

Ezen bűncselekményeket gyorsan, minden elő-készület nélkül és tetszés szerinti fokozásban kell elkövetnie; a hatás soha sem fog elmaradni.

Ezért a csendőröknek szintén ajánlható, hogy ily csekély jelentőségű kihágásokat, pl. szóbeli sértegetéseket egyelőre figyelmen kívül hagyják és elsősorban inkább arra ügyeljenek, hogy az illető ez által nem-csak a figyelmét akarja a csendőrnek elvonni, illetve más irányba terelni. Különösen áll ez azon esetekre nézve, midőn nincs ok reá, hogy az illető a gyalázó kifejezéseket ép most használja. Ha ugyanis nehezen lehet okát találni a szitkozódásnak, akkor biztosan titkos oka van és a csendőr sokkal helyesebben cselekszik, ha gonosztevő célzásaira nem megy lépre, hanem azt teszi, a mit különben tenni akart. Ilyenkor csakhamar észlelhető lesz, hogy az illető viselkedésében tolakodóvá válik, hogy súlyosabb sértést fog elkövetni s így nyilván kimutatja, hogy készakarva arra törekszik, hogy letartóztassák. Ekkor már a rendőrközegnek fokozódott elővigyázattal kell eljárnia s ha az illető rendőrközeg eléggé ügyes, akkor sikerülnie fog a gonosztevő akaratát teljesíteni, azaz őt

letartóztatni, de a mellett azt is kifürkészni, a mit el akart rejteni, illetve azt, a miről az a rendőrközeg figyelmét el akarta vonni.

Vonjuk le most a mondottakból a tanulságot!

A csendőrnek mindig szem előtt kell tartania, hogy egy egyénnek minden a legcsekélyebb mérvben is feltűnő jelenléte valami helyen, valami elkövetendő büntetendő cselekménnyel összefüggésben állhat és ez még valószínűbbé válik, ha az illető a csendőr vagy mások közeledtére bármi igénytelennek tetsző hangot hallat avagy ha a figyelmét magára terelni igyekszik.

Sok esetben ugyan nem lesz már lehetséges a figyelő szándékát meggyőztetni, ha pl. a csendőrök őt később vették észre, mint amaz őket; mindazonáltal a csendőrök nagy hibát követnének el, ha a dologgal tovább nem törődnének. Tegyük fel, hogy egy a földre lekuporodott ember a csendőrök közeledtére egy füttyet tesz, akkor már az, a kit amaz figyelmeztetni akart, tudja, hogy veszély fenyegeti s ezen értesítést már nem lehet meg nem történné tenni. Ha most már a csendőrijárőr két tagból áll, akkor az egyik csendőr a füttyülő egyént szemügyre veszi, míg a másik csendőr a lehetőséghez képest tájékozást szerezni iparkodjék, hogy merrefelé szólt a fütty, hová szólt a figyelmeztetés, egy szóval hol történik valami lopás vagy betörés; mire azután akként jár el, a mint a körülmények megkövetelik. Ha pedig a járőr csak egy csendőrből állott, akkor az a legtöbb esetben legjobban teszi, ha a biztosat a bizonytalan kedvéért nem kockáztatja s ennél fogva mindenképp előtt a gyanus egyént előleges őrizet alá veszi, azután pedig valakit keres, a ki ezen egyént mindaddig megőrzi, míg ő maga a tulajdonképeni büntetett után fürkész. Sok esetben elegendő lesz, ha a csendőr lármát csap, hogy a veszélyben forgó emberek maguk figyelmessé legyenek és az őket fenyegető veszélyt elhárítsák.

Ha azután rögtön az elfogott egyénnel foglalkozunk, csakhamar tisztán fogunk a dologban látni.

A láb, melynek eltöréséről panaszkodott, teljesen épnek, — az ittasság, melyet mutatott, szinleltnek fog bizonyulni, — igazolása hiányos lesz és ha figyelmesebben szemügyre vesszük, sok esetben egy már ismert vagy körözött tolvajt fogunk benne felismerni. De ha a banda csak ezen egy tagját is sikerült elfognunk, a többinek kinyomozása minden esetre már könnyebb lesz, mintha a társaságból senki sem volna kezünkben.

A legjobb figyelő az asszony és ezek közt is a legeslegjobb a félig felserdült 14—15 éves leány. Az asszony türelmesebb, figyelmesebb, találékonyabb, mint a férfi s nem is veszi el oly könnyen lélekjelenlétét. Az asszony nem bizhatik testi erejében, lábai gyorsaságában és személyes bátorságában; neki mindezt fáradhatlan figyeléssel, minden érzékének megfeszítésével és a kellő pillanatban ravaszsággal és a viszonyokhoz való alkalmazkodással kell pótolnia — csupa oly mozzanat, melyek az asszonyt a lesállásra felette alkalmassá teszik.

Az asszony nem tűnik fel oly könnyen gyanusnak, inkább késztet szánakozásra, előzékenységre és segélynyújtásra, mint a férfi és önkénytelenül mindenki, ki éjnek idején egy magányos asszonynyal találkozik, első sorban inkább neki, mint egy férfinak fogja támogatását felajánlani.

Azonkívül az asszonynak mindama gyámolításra szorult helyzeteken kívül, melyekbe a férfi kerülhet, mentségül még az olyanok is szolgálhatnak, melyek csupán a nőknél fordulnak elő. Az asszony a fáradalmak folytán könnyebben merül ki, elájul és általában inkább jut oly helyzetbe, hogy gyámolításra szoruljon; gonosz férje elkergethette vagy szülési fájdalmak lephették meg, esetleg szolgálat, hajlék nélkül és éhesen bolyonghat, végül kihasználhatja nembeli tulajdonságainak egész tárházát.

Mi sem könnyebb, mint hogy éjjel egy magányosan álló nő, — kivált ha fiatal és az éjjeli világításnál meglehetősen szép, — egy arra menő férfit megállásra

késztesen és ha a férfi nem is szólítaná meg őt, úgy többnyire lépre megy, ha az asszony őt megszólítja. Egy kérdés, kérelem, panasz oly könnyen hozható elő, — egy kis haladék, az eredeti iránytól való eltérítés majdnem mindig sikerülni fog az asszonynak és ha betegnek, hajléktalannak, éhesnek stb. mondja magát, akkor alig fog oly barbár férfi találkozni, ki útját szó nélkül folytatná.

Legjobban sikerül ezen szerep, mint már említettük, az alig felserdült leányoknak. Ezeket ily esetekben leginkább csendes zokogásban fogjuk találni; mi sem természetesebb, mint hogy szánalomtól eltelve kérdezzük, mi a baja; sirva beszéli el a kis leány, hogy gonosz mostohája hazulról elkergette s most már nem tudja, hová meneküljön, haza semmi esetre sem tér vissza, mert otthon borzasztóan kinozzák, verik. Ep ma is annyira megverték, hogy a nyomait még most is lehet látni. Gyermekded szendeséggel felgyüri ruhája ujját, hogy a természetesen nem létező sebhelyet mutassa, — a czombján is van egy véres sáv és gyermekes ártatlansággal felemeli szoknyáját stb. a térden felül, hogy az elszenvedett bántalmazást bebizonyítsa. Mindez természetesen nem hat lehütőleg a szánakozó férfira, a ki ugyan a véres sávokat és sebeket nem fedezheti fel, de ehelyett gömbölyded kart és fehér ikrákat lát; a mellett a kicsike oly kellemesen cseveg s hajlandóságot mutat ez éjjelre a most szerzett pártfogójánál oltalmat keresni — hirtelen azonban meggondolja magát, mert egy halk füttyet hallott, mely tudomására adta, hogy a lopás sikerült. Ő tehát kijelenti, hogy inkább egy barátnéjához megy — s evvel eltűnik.

A most leírt jelenet nem rég egy vidéki városban szóról szóra megtörtént, az alatt, míg 3 házzal odább egy boltot teljesen kiraboltak. A leány által utjában feltartóztatott férfi a betörést okvetlenül észre vette és meg is akadályozhatta volna, ha a kis 14 éves hamis hálóiba nem került volna.

Egy még furcsább eset történt meg két deákkal,

kik éjjel hazajövet, a kapu felnyitása után a tornáczon áthaladva a ház mögött fekvő kertből keservesnyögést hallottak. Természetesen oda siettek és ott egy asszonyt találtak, ki nyöszörögve és a földön hemperegve panaszkodott, hogy szülési fájdalmak lepték meg. A nélkül, hogy a deákoknak időt engedett volna kérdezni, hogy hát mikép került ő a magas kerítésen át a kertbe, kérve kényszerítette őket, hogy csak karjainál és lábainál erősen letartsák, több segélyre egyelőre nincs szüksége, ő már ismeri állapotát stb. Rövid idő múlva azután az asszony kijelenté, hogy most már legfőbb ideje, miszerint az urak a házból valami nő személyt segítségére kihívjanak. Alig emelkedett fel a két deák a földről, midőn 3 férfi a házból kirohan, a szülési fájdalmaktól meglepett asszony is hirtelen felugrik és egy pillanat alatt mind a négyen a kerten át s egy a kerítésben előre kitört nyíláson keresztül eltűnnek. A mint az elámult deákok magukhoz tértek és a házba bementek, észrevehették, hogy az emeleten egy elutazott lakó lakása az imént feltöretett és teljesen kirabolgatott.

Ilyen feladatok, hogy t. i. a belterületen őrt álljon, az ügyelő legnehezebb teendőihez tartozik. Ugyanis nagy szemtelenségre és lélekjelenlétre van szüksége, hogy jelenlétét a ház vagy lakás belsejében elhihető módon indokolhassa.

Mindazon által ez irányban is a legesodálattalméltóbb esetek fordulnak elő, úgy egyrészt az ügyelők ügyességét, mint másrészt az emberek együgyűségét tekintve.

A következő eset cigányokkal történt. Egy gazdag paraszt, ki egész házi népével kint a mezőn dolgozott és a házat elzárta volt, véletlenül visszatért a mezőről, hogy valami otthon felejtett holmit magával vigyen. Legnagyobb meglepetésére a kaput nyitva és a tornáczon egy cigány nőt talált, ki őt heves szemrehányásokkal fogadta, hogy házát nem zárja le, ő már az istállóban is volt, hol az egyik tehén

veszélyesen beteg. A paraszt észnélkül rohan az istállóba s ugyanazon pillanatban kiszökik a szobából egy cigány, ki ez alatt a paraszt óráját és pénzét ellopta. A tehénnek természetesen semmi baja sem volt.

A nyomozó járőrre nézve egészen máskép áll a dolog, mint a rendes őrzőjelző teljesítő csendőrre nézve. Emez az ügyelőre csak akkor bukkan, mikor a lopás még nincs végrehajtva avagy felfedezve; mert ha már ennyire van a dolog, akkor az már amúgy is eltűnt őrállomásáról. A kiállított figyelőre bukkanó csendőr tehát ezen körülményből csak is arra következtethet, hogy ugyan azon időben valahol a legközelebbi környékben lopnak vagy betörnek, a miről ő még nem tud semmit. A nyomozó járőr pedig már egy elkövetett lopás vagy betörés tettesét keresi.

A csendőr - őrsparancsnokság a legritkább esetben lesz azon helyzetben, hogy az őrskörletéből azon értesítést nyerje, miszerint egy embert mint figyelőt fogtak el, tehát kétségkívül valahol lopásnak vagy betörésnek kellett történni.

A legtöbb esetben csupán a már megtörtént lopás lesz bejelentve és senki sem képes jelenteni, hogy valakit a közelben látott vagy elfogott volna. De ha az utóbbi körülményt teljesen figyelmen kívül hagyjuk, megtörténhetik azon furcsa eset, hogy — míg az őrsparancsnok a merész betöréses lopás fölött töprenkedik és azon panaszkodik, hogy «a tettes kinyomozására a legkisebb nyom sem létezik» — addig a betörő banda kémje «részség vagy csendhábóritás» miatt az éjjeli örök által letartóztatva a községi fogdában ül.

Az természetes, hogy nagyobb szerű betöréseknél a figyelő utáni fürkészés kedvéért az őrsparancsnoknak nem szabad a többi fontos teendőket, különösen a tényálladék felvételét stb. elmulasztania. De mivel minden csak félig-meddig nagyobb szerű betörés őrt álló nélkül alig vihető keresztül, ennél fogva az őrs-

parancsnok igen észszerűen fog cselekedni, ha egy járőrt különlegesen azon feladattal biz meg, hogy a figyelő őr után puhatolódzon s ha a betörés egy nagyobb községben vagy elevenebb forgalmu helyen történt; akkor a figyelőt bizonynyal látta valaki; első sorban tehát ezen járőr azon legyen, hogy azon embereket kifürkészsze, kik a figyelő őrt tényleg látták.

A legnagyobb nehézségekbe fogunk ez irányban ütközni, ha azok kik a figyelőt látták és esetleg beszéltek is vele, éjjeli örök voltak vagy helyi rendőrközegeki, mert ezek szégyenelni fogják bevallani, hogy «a főczinkos» úgy szólván a kezükben volt. Ebben az esetben az illető járőr dolga az illetőket felvilágosítani, hogy gyakran nem az ő hibájuk, hogy az illetőt nem fogták el. Ha ugyanis igen ügyes egyénnel volt dolguk, akkor szerepét minden esetre oly ügyesen játszotta, hogy őt gyanutlanul egy egészen közömbös embernek tarthatták és már az még sem járja, hogy mindenkit csak azért, mert késő éjjeli órában az utcán találtatik, letartóztatassanak vagy pedig zaklassanak. Ha pedig a figyelő feladatát nem is a legügyesebb módon oldotta meg, ha valami módon tényleg oly gyanussá vált, hogy teljes joggal le lehetett és kellett volna is őt tartóztatni és az illetők ezt elmulasztották, mert rászédették magukat — akkor is minden körülmény között a legjobb és az egyedül helyes a mit tehetnek, ha mulasztásukat őszintén bevallják. És ezt annyival könnyebben tehetik, mert a hiba majdnem mindig könnyen meg lesz bocsátható, mivel a figyelő szerepét bizonynyal ügyesen játszotta és az illetők csak is a legmesszebbmenő elővigyázatot mulasztották el és nem birtak elég lélekjelenléttel, hogy a látszólag közömbös embert leálcázzák.

Egyáltalában nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy talán sehol sem szükségesebb az esetleg elkövetett hibákat azonnal beismerni, mint a közbiztonsági szolgálatban. Mindenek előtt nem szabad szem elől téveszteni, hogy talán sehol sem lehet oly könny-

nyen hibázni mint itt, úgy hogy sehol sem lehet az elkövetett hibát oly könnyen meg is bocsátani. De nem is ismételtetjük elég sokszor, hogy egy elkövetett és folytatólagos hiba sehol sem válhat végzetesebbé és veszélyesebbé, mint egy büntett és annak tettesének kinyomozásánál; s azt is ki kell emelnünk, hogy az elkövetett hibát sehol sem lehet ismét oly tökéletesen és alaposan jóvá tenni, mint itt, ha csak az illető az elkövetett hibát oly gyorsan, a mint csak lehet, belátja és nyíltan bevallja.

Azt senkitől sem lehet követelni, hogy sohase kövessen el nyomozás közben hibát, de már azt minden becsületes és lelkiismeretes embertől meg lehet követelni, hogy minden elkövetett hibát azonnal beismerjen és azt ő maga fedezze fel.

Ha tehát az őrsparancsnok embereinek bizalmát bírja s ha azok tudják, hogy nem lobban féktelen haragra, ha az amúgy is többé-kevésbé menthető hibát valamelyikök beismeri: akkor ily betörési lopások alkalmával gyakran elő fog fordulni, hogy az éjjeli örök, sőt az esetleg a tett színhelyének közelében ép a végzetes időben portyázott járőr tudomására fogja adni, hogy ezt vagy amaz egyént ezen vagy azon ürügy alatt a színhely közelében találta. Az illetőknek a dolga azután ezen egyént előkeríteni vagy legalább oly pontos személyleírását megadni, hogy annak alapján kinyomozható legyen, mi által az őrsparancsnok a nyomozáshoz legalább némi támpontot nyer.

Ha azonban az arra hivatottak közül senki sem észlelt ilyesmit, — akkor törekednünk kell megtudni és pedig oly gyorsan, a mint csak lehet, vajjon a járó-kelek közül egyike másika nem észlelt-e valamit? Ezen puhatolódzásnál természetesen nem szabad a tett színhelyének közvetlen közelében és szomszédságában lakókra szorítkoznunk, hanem — különösen, ha az eset fontosabb — legszélesebb körre kell kiterjeszkednünk.

De ezen puhatolódzásoknál is, mint egyáltalában

hasonló tevékenységnél, igen elővigyázatosan kell eljárunk, nehogy az illetők kiktől ez irányban valamit meg akarunk tudni, megijedjenek, hogy majd ők most kérdőre fognak vonatni. Ugyanis annak oka, hogy ilyenén puhatolodzások sok esetben eredménytelenek maradnak, rendesen abban rejlik, hogy az emberek azon hiedelemben vannak, miszerint valami helytelen dolgot követtek el, inkább ismeretlenül óhajtanak maradni, mint fontos tanuként szerepelni. Az emberek gyakran szégyenlik bevallani, hogy a betörő banda egyik tagja által rászédették magukat, — attól is félnek, hogy e miatt is meglesznek büntetve, — sok esetben nem is szeretik, hogy rájuk süljön, hogy a figyelő kiállított leánynyal vagy asszonynyal bizalmaskodtak; ép ezen utóbbi körülménynél fogva a női figyelők a legveszedelmesebbek.

A fentebbiekből oly figyelőkről szólottunk, kik a betöréses és még belopódzás útján elkövetett lopásoknál is közreműködnek; most még oly ügyelőkrol kell röviden említést tennünk, kik a lopások többi válfajainál alkalmaztatnak. Ezeknek gyakran az örökösén kívül még egyéb feladatuk is szokott lenni: pl. valamely személy figyelmét a tulajdonképeni tolvajtól elterelni, a tolvajt fedezni, vagy annak működését egyébként előmozdítani.

Itt is ki kell emelni, hogy nagyon tévedünk, ha fontos nyomozásoknál egyenesen a cél felé törekedünk és azt hisszük hogy további tétovázás nélkül egyenesen a tettest megcsíphetjük. Ez a leg-ritkább esetekben fog csak sikerülni, majdnem mindig az első kiinduló szálakat valahol oldalt fogjuk találni és csak azután lesz lehetséges az egyenes úton előre haladni. És ez már a dolog természetében fekszik, mert itt is a főszemély, tehát a tulajdonképeni tolvaj, lehetőleg észrevétlenül és feltűnés nélkül működik, míg segédei és őrei magukat inkább kitehetik a feltűnés vagy letartóztatás veszélyének, sőt gyakran azt készakarva is előidézik.

Ha tehát a zsebtolvaj által meglöpött embert megkérdezzük, vajjon látott-e közelében valakit ki feltűnően feléje tolakodott, őt talán megtapogatta vagy egyébként gyanussá tette volna magát és ha ezen többnyire nemleges eredményű kérdésen túl nem megyünk: akkor bizony igen kevés zsebtolvajt fogunk kinyomozni. Ily esetekben a főfigyelmet azon személyekre kell fordítanunk, kik a meglöpött egyén közelében megfordultak, kik őt megszólították, kik tőle tüzet kértek, kik hozzá kérdéseket intéztek vagy kik irányában egyébként előzékenyeknek mutatkoztak. A kiszemelt áldozat, kit t. i. a zsebtolvaj meg akar lopni, pl. figyelmessé lesz valamire téve, talán egy természeti szépségre, a képcsarnokban valami kiváló festményre vagy szoborra vagy valami furcsa vagy veszélyes helyzetre, melyben állítólag egy harmadik személy forog. Váratlanul megradta őt valaki és félre rántja, nehogy őt az úton sebesen hajtó fogat elgázolja vagy egy nehéz terhet czipelő ember őt lábáról leüsse. Valaki feltűnően letisztítja ruháját, mert állítólag be van piszkolva vagy valaki megkérdezi őt, vajjon nem-e vesztette el zsebkendőjét vagy más egyebet, vajjon nem-e cserélte ki esernyőjét vagy nem-e hagyta el sétapálcáját?

Mind eme kérdések és megszólítások a megszólító vagy megszólított részéről eredő megérintést vagy megtapogatást eredményeznek, a test bármi nemű megérintése által pedig a megérintett egyén figyelme az érintés helyére irányítatik és ennek következtében egy más, közbe eső, érintés figyelmét teljesen elkerüli. A dolog nyitja abban keresendő, hogy a testben — úgyszólván — egy általános érzési képesség nyilvánul, úgy hogy egy már körvonalozott érzés egy második, a test egy más részén fellépő érzés által csupán erősbül és nem engedi ezen második érzést önállóan fellépni. Vagy más szóval az első érzésnek tudatával birunk, míg a második reá következő érzést, melynek természetesen nem szabad oly erővel nyilvánulnia, hogy az elsőt felülmulja, — tulajdonképen

nem vesszük észre, hanem az első érzés folytatásának vagy következményének véljük.

Ezen lélektanilag egyáltalában felette nevezetes mozzanat igen sok zseblopást fog érthetővé tenni, melyet különben kivihetetlennek kellene tartanunk.

Ha ezt kísérletileg ki akarnók próbálni, úgy az természetesen nem sikerülhet rögtön, hanem erre elő kell készülni. A kísérlet következőkép tehető: ketten összebeszélnek és a kísérlet tárgyául kiszemelnek egy harmadik személyt, kinek a kísérletről azonban nincsen tudomása. Legyenek *A* és *B* a kísérletet végrehajtó személyek s *C* azon személy, melyen amazok a kísérletet eszközölni akarják. *A* véletlenül *C*-t a jobb oldalon meglöki és ezt «vigyázz» vagy «nézd», vagy «állj» stb. kiáltással indokolja. Közvetlenül ezután *B* meglöki vagy megnyomja *C*-t a bal oldalon, természetesen nem oly erősen, mint előtte *A* tette. Az időpontot helyesen eltalálni, melyben *B*-nek a második lökést eszközölnie kell, az a kísérlet legnehezebb része. *B* lökése korai volt, ha *C* összes figyelme az *A* lökése és kiáltása által az *A* által állítólag észlelt dologra nem volt még teljesen odairányítva; ellenben *B* lökésével elkésett, ha *C* az *A* lökése és kiáltása által okozott meglepetést már leküzdötte. *B* csak akkor fogja a helyes pillanatot eltalálni, ha ő a legnagyobb izgatottság pillanatát, melybe *C* az *A* lökése és kiáltása által hozatott, használja ki arra, hogy tevékenységbe lépjen.

Nézzük most, hogy veszi ki magát a fennebb leírt kísérlet a gyakorlatban.

Egy úrral megtörtént, hogy egy délután, nem tudni mely órában, felöltöje és az alatta levő kabátja azon helyén lett felmetszve, a hol levéltárczáját a kabát oldalzsebében hordotta. A levéltárcza, a benne volt nagyobb mennyiségű pénzzel együtt, természetesen eltűnt. A meglopott úr a legcsekélyebbet sem vette észre, daczára annak hogy a metszés, bármily ügyesen és elővigyázva eszközöltetett, okvetlen nem jelentéktelen nyomást és huzást okozott, kivált miután

kereszt alakban eszközöltetett. Azután a levéltárca kiemelése is minden esetre rázkódással járt, mivel a keresztmetszés nem volt oly nagy, hogy a levéltárca magától kieshetett volna. De máskülönben is az illető úr a legkevésbé is feltűnő eseményre sem emlékezett, az egész idő alatt nem jutott tolongásba, senki sem lökte meg, senki sem hágott a lábára, senki sem kérdezett tőle valamit, egy szóval senkire sem volt gyanuja. Végre, midőn már a hozzá intézett különféle kérdéseken bosszankodni kezdett, megemlíti, hogy történt ugyan valami, de az határozottan nem tartozik a dologhoz és a lopással semmi összefüggésben nincs. Ugyanis egy igen előkelőnek látszó öreg úr, ki háta mögött jött, igen lekötelező modorban figyelmeztette, hogy «valami mocsokba kellett lépnie, már több ideje, hogy mögötte [megy s kiállhatatlan szagot érez, ha tehát ő (a megszólított) esetleg látogatást akarna valahol tenni, akkor czélszerű lesz, ha előbb megtisztítja magát». A megszólított igen megköszönte az előzékeny öreg úr figyelmeztetését, megállt s — míg a beszédes öreg úr tovább csevegett, megnézte előbb az egyik talpát, majd — mivel ezen semmit sem vett észre — felemelte másik lábát, hogy ennek talpát megnézhesse.

Ezen pillanatban az öreg úr erősen megragadta a másik úr karját és nevetve szólt: «Persze, egy lábon megállni, az nehéz dolog, az ember könnyen meginog, már megijedtem, hogy Uraságod elesik; — de ezen a lábon sincs semmi s ime nézze, magam vagyok a rosszagú, magam léptem a mocsokba és most önre akartam tolni!»

A kedélyes öreg úr még sokat nevetett a «furcsa historián» — és még az nap este megkerült, mint a zsebtolvaj czinkosa.

A mint később kiderült, a tulajdonképeni tolvaj pontosan azon pillanatot használta ki a metszésre és a tárca kiragadására, melyben «az öreg úr» az áldozatot karján erősen megragadta, hogy az állítólagos tántorgást és az elbukást megakadályozza.

Hogy a tolvaj és czinkosa igen ügyes és gyakorlott ficzkók voltak, azt nem kell külön kiemelnünk és az is bizonyos, hogy a metszések és a tárcza kiemelése nem történhetek volna észrevétlenül, ha az áldozat egész figyelme nem irányult volna a «tántorgó» karjának az «öreg úr» által eszközölt hirtelen és energikus megmarkolására.

A zsebtolvaj czinkosának tevékenysége általában attól függ, hogy hol s mikép működik maga a zsebtolvaj. De valamennyi zsebtolvajnak meg van az a közös tulajdonsága, hogy czinkosok nélkül egyáltalán sohasem vagy csak igen kivételes esetben dolgoznak; saját szakállára nem igen mer lopni, rendesen egy vagy több czinkos vagy czinkosnő segítenek neki.

Igy pl. a vasuti tolvaj rendesen egy női segédet visz magával. Akár elegáns ruhában, a gyorsvonat I. osztályában, akár egy éltesebb, becsületes képző gazda álarczában a III. osztályban utazva, a vasuti tolvaj kíséretében mindig lesz egy női segédje, ki a kiszemelt áldozatot szórakoztatja, akár pillantások, akár beszélgetés által, akár még bizalmasabb módon. A lopás keresztülvitele majdnem mindig ugyanaz és a legnehezebb része csakis az áldozat kiszemelése. A vasuti tolvaj rendesen az oly utasokat választja ki áldozatául, kikről látja hogy jómóduak, kevésbé intelligensek és előreláthatólag nem idegenkednek egy kis kalandtól. Ezenkívül a tömött tárczának a bal mellzsebben látszania kell, mire nézve minden zsebtolvajnak biztos szemének kell lennie, ha egyáltalán mesterségéből meg akar élni. Hogy a vasuti tolvaj csak az éjjeli vonatokat használja tervei kivitelére, az merőben téves hiedelem; a tapasztalat azt mutatja, hogy ily lopások legalább is ép oly gyakran követtetnek el nappal, mint éjjel; az ügyes zsebtolvajnak nem kell a nap világosságától tartania és ő azt is tudja jól, hogy minden utas kincseire jobban ügyel éjjel, mint nappal.

Az természetes, hogy a tolvaj és segédje látszólag nem

ismerik egymást; először az egyik száll be a kocsiba és befejezi a már előbb, a pályaudvaron, megkezdett kikémlelést; kedvezőtlen esetben valami ürügy alatt ismét kiszáll, eilenben kedvező esetben társát valami megbeszélte titkos jellel felhívja, hogy ugyanazon kocsiba szálljon. Leggyakrabban a férfinak kell először felszállnia, mert a férfi könnyebben teheti, hogy a Perronon vizsgálva álldogáljon, a kocsiszakaszokba betekintsen, esetleg több ízben egyik szakaszból a másikba átszálljon stb., a mit egy női személy — feltűnés nélkül — mind nem tehet meg. Ha a tolvaj nappal működik, akkor arra törekszik, hogy az áldozattal lehetőleg egyedül legyen a szakaszban, éjjel azonban több utas is lehet a szakaszban, sőt minél nagyobb a tolongás, annál jobb az alkalom. A mi az ülések elosztását illeti, a tulajdonképeni tolvaj minden körülmény között az áldozat mellé telepszik, míg társa, ki az áldozatot szórakoztatni van hivatva, azzal szemben foglal helyet. A tolvajeleinte részt vesz a társalgásban, utóbb azonban úgy tesz, mintha elaludnék, a mellett azonban pislogva élesen figyel a körülötte történőkre. Majdnem mindig hamis kezét (kitömött keztyűt) használ és pedig azon oldalon, hol a kiszemelt áldozat ül. Ezen hamis kéz a másik igazi kézzel összekulcsolva a térdeken nyugszik, míg a szabad, valódi kéz, mely a tulajdonképeni cselekvésre van hivatva, a bő köpeny, felöltő vagy plaid által úgy elfödetik, hogy oldalvást észrevétlenül előkerülhessen. Ha már most az áldozat a szemben ülő czinkossal élénk társalgásba elmerült, akkor a tolvaj valódi keze működésbe lép s ha a tolvaj esetleg egy ügyetlen mozdulatot is tesz és az áldozat ennek folytán feléje néz: csakhamar meg lesz ismét nyugtatva, ha a horkoló szomszéd összekulcsolt kezeit megpillantja.

A mint a fogás sikerült, akkor a legközelebbi állomáson a czinkosok egyike kiszáll és pedig mindig az, kinél az ellopott pénztárca van. Ez többnyire, majdnem kivétel nélkül nem maga a tolvaj, ki a

lopás után azonnal iparkodik a tárczát a minden gyanútól ment segédnek ügyesen észrevétlenül kézbesíteni. Ha ugyanis a lopás kiderülne, mielőtt a két czinkosnak sikerült elillanni, a tolvaj bátran maga követelheti megmotoztatását, nála semmi sem lesz fellelhető. A szemközt ülő segédre pedig a gyanú nem eshetik, mert szemben ülő, egymással beszélő személyek egymást nyilván nem lophatják meg. A másik czinkos rendszeren kevéssel az elsőnek kiszállása után, még ugyanazon állomáson leszáll s pedig majdnem mindig azon ürügy alatt, hogy az ép kiszállott utas valamit a kocsiban felejtett, a mit neki kézbesíteni akar. Természetesen úgy intézi a dolgot, hogy a vonat időközben elindul, mielőtt visszajöhetne és úgy ő is az állomáson visszamarad.

Ha tehát ily vasuti lopással van dolgunk: akkor mind eme leírt mozzanatokra ügyelnünk kell és a megfosztott áldozatot ezekre vonatkozólag kikérdeznünk. A segédet az áldozat rendszeren csak akkor említi, ha az is férfi volt; ha az nő volt, akkor többnyire nem történik róla említés: vagy nem akar az illető ezen nőismerőséről beszélni vagy pedig tényleg nem vonatik a megfontolás körébe: «hiszen nem is ismerte a gyanus szomszédot» vagy «oly ártatlan arcza volt», vagy «kétségtelenül előkelő hölgy volt, kiről teljes lehetetlenség feltételezni, hogy a lopásban része lenne».

Az ily egyének ismertető jele még az is, hogy legalább egyikök soha sem mondja meg, hová utazik; mert — a mint fennebb láttuk — azon állomáson száll ki, a melyet a vonat a lopás sikerülte után elér. A tulajdonképeni tolvaj utazási céljául már inkább szokott egy távolabb fekvő helységet megjelölni, mivel ő ugyanis a másik után siet, kinek a tárczát átadta volt, hogy neki az általa a kocsiban «elfelejtett» holmit kézbesítse.

Ha már az ilyen lopás elég korán felfedeztetik, akkor a tolvajokat elcsíphetjük, ha azon két állomásra, melyek azon állomáshoz hol azok kiszálltak, felfelé

és lefelé legközelebb esnek, táviratozunk és ott le-
tartóztatásukat elrendeljük. A tolvajok ugyanis azon
állomáson, hol kiszálltak, semmi esetre sem szállnak
ismét a vonatra, hanem elgyalogolnak a legközelebbi
állomásra, és onnan vagy visszautaznak, vagy a
menetjegyet, mely birtokukban van, a legközelebbi
vonattal, az előbbi irányba való tovább utazásra fel-
használják.

Továbbá az ily egyének kevés vagy semmi pod-
gyászt sem visznek magukkal: nincs is podgyászra
szükségük, de a podgyász akadályozza őket vagy leg-
alább nehezíti a kocsiszakaszok keresését, változtatá-
sát, a kiszállást stb. Ha továbbá a kifosztott áldozat-
nak csak egy kevés megfigyelő képessége van, akkor
bizonyára sikerülni fog megállapítani, hogy utazó
társain nem volt minden «valódi». Ha ugyanis a tol-
vajok parasztokhoz szegődtek és maguk is derék fa-
lusi embereknek látszottak: vagy nem volt munká-
ban elhasznált kezük, vagy beszédközben elárulták
hogy a földműveléshez vagy az állattenyésztéshez még
sem értenek valami nagyon. Ha pedig előkelő külső-
vel léptek fel, leleplezésük még könnyebb, mert vala-
hol a «kopottság» és «kölcsonzótt előkelőség» bizony-
nyal napfényre jön. Ugyanis minden, a mi a szembe
ötlik, tenát a kabát, mellény, óraláncz, a kezelő, nyak-
kendő stb. mindenesetre kifogástalan lesz; de már
a majdnem teljesen eltakart és csak véletlenül látha-
tóvá vált ing nem lesz egészen tiszta, — a harisnyák
is, ha esetleg előbukkannak, kívánni valót hagynak, —
gyakran a cipők is; s a mit az öltözet nem árul
el, azt megmondják a kezek.

Természetesen, a ki ily éles megfigyelő képességgel
bir, annak nem lesz szüksége csendőrrre, mert az már
eleve óvakodni fog az ilyen utazó társtól. De rende-
sen az ily dolgok az áldozatnak csak akkor tűnnek
fel, illetve jutnak eszébe, midőn hozzá ez iránt kér-
dést intézünk. Igen czélirányos tehát, ha a kifosztott
utashoz megfelelő kérdéseket intézünk, hogy így a
szükséges tudnivalót belőle kivegyük, mert ügyes

kérdésekkel sokra figyelmessé fogjuk tenni a mit különben nem említett és így mi sem tudtunk volna meg.

Sajátságos szerepet játszik a segéd a vendéglői tolvajnál, ki a szobákba lopózik, ha az illető utas épen nincs otthon, vagy a mikor alszik. Ha a belopódzót véletlenül rajta csípi, akkor hirtelen kérdéssel vagy bemutatván magát, oly embernek látszatát veszi fel, mint kit valami okból ide rendeltek, pl. borbélynak, czipésznek, szabónőnek, tyúkszemvágónak, szülésznőnek stb. adja ki magát. Ha az, ki a belopódzót rajta csípte, annak kérdése vagy bemutatása folytán megnyugszik, akkor a tolvaj lassan, bocsánatkéréssel eltávozik. Ha azonban az illető gyanakodni kezd és «szemtelenség», «tolakodás» vagy eféléket kezd emlegetni, akkor a folyosóról a segéd élénken felkiált: «Hé, ne oda, hanem ide az x. számra jöjjön». Ha a tolvaj nem találomra megy lopni, hanem egy bizonyos kiszemelt egyént, — kiről már előre megtudta hogy melyik vendéglőben fog megszállni — akar kifosztani, akkor a segéd ugyanazon vendéglőben és — ha csak lehetséges — ugyanazon emeleten és folyosón nyitvat magának szobát. Ez által nemcsak mindenféle kikémlelést stb. eszközölhet, hanem a veszély pillanatában a fennírt módon czinkosának segédkezhetik.

Nehéz és sokféle munkája van az utcán és a vásárokon működő zsebtolvajok segédjének. Neki érteni kell ahhoz, hogy mesterséges módon tolongást létesítsen, akár az által, hogy az embereket valamire figyelmessé teszi vagy hogy ő maga szolgáltatja a látványosság tárgyát: rosszul lesz, nyavalyatörést színlel, részegnek, hülyének vagy örültnek tettei magát, sőt egyszerre azt is állítja hogy meglopták, vagy valakivel elkezd perlekedni vagy verekedni. Ha pedig a segédnek sikerült csődületet vagy tolongást előidézni, akkor a zsebtolvaj könnyen működhet, — minden esetre könnyebben, mint egyéb körülmények között. Ép úgy csalogatja a segéd az egyes áldozatuk

kiszemelt embert; elkezd neki valamiről mesélni, vagy mutat neki valamit, ad neki valamit stb., egyszerűen leköti figyelmét. Ha pedig a tolvajnak egy harmadik személy, pl. csendőrök, az áldozat kísérői vagy általában a közönség vizsgálja szeméitől kell tartania, akkor a segédnek feladata hogy az illetők figyelmét elterelje vagy ő maga oly módon az előtérbe lépjen, hogy a tolvaj fedve legyen. Ez irányban a segédek gyakran remekelnek.

Különösen ügyesnek kell a segédnek az irányban lennie, hogy a lopott holmit magához ragadja. E részben természetesen számtalan eljárás jut alkalmazásba: a lopott jószág kézről-kézre megy és pedig vagy egészen egyszerűen, vagy szemfényvesztői gyorsasággal; vagy pedig a segéd az előre megbeszért módon a tolvaj közelébe tolakodik, és ez a lopott dolgot ennek zsebébe dugja; vagy a tolvaj a prédát a földre ejti, vagy pedig — a mi czélszerűbb — testének mentén leereszti és a segéd fürgén felemeli. Ebben a tekintetben a legcsodálatraméltóbb dolgokat lehet tapasztalni.

Egy ily segéd a czipő orrán rövid, de éles tűt alkalmazott, melylyel a pénztárczát melyet tolvajtársa leejtett, gyorsan felpékelte, azután pedig lábát — a térdnél behajtva — köpeny alatt felemelte és a következő pillanatban a köpeny alatt levő kezével a pénztárczát megfogta és biztonságba helyezte. Egy asszony pedig a kellő pillanatban ügyesen és gyorsan ki tudta húzni a lábát a czipőből és azután a pénztárczát a csupasz lábujjakkal (mert harisnyát nem viselt) megragadta. Erre lábát a szoknya alatt fel-emelvén, képes volt oly ügyesen, hogy akár a circuszban mutogathatta volna magát; a pénztárczát egy a legbelsőbb szoknya belső oldalán meglehetősen alant alkalmazott zsebbe csusztatni. Ezután ismét bedugta a lábát a czipőbe és most már mindennel elkészült, a nélkül, hogy az egész idő alatt a kezeit megmozdította volna; tisztán csak a lábával dolgozott.

Majdnem még ügyesebb volt egy fiatal leány. Ez ugyan harisnyát viselt, de azok az ujjakon mintegy tenyérszélességben le voltak vágva, úgy hogy a lábujjak — melyek oly hajlékonyak voltak, mint a kéz ujjai — szabadon voltak. Ő tehát ezen ennyire kiművelt lábujjaival gyorsan megragadta a pénztárczát, melyet a tulajdonképeni tolvajnö ruhája mentén lecsusztatott és képes volt azután lábszárát annyira hajlítani és a lábat oly magasra felemelni, hogy a pénztárcza magasan a czombok közé került és ott, a czombok összeszorítása által, szorosán megtartatott. Ezen helyzetben a leány képes volt meglehetősen gyorsan és minden esetre fesztelenül járni, míglen alkalom akadt a pénztárczát a rejtekből elővenni.

A tulajdonképeni tolvajnö már hosszabb idő óta vásári zsebtolvaj gyanuja alatt állott; több ízben mint ilyen le is tartóztatott, de sok ideig nem lehetett semmit sem reá bizonyítani, mert a lopott holmi sohasem volt nála megtalálható. Ő a vásártér egyik oldalán haladt, a fentebb nevezett segédje a másik oldalon és ha a tolvajnö gyanussá vált, akkor a leány, kire senki sem gyanakodott, a pénztárczával már eltűnt. A két czinkos leleplezése csak az által vált lehetővé, hogy egy ügyes csendőr, ki eme tolvajnö a vásárokon gyakran látta, kizárólag arra figyelt, hogy ugyan ki tartózkodik a tolvajnö közelében. Ily módon észrevette, hogy ama ügyes leány ugyan többnyire távol szokta magát a tolvajnötől tartani, de őt nem téveszti szem elől és hirtelen — nyilván adott jelre — hozzá közeledik. Végre sikerült a csendőrnek rájuk ütni, a mint a tolvajnö a lopott pénztárczát a földre csusztatta és ugyanazon pillanatban a leány a pénztárczára lépett.

Hasonló tevékenységet, mint a zsebtolvaj segédjének, kell a bolti-tolvaj segédjének is kifejtienie.

A bolti-tolvajok és az ugyanazon osztályhoz tartozó oly tolvajok, kik vásárokon az árúczikkeket a nyitott árúhelyekről ellopják, most már mindinkább

gyérülnek. Az utóbbiak jóllehet azért, mert a vásárok általában számra, jelentőségre és forgalomra nézve sokat veszítettek, úgy hogy a kirakott árú értéke a fáradságot és veszélyt nem éri meg. A mi az ilynemű, vidéki vásárokon olykor még előforduló csekély értékű lopásokat illeti, azok rendszeren alkalmi lopások, melyek segédek nélkül követtetnek el.

A bolti tolvajok pusztulását pedig azon körülmény okozza, hogy a kalmárok a boltokban jelenleg nagyobb számú bolti segédeket alkalmaznak, mint az előtt, úgy hogy a vevők kölcsönös ellenőrzése is könnyebb mint az előtt volt, a midőn egy látogatott bolt egész személyzete gyakran csak a kalmárból és egy inasból állott s ezek a vevők kiszolgálásával annyira el voltak foglalva, hogy a vevők ellenőrzése alig volt lehetséges.

Felette megnehezíthette a bolti tolvajok mesterségét az is, hogy majdnem minden nagyobb üzletben most már külön pénztárnokot alkalmaznak. Ennek ülőhelye rendszeren oldalvást, hátrább van elhelyezve, úgy hogy az egész üzletet áttekintheti és így a tolvaj — ki arcczal az eladó, háttal pedig a pénztárnok felé van fordítva — sohasem tudja, vajjon hátról nem-e tartják szemmel. Az minden esetre tény, hogy azon üzletekben, melyekben pénztárosok vannak alkalmazva, ritkán fordul elő lopás. A hol azonban daczára ennek lopások történnek, ott a tolvajnak több segédje közreműködött, kik részint a kalmárt és a pénztárost foglalkoztatták, részint a tolvajt fedezték és a lopott holmit átvették s továbbították.

A hol még most is a legtöbb és a «legértékesebb» bolti lopás előfordul, t. i. az ékszerészeknél, ott rendszeren kivétel nélkül ketten jönnek és pedig a második később, mint az első. Az természetes, hogy a kalmár nyugtalan lesz, ha ő egyedül van a rendszeren igen követelő vevő kiszolgálására és ha most még egy második vevő is jön az üzletbe, ki igen türelmetlen és látszólag rendkívül nagy bevásárlásokat akar tenni. Különösen ha a kalmár nem valami na-

gyon ügyes ember, akkor ilyen esetben mindinkább izgatottabbá lesz, egyik vevőtől a másikhoz és ismét vissza siet, fiókjait és rekeszeit idestova tologatja és minden mást cselekszik, csak vevőit nem tartja folyton szemmel. A első vevő természetesen már mielőtt a második belépett, gondoskodott arról, hogy az ékszerek között bizonyos rendetlenség uralkodjék, hogy azok rekeszeikből és dobozaikból kiemelve és rakásra összehányva legyenek, minek folytán az ékszerész az áttekintést leginkább elveszíti.

Végre, midőn már a második vevő látszólag kifogy türelméből, akkor az első vevő már választott és felkéri az ékszerészt, hogy a kiválasztott ékszereket csomagolja el és küldje a vendéglőbe, hol azokat «rögtön kifizeti». Ezzel az első vevő távozik, a kiválasztott holmit a vendéglőbe kérte vitetni, de a mit lopott, azt magával viszi. A mint az első vevő eltávozott az üzletből, kezdődik a második vevő — a tolvaj segédjének — működése, melyebben áll, hogy az ékszerészt annyira foglalkoztassa, miszerint legalább egyelőre ne legyen ideje holmiait áttekinteni, rendbehozni és így felfedezni, hogy meg van lopva. Szükség esetén a második vevőhöz még egy harmadik is szegődik és így a tolvajnak elég ideje marad, hogy zsákmányát biztonságba helyezze.

Az ilyenemű lopások előfordultánál a fennebb ecsetelt, a lopást kísérő jelenségek megállapítása és tisztázása a legnagyobb fontossággal bír. Gyakran előfordul, hogy a meglopott kalmár nem is tudja, hogy a több ismeretlen vevő közül melyik lopta őt meg tulajdonképen; holmijai mind megvoltak, mielőtt a vevők az üzletbe jöttek és miután azok eltávoztak, már akkor egynémely árúcikk eltűnt. Ily esetben többnyire azon hibát követik el, hogy ugyan minden vevőt gyanuba fognak, de a tettesnek csak a vevőknek egyikét tartják; ez azután bizonyos kapkodást, bizonytalan ténykedést eredményez, minden vevőt fürkésző szemmel néznek, de alapos gyanuba egyetlen sem foghatnak. Ep oly káros, ha a meglopott kal-

már valami oknál fogva két vagy három vevő sorából az egyiket kiválasztja és ezt a hatóságnak mint a tolvajt megjelöli, mert talán nem volt elég ügyes fellépése, vagy öltözete nem volt elég választékos, vagy talán az ő eltávozása után fedezte fel a kalmár, hogy valamije hiányzik. Ekkor csak ezen egy ellen indítatik meg a hajtó vadászat és addig a tulajdonképeni tolvaj elmenekül, vagy legalább is zsákmányát biztosságba helyezheti.

Ily esetekben tehát fődolog marad az az előtt és az az után történtek kinyomozása; ha a károsult a dolgot úgy adja elő a mint ő véli, hogy megtörtént és ha egy bizonyos személyt gyanúsít: akkor nem szabad azzal megelégednünk, hogy a gyanúsított egyén pontos személyleírását megállapítjuk és a gyanu okokat tudomásul vesszük, hanem a károsultat ki kell kérdeznünk, hogy ki volt a gyanúsított személy előtt a boltban, mit csinált az ott, hogy nézett ki stb. azután ki volt utána ott, ki vele egyidejűleg; ily módon nyerünk tiszta képet arról, hogy mikép vitetett a lopás keresztül és hogy kik azon személyek, kik a lopásnál bizonyára közreműködtek.

*

Jelen cikkben foglalkoztunk a tolvaj előkészületeivel, felszereléseiével és segédjeinek működésével; egy következő cikkben bonczkés alá fogjuk venni magát a lopás keresztülvitelét és ismertetni fogjuk a lopás egyes válfajait.

Tehát viszontlátásra a jövő évi zsebkönyvben!

Tevékenységi kimutatás

a csendőrkerületeknél az 1893. évben teljesített
közbiztonsági szolgálatokról.

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Felségsértés:							
előfordult	3	2	1	5	5	.	16
kiderített	3	2	1	5	5	.	16
letartóztatott	1	.	.	1	1	.	3
feljelentett	2	2	1	4	5	.	14
A király, a királyi ház tagjainak bántalmazása, a király megsértése:							
előfordult	3	3
kiderített	3	3
letartóztatott
feljelentett	3	3
A hűtlenség:							
előfordult
kiderített
letartóztatott
feljelentett
A lázadás:							
előfordult	3	.	2	.	.	.	5
kiderített	3	.	2	.	.	.	5
letartóztatott	146	146
feljelentett	.	.	3	.	.	.	3
A hatóságok, országgyűlési tagok, vagy hatósági közegek elleni erőszak:							
előfordult	30	50	44	59	47	22	252
kiderített	30	50	41	59	47	22	249
letartóztatott	31	32	17	17	28	25	150
feljelentett	27	57	66	96	34	76	356

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Az alkotmány, a törvény, a hatóságok vagy hatósági közegek elleni izgatás:							
előfordult } eset	5	1	5	2	6	3	22
kiderített } eset	5	1	5	2	6	3	22
letartóztatott } egyén	1	1	.	3	7	.	12
feljelentett } egyén	5	.	8	.	18	44	75
A magánosok elleni erőszak:							
előfordult } eset	14	13	24	27	31	15	124
kiderített } eset	14	13	24	27	31	15	124
letartóztatott } egyén	29	9	3	13	19	3	69
feljelentett } egyén	27	13	39	94	47	88	308
A polgárok választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek:							
előfordult } eset	1	1
kiderített } eset	1	1
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	42	42
A vallás és annak szabad gyakorlata elleni büntettek és vétségek:							
előfordult } eset	.	.	4	1	2	3	10
kiderített } eset	.	.	3	1	2	3	10
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	.	.	17	6	9	30	62
A személyes szabadságnak, a házjognak, továbbá a levél- és táviratitoknak közhivatalnok általi megsértése:							
előfordult } eset	.	.	2	2	.	.	4
kiderített } eset	.	.	2	2	.	.	4
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	.	.	2	2	.	.	4

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
A pénzhamisítás:							
előfordult	3	12	7	10	6	15	53
kiderített	3	11	7	9	6	15	51
letartóztatott	9	21	7	12	5	17	71
feljelentett	1	6	13	6	6	10	42
A hamis tanúzás és hamis eskü:							
előfordult	.	1	3	1	3	.	9
kiderített	1	1	3	1	3	.	9
letartóztatott	3	3
feljelentett	.	1	3	2	5	.	11
A hamis vád:							
előfordult	3	32	5	.	.	1	41
kiderített	3	31	5	.	.	1	40
letartóztatott	1	24	25
feljelentett	2	25	7	.	.	1	35
A szemérem elleni büntettek és vétségek:							
előfordult	13	.	24	21	16	17	91
kiderített	13	.	24	21	16	17	91
letartóztatott	9	.	6	12	13	13	53
feljelentett	6	.	19	15	9	7	56
Kettős házasság:							
előfordult	.	1	.	.	.	1	2
kiderített	.	1	.	.	.	1	2
letartóztatott
feljelentett	.	1	.	.	.	1	2
A családi állásra vonatkozó büntettek és vétségek:							
előfordult	.	1	4	15	3	.	23
kiderített	.	1	4	11	2	.	18
letartóztatott	.	1	.	7	2	.	10
feljelentett	.	.	7	6	.	.	13
A rágalmazás és becsületsértés:							
előfordult	16	10	25	28	22	14	115
kiderített	16	10	25	28	22	14	115
letartóztatott	1	.	2	.	.	1	4
feljelentett	17	15	32	31	26	17	138

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Az ember élete elleni büntettek és vétségek:							
előfordult	228	238	163	189	177	212	1207
kiderített	222	224	157	184	168	195	1150
letartóztatott	224	220	133	128	146	193	1044
feljelentett	94	119	99	112	98	91	613
A párviadal:							
előfordult	.	1	3	.	.	4	8
kiderített	.	1	3	.	.	4	8
letartóztatott
feljelentett	.	2	9	.	.	.	11
A testi sértés:							
előfordult	701	714	862	1249	587	486	4599
kiderített	700	701	827	1248	581	468	4526
letartóztatott	506	385	172	268	136	222	1689
feljelentett	911	662	1262	2211	694	606	6346
A közegészség elleni büntettek és vétségek:							
előfordult	13	5	28	1	39	38	124
kiderített	13	5	28	1	39	38	124
letartóztatott	.	.	3	.	5	1	9
feljelentett	16	13	59	1	34	50	173
A személyes szabadságnak megsértése magán személyek által:							
előfordult	.	1	2	1	1	5	10
kiderített	.	1	2	1	1	5	10
letartóztatott	.	.	1	.	.	.	1
feljelentett	.	1	3	4	1	5	14
A levél- és távsürgönytitok megsértése magán személyek által:							
előfordult	1	.	.	1	.	1	3
kiderített	1	.	.	1	.	1	3
letartóztatott	1	1
feljelentett	1	.	.	1	.	.	2

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Összesen
A titok tiltott felfedezése:							
előfordult			1				1
kiderített			1				1
letartóztatott							
feljelentett			1				1
A magánlaknak megsértése magán személyek által:							
előfordult	16	20	39	49	50	11	185
kiderített	16	20	38	49	50	11	184
letartóztatott	9	11	3	8	1	5	37
feljelentett	14	20	54	93	70	48	299
A lopás:							
előfordult	2159	2115	3718	2791	3374	2758	16915
kiderített	2033	1622	2987	2402	2607	1882	13533
letartóztatott	1465	1107	943	853	1338	1401	7107
feljelentett	1580	1516	2976	2807	2263	1318	12460
A rablás és zsarolás:							
előfordult	153	147	103	122	114	57	696
kiderített	151	138	90	116	108	50	653
letartóztatott	220	187	128	108	121	61	825
feljelentett	31	94	48	100	55	36	364
A sikkasztás, zártörés és hűtlen kezelés:							
előfordult	19	24	77	29	21	24	194
kiderített	19	24	73	28	21	21	186
letartóztatott	12	14	23	7	16	13	85
feljelentett	20	19	78	32	13	13	175
A jogtalan elsajátítás:							
előfordult	28	46	113	112	94	57	450
kiderített	28	46	112	111	94	53	444
letartóztatott	5	2		7	3	12	29
feljelentett	40	65	146	149	121	83	604
Az orgazdaság és bűnpártolás:							
előfordult	139	153	263	216	240	188	1199
kiderített	139	153	261	216	240	188	1197
letartóztatott	57	67	30	23	47	43	267
feljelentett	150	132	300	318	276	234	1410

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
A család :							
előfordult	37	57	127	39	39	81	380
kiderített	37	57	122	39	38	78	371
letartóztatott	24	39	59	13	10	51	196
feljelentett	36	53	102	31	37	89	348
Okirat-hamisítás :							
előfordult	11	15	21	14	6	24	91
kiderített	11	15	19	14	6	23	88
letartóztatott	10	13	10	17	7	19	76
feljelentett	3	9	12	4	3	14	45
Orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállítása és használása :							
előfordult	.	.	1	.	.	.	1
kiderített	.	.	1	.	.	.	1
letartóztatott	.	.	1	.	.	.	1
feljelentett
Bélyeghamisítás :							
előfordult	.	.	1	.	.	.	1
kiderített	.	.	1	.	.	.	1
letartóztatott
feljelentett	.	.	1	.	.	.	1
A csalárd és vétkes bukás :							
előfordult	.	1	.	1	3	1	6
kiderített	.	1	.	1	3	1	6
letartóztatott
feljelentett	.	1	.	1	3	1	6
Más vagyonának meg rongálása :							
előfordult	106	105	96	158	90	44	599
kiderített	100	94	93	157	89	42	575
letartóztatott	28	14	4	15	3	8	72
feljelentett	177	125	127	269	126	78	902
A gyújtogatás :							
előfordult	261	105	404	925	810	320	2825
kiderített	232	94	279	647	545	123	1920
letartóztatott	155	14	74	41	66	62	412
feljelentett	150	125	209	619	557	90	1750

A büntettek, vétségek és kihágások megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Vizáradás okozás:							
előfordult } eset	.	.	2	.	.	.	2
kiderített } eset	.	.	2	.	.	.	2
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	.	.	4	.	.	.	4
Vaspályák, hajók, táv-irdák megrongálása s egyéb közveszélyes cselekmények:							
előfordult } eset	9	2	13	3	5	4	36
kiderített } eset	7	2	12	3	5	4	33
letartóztatott } egyén	2	.	.	1	.	1	4
feljelentett } egyén	13	2	11	2	10	7	45
A foglyok megszöktetése:							
előfordult } eset	1	.	.	1	.	.	2
kiderített } eset	1	.	.	1	.	.	2
letartóztatott } egyén	1	1
feljelentett } egyén	.	.	.	5	.	.	5
A fegyveres erő elleni büntettek és vétségek:							
előfordult } eset	55	14	7	2	9	11	98
kiderített } eset	55	14	7	2	9	11	98
letartóztatott } egyén	48	.	7	2	6	11	74
feljelentett } egyén	9	14	3	.	3	.	29
Az állam elleni kihágások:							
előfordult } eset	.	282	182	.	4	37	505
kiderített } eset	.	276	182	.	4	34	496
letartóztatott } egyén	.	6	6
feljelentett } egyén	.	325	216	.	5	137	683
A hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek:							
előfordult } eset	.	.	1	.	.	.	1
kiderített } eset	.	.	1	.	.	.	1
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	.	.	1	.	.	.	1

A kihágások meg- nevezése	A csendőr-kerület száma						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Ösze- sen
A hatóságok és a köz- csend elleni kihágá- sok:							
előfordult } eset	161	77	279	75	968	276	1836
kiderített } eset	161	77	275	75	968	274	1830
letartóztatott } egyén	70	.	2	18	1	14	104
feljelentett } egyén	199	174	424	87	1089	587	2560
A vallás és annak sza- bad gyakorlata elleni kihágások:							
előfordult } eset	7	.	4	61	62	12	146
kiderített } eset	7	.	4	61	62	12	146
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	8	.	7	152	90	58	315
Pénz és értékpapírok hamisítására vonat- kozó kihágások:							
előfordult } eset	2	.	1	.	2	4	9
kiderített } eset	2	.	1	.	2	4	9
letartóztatott } egyén	2	.	.	.	1	3	6
feljelentett } egyén	1	.	1	.	1	2	5
A családi állás elleni kihágások:							
előfordult } eset	.	.	1	2	.	.	3
kiderített } eset	.	.	1	2	.	.	3
letartóztatott } egyén
feljelentett } egyén	.	.	1	2	.	.	3
A közbiztonság elleni kihágások:							
előfordult } eset	201	159	552	222	1576	936	3646
kiderített } eset	201	155	540	222	1575	936	3629
letartóztatott } egyén	86	37	207	343	1427	475	2575
feljelentett } egyén	177	172	505	42	216	837	1949
A közrend és közszemé- rem elleni kihágások:							
előfordult } eset	433	453	692	1036	1436	693	3743
kiderített } eset	433	452	685	1036	1434	693	3733
letartóztatott } egyén	13	47	4	30	17	58	169
feljelentett } egyén	586	559	1096	3336	1584	1186	8347

A kihágások meg- nevezése	A csendőr-kerület száma						Össze- sen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Szerencsejáték által el- követett kihágások:							
előfordult } eset	50	98	91	26	188	69	522
kiderített } eset	50	98	91	26	188	69	552
letartóztatott } egyén	.	.	.	4	.	.	4
feljelentett } egyén	173	281	317	105	299	279	1454
A közegészség és testi épség elleni kihágá- sok:							
előfordult } eset	217	79	371	599	1940	920	4126
kiderített } eset	217	78	364	599	1940	920	4118
letartóztatott } egyén	4	2	1	2	.	7	16
feljelentett } egyén	323	134	510	1956	2220	1010	6153
A tulajdon elleni kihá- gások:							
előfordult } eset	211	34	164	178	1792	208	2587
kiderített } eset	209	34	154	176	1792	208	2573
letartóztatott } egyén	2	.	1	4	.	4	11
feljelentett } egyén	241	58	239	468	1906	349	3261

A különféle szolgálatok megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Rendes szolgálat	19281	16781	18330	17255	17006	18349	107002
Ellenőrző szolgálat	7861	8564	8398	8875	8957	10336	52991
Nyomozó-szolgálat	1858	2879	4986	2969	3114	4561	20367
Helyi-járőr szolgálat	4591	3725	3719	5727	10372	5555	33689
Uti-járőr szolgálat	3154	2108	4223	2798	2717	4298	19298
Találkozási járőr szolgálat	553	359	337	366	526	769	2910
Letartóztatás felszólítás folytán	3198	389	874	1539	2087	495	8582
Segély-szolgálat	2165	1361	1221	1794	1635	1290	9466
Rabkiséret és őrizet	3413	1612	1765	2530	2600	1848	13768
Elővezetés	903	310	789	643	2313	962	5920
Egyéb felszólított szolgálat	2153	1984	3617	6168	4631	3797	22350
Éjjeli örök ellenőrzése	18558	25741	1552	40676	29846	31400	167773
Gödöllői királyi lak körüli ügyelet	.	.	365	.	.	.	365
Vasuti- és hajó-ügyelet	2209	3431	3919	6301	5115	4317	25292
Vásár és bucsuügyelet	1837	2038	21838	1973	2404	3664	13754
Folyamátkelési ügyelet	1	502	16	10	10	135	674
Fürdőhelyi-ügyelet	294	972	232	1546	845	993	4882
Nemzetközi indóház és belépő állomási ügyelet	670	670
Határszéli ügyelet	728	712	.	.	.	121	1561
Határszéli őrházszolgálat	959	959
Postafedezet	517	93	196	302	98	194	1400
Személyfedezet	6	44	9	18	3	6	86
Hullafedezet	26	11	13	8	1	3	62

FÜGGELÉK

Katonai és polgári czímtár.

I. KATONAI CZIMTÁR.

Legfőbb hadúr:

Ő cs. és apost. kir. Felsége I. FERENCZ JÓZSEF.

Cs. és kir. közös hadsereg.

Főhadsegédek: gróf *Paar Ede* lov. táb., v. b. t. t.; *Ahnenburgi Bolfras Arthur* altb. v. b. t. t., a katonai iroda főnöke.

Szárnysegédek: 5 törzstiszt.

Testőrség: a) *Arcier testőrség*; állománya 45 tiszt; feláll. 1763. b) *m. kir. testőrség*; állománya 45 tiszt; feláll. 1760. c) *Darabont-testőrség*; állománya 6 tiszt, 44 altiszt; feláll. 1767. d) *Lovas testőr-század*; állománya 7 tiszt, 72 altiszt; feláll. 1849. e) *Gyalog testőr-század*; állománya 6 tiszt, 248 altiszt; feláll. 1802.

A hadsereg főfelügyelője: Ő cs. és kir. Felsége *Albrecht* főherczeg, tbn., beosztva: br. *Schönfeld Antal* tbsz.

Cs. és kir. hadügyminiszter: *Krieghammer Ödön*, lov. táb. v. b. t. t.

A hadügyminiszterium segédközegei: A vezérkar főnöke: br. *Beck Frigyes* tbsz. — Gyalogsági felügyelő: — Tüzérségi felügyelő: lov. *Ludvig Károly* alt. — Hadmérnöki felügyelő: *nordennai Beck Ottó* alt. — Lovassági felügyelő br. *Gagern Ottó* altb. — Vonatfelügyelő: *Latscher János* altb. — Pótlovazási felügyelő: *Némethy Ágost* altb. — Utászfelügyelő: *Latscher Gyula* tb.

Vezér építész-mérnök: *Woat Miksa* tb. Egészségügyi csapatparancsnok *Öhme Ferencz* ezredes. — Apostoli tábori püspöki helynök: dr. *Belopotoczky Kálmán* püspök. — Hadi levéltári igazgató: *Wetzer Leander* tb. — Műszaki és közigazg. katonai bizottság. Elnök: *Vogl Gyula* altb. — Katonai egészségügyi bizottság. Elnök: *Riedl Armin* vezértörzsorvos. — Katonai földrajzi intézet. Igazgató: lovag *Arbter Emil* altb. — Katonai legfőbb törvényszék. Főnök: *Watteck József* alt. — Szakszámvevőség főnöke: *Schmied Oswald* miniszteri tanácsos.

Hadtest-parancsnokságok.

1. *hadtest*: *Krakkóban*. Területe: Nyugati Galiczia, Szilézia és Éjszak-Morvaország; az 1., 13., 20., 54., 56., 57., 93. és 100. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par. br. *Albori Jenő* altbn.

2. *hadtest*: *Bécsben*. Területe: Alsó-Ausztria és Dél-Morvaország; a 3., 4., 8., 49., 81., 84. és 99. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: grf. *Üxküll-Gyllenbrand Sándor* altbn.

3. *hadtest*: *Grácban*. Területe: Stájerország, Karinthia, Krajna, Triest, Istria, Görz és Gradiska; a 7., 17., 27., 47., 87. és 97. gyalog-ezred hadkieg. területe. Par.: br. *Reinländer Vilmos* tbsz.

4. *hadtest*: *Budapestben*. Területe: Magyarország; a 6., 23., 32., 38., 44., 52., 68., 69. és 86. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: herceg *Lobkowitz Rezső* tbsz.

5. *hadtest*: *Pozsonyban*. Területe: Magyarország; a 12., 19., 26., 48., 71., 72. és 76. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: Ö cs. és kir. Fensége *Frigyes* főherceg tbsz.

6. *hadtest*: *Kassán*. Területe: Magyarország; az 5., 25., 34., 60., 65., 66., 67. és 85. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Mádi Kovács György* altbn.

7. *hadtest*: *Temesvárt*. Területe: Magyarország; a 29., 33., 37., 39., 43., 46., 61., 83. és 101. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: br. *Waldstätten János* tbsz.

8. *hadtest*: Prágában. Területe: Csehország; a 11., 28., 35., 73., 75., 88., 91. és 102. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: gr. *Grünne Fülöp* tbsz.

9. *hadtest*: *Josefstadtban*. Területe: Csehország; a 18., 21., 36., 42., 74., 92., 94. és 98. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Merta Emanuel* altb.

10. *hadtest*: *Przemyslben*. Területe: Közép-Galiczia; a 9., 10., 40., 45., 77., 89. és 90. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Galgóczy Antal* altb.

11. *hadtest*: *Lembergben*. Területe: Keleti-Galiczia és Bukovina; a 15., 24., 30., 41., 55., 58., 80. és 95. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: herczeg *Windisch-Graetz Lajos* lov. tb.

12. *hadtest*: *Nagy-Szebenben*. Területe: Erdély; a 2., 31., 50., 51., 62., 63., 64. és 82. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: Galanthai *Galgóczy Tivadar* alt.

13. *hadtest*: *Zágrábban*. Területe: Horvát- és Szlavonország; a 16., 53., 70., 78., 79. és 96. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: br. *Bechtolsheim Antal* lov. tb.

14. *hadtest*: *Innsbruckban*. Területe: Tirol és Vorarlberg, Felső-Ausztria és Salzburg; a 14. és 59. gyal. ezr. és a tiroli vadász-ezred hadkieg. területe. Par.: *Reicher József* tbsz.

15. *hadtest*: *Sarajevóban*. Területe: Bosznia és Hercegovina; az 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. és 8. sz. bosznia-hercegovinai zászlóaljok hadkieg. területe. Par.: br. *Appel János* lov. tb.

Katonai hadparancsnokság Zarában. Területe: Dalmácia; a 22. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Rhonfeldi David Emil* tbsz.

Gyalog-hadosztály- s dandárparancsnokságok:

1. gy. hdoszt.: Sarajevo. 1. ddr: Plevje. 2. ddr: Sarajevo. 7. hegyi ddr: Sarajevo. 8. hegyi ddr: Foča.

2. gy. hdoszt.: Jaroslau. 3. ddr: Rzeszów. 4. ddr: Jaroslau.

3. gy. hdoszt.: Linz. 5 ddr: Linz. 6. ddr: Salzburg.

4. gy. hdoszt.: Brünn. 7. ddr: Znaïm. 8. ddr: Brünn.

5. gy. hadoszt.: Olmütz. 9. ddr: Olmütz, 10. ddr: Troppau.

6. gy. hdoszt.: Grác. 11. ddr: Grác, 12. ddr: Klagenfurt.

7. gy. hdoszt.: Eszék. 13. ddr: Eszék. 14. ddr: Pétervárad.

8. gy. hdoszt.: Innsbruck. 15. ddr: Innsbruck, 16. ddr: Trient.

9. gy. hdoszt.: Prága. 17. ddr és 18. ddr: Prága.

10. gy. hadosztály: Josefstadt. 19. ddr: Josefstadt. 20. ddr: Königgrätz.

11. gy. hdoszt.: Lemberg. 21. ddr. és 22. ddr: Lemberg.

12. gy. hdoszt.: Krakkó. 23. ddr. és 24. ddr: Krakkó.

13. gy. hdoszt.: Bécs. 25. ddr. és 26. ddr: Bécs.

14. gy. hdoszt.: Pozsony. 27. ddr: Pozsony. 28. ddr: Sopron.

15. gy. hdoszt.: Miskolcz. 29. ddr: Ungvár. 30. ddr: Miskolcz.

16. gy. hdoszt.: N.-Szeben. 31. ddr: Brassó. 32. ddr: N.-Szeben.

17. gy. hdoszt.: N.-Várad. 33. ddr: N.-Várad. 34. ddr: Arad.

18. gy. hdoszt.: Mostár. 1. hegyi ddr: Mostár. 2. hegyi ddr: Trebinje. 3. hegyi ddr: Nevesinje, 6. hegyi ddr. Bilek.

19. gy. hdoszt.: Pilsen. 37. ddr: Pilsen. 38. ddr: Budweis.

20. gy. hdoszt. (csak hadjárat alkalmával állítatik fel). 39. ddr: Dolnja-Tuzla (15. hadtestnél) 40. ddr: Banjaluka (15. hdt.).

21., 22. és 23. gy. hdoszt. (csak hadjárat alkalmával állítatnak fel).

24. gy. hdoszt.: Przemysl. 47. ddr és 49. ddr: Przemysl.

25. gy. hdoszt.: Bécs. 49. ddr és 50. ddr: Bécs.

26. gy. hdoszt. (csak hadjárat alkalmával áll. fel).

27. gy. hdoszt.: Kassa. 53. ddr Kassa, 54. ddr: Löcse.

28. gy. hdoszt.: Laibach. 55. ddr: Trieszt. 56. ddr: Laibach.

29. gy. hdoszt.: Theresienstadt. 57. ddr Theresienstadt. 58. ddr: Reichenberg.

30. gy. hdoszt.: Lemberg. 59. ddr: Czernovitz, 60. ddr: Lemberg.

31. gy. hdoszt.: Budapest. 61. ddr és 62. ddr: Budapest.

32. gy. hdoszt.: Budapest. 63. ddr és 64. ddr: Budapest.

33. gy. hdoszt.: Komárom. 65. ddr és 66. ddr: Komárom.

34. gy. hdoszt.: Temesvár. 67. ddr: Temesvár, 68. ddr: Fehértemplom.

35. gy. hdoszt.: Kolozsvár. 69. ddr: Gyula-Fehérvár. 79. ddr: Kolozsvár.

36. gy. hdoszt.: Zágráb. 71. ddr: Fiume 72. ddr: Zágráb.

Hadosztály köteléken kívül: 94. ddr: Cattaro. 96. ddr: Zara.

Lovas hadosztályok.

Lovas hadoszt.: Lemberg (11. hadtest), 13. ddr.: Stanislau, 15. ddr: Tarnopol, és 21. ddr: Lemberg.

Lov. hdoszt.: Krakkó (1. hadtest), 11. ddr: Tarnow, 20. ddr: Krakkó.

Lov. hdoszt.: Bécs (2. hdt.), 10. és 17. dandár: Bécs.

Lov. hdoszt.: Jaroslau (10. hdt.), 5. ddr: Jaroslau, és 14. ddr: Rzeszów.

Lovas dandárok.

Törzsek: 1. és 2. (1. 19. ddr.) 3. Marburg; 4. Budapest; 5. Jaroslau; 6. Miskolcz; 7. Temesvár; 8. Prága; 9. Pardubitz; 10. Bécs; 11. Tarnow; 12. N.-Szeben; 13. Stanislau; 14. Rzeszów; 15. Tarnopol; 16. Pozsony; 17. Bécs; 18. Budapest; 19. (csak hadjárat alkalmával állíttatik fel); 20. Krakkó és 21. Lemberg.

Gyalog ezredek.

(Csákó, sötétkék kabát sima gombokkal, világoskék pantalló, illetve magyar nadrág, kékszürke köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év ben állít- tatott fel	A törzs állomáshelye	A kieg. keret állomáshelye	A hajtóka színe	A gomb színe
1	Császár	1716	Troppau	Troppau	sötétpiros	s.
2	II. Miklós orosz czár	1741	Bécs	Brassó	császársárga	s.
3	Károly főherceg	1715	Bécs	Kremsir	égszínkék	f.
4	Hoch- und Deutschmeister (Jenő főherceg)	1696	Iglau	Bécs	égszínkék	s.
5	Braumüller	1762	Miskolcz	Sz.-Németi	rózsaszín	s.
6	I. Károly, román király	1762	Budapest	Ujvidék	rózsaszín	f.
7	gr. Khevenhüller	1691	Graz	Klagenfurt	sötétbarna	f.
8	Károly István főherceg	1642	Brünn	Brünn	fűzöld	s.
9	gr. Clerfayt	1725	Przemysl	Stryj	almazöld	s.
10	II. Oszkár Frigyes, svéd s norv. kir.	1715	Jaroslau	Przemysl	papagájzöld	f.
11	György, szász herceg	1629	Budweis	Pisek	hamuszín	s.
12	Kovács	1702	Komárom	Komárom	sötétbarna	s.
13	Jung-Starhemberg	1814	Krakkó	Krakkó	rózsaszín	s.
14	Ernö Lajos hesseni nhercz.	1733	Bozen	Linz	fekete	s.
15	Adolf, luxemburgi nagyhercz., nass. hercz.	1701	Lemberg	Tarnopol	buzérvörös	s.

16	br. Giesl	1703	Belovár	Belovár	kénsárga	f.
17	br. Kuhn	1674	Klagenfurt	Laibach	vörösbarina	f.
18	Lipót Salvator főherczeg	1682	Therezienstadt	Königgrätz	sötétvörös	f.
19	Ferencz Ferd. főherczeg	1734	Komárom	Győr	égszinkék	f.
20	Henrik, porosz herczeg	1681	Krakkó	Új-Sandec	rákvörös	s.
21	gr. Abensberg és Traun	1733	Kuttenberg	Czaslau	tengerzöld	f.
22	gr. Lacy	1709	Zara	Spalato	császársárga	f.
23	I. Lajos Vilmos, baden-badeni örgróf	1814	Budapest	Zombor	cseresnyevörös	f.
24	br. Reinländer	1662	Lemberg	Kolomea	hamuszín	f.
25	br. Pürcker	1672	Losoncz	Losoncz	tengerzöld	s.
26	Mihály, orosz nagyherczeg	1717	Esztergom	Esztergom	fekete	s.
27	II. Lipót, belga király	1682	Laibach	Grác	császársárga	f.
28	I. Humbert, olasz király	1698	Trient	Prága	fűzöld	f.
29	br. Loudon	1704	Pétervárad	N.-Beckerek	világoskék	s.
30	Vacat	1725	Lemberg	Lemberg	csukaszín	f.
31	Frigyes Vilmos, meklenburg- streliezi nagyherczeg	1741	N.-Szeben	N.-Szeben	császársárga	s.
32	Mária Terézia, császárné és királyné	1741	Plevlje	Budapest	égszinkék	f.
33	II. Lipót császár	1741	Arad	Arad	hamuszín	f.
34	I. Vilmos, német császár és porosz király	1734	Lőcse	Kassa	buzérvörös	s.
35	br. Sterneek	1683	Pilsen	Pilsen	rákvörös	f.
36	gr. Browne	1683	Reichenberg	Jungbunzlau	halványvörös	s.
37	József Főherczeg	1741	Nagyvárad	Nagyvárad	skarlátvörös	f.

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állít- tatott fel	A törzs állomáshelye	A kieg. keret állomáshelye	A hajtóka színe	A gomb színe
38	br. Mollinary	1814	Budapest	Kecskemét	fekete	s.
39	Alexis, orosz nagyherceg	1756	Debreczen	Debreczen	skarlátvörös	f.
40	Vacat	1733	Jaroslau	Rzeszow	világoskék	s.
41	Jenő főherceg	1701	Czernovitz	Czernovitz	kénsárga	f.
42	Ernő Agost, cumberlandi, braunsch. és lüneb. hg.	1685	Königgrätz	Theresienstadt	narancessárga	f.
43	gr. Grünne	1814	Fehértemplom	Karánsebes	cseresnyevörös	s.
44	Albrecht főherceg	1744	Pécs	Kaposvár	buzérvörös	s.
45	Frigyes Agost, szász herceg	1816	Przemysl	Sanok	skarlátvörös	s.
46	br. Fejérváry	1762	Bécs	Szeged	papagájzöld	s.
47	br. Beck	1682	Grác	Marburg	acélzöld	f.
48	Ernő főherceg	1798	Pozsony	N.-Kanizsa	acélzöld	s.
49	br. Hess	1715	Krems	St.-Pölten	csukaszín	f.
50	Frigyes Vilmos L., badeni nhg.	1762	Brassó	Gyulafehérvár	papagájzöld	f.
51	br. Bils	1702	Kolozsvár	Kolozsvár	hamuszín	s.
52	Frigyes főherceg	1741	Budapest	Pécs	sötétvörös	s.
53	Lipót főherceg	1741	Zágráb	Zágráb	sötétvörös	f.
54	gr. Starhemberg Rüdiger Ernő	1661	Olmütz	Olmütz	almazöld	f.
55	br. Merkl	1799	Tarnopol	Brzeżany	vörösbarna	s.
56	gr. Daun	1684	Krakkó	Wadovicze	acélzöld	s.
57	Szász-coburg-saalfeldi herceg	1689	Tarnow	Tarnow	halványvörös	s.

58	Lajos Salvator főherczeg	1763	Przemysl	Stanislau	fekete	f.
59	Rainer főherczeg	1682	Salzburg	Salzburg	narancssárga	s.
60	br. Appel	1798	Eger	Eger	acézöld	f.
61	Vacat	1798	Temesvár	Temesvár	fűzöld	s.
62	Lajos, bajor herczeg	1798	M.-Vásárhely	M.-Vásárhely	fűzöld	f.
63	Pál Alexandrovics orosz nh.	1860	Besztercze	Besztercze	narancssárga	f.
64	Károly Sándor, szász-weimar-eisenachi nagyherczeg	1860	Sarajevo	Szászváros	narancssárga	s.
65	Lajos Viktor főherczeg	1860	Ungvár	Munkács	halványvörös	s.
66	IV. Ferdinand, tosk. nhg.	1860	Bécs	Ungvár	halványvörös	f.
67	br. Kray	1860	Eperjes	Eperjes	rákvörös	f.
68	Reicher	1860	Bécs	Szolnok	vörösbarna	s.
69	gr. Jellačić	1860	Budapest	Székesfehérvár	csukaszin	f.
70	br. Philippović	1860	Pétervárad	Pétervárad	tengerzöld	s.
71	Galgótzty	1860	Bécs	Trencsén	rákvörös	s.
72	Dávid	1860	Pozsony	Pozsony	világoskék	s.
73	Vilmos, württembergi herczeg	1860	Prága	Éger	cseresnyevörös	s.
74	br. Bouvard	1860	Josefstadt	Jičin	buzérvörös	f.
75	IX. Keresztély, dán király	1860	Neuhaus	Neuhaus	világoskék	f.
76	br. Salis-Soglio	1860	Sopron	Sopron	csukaszin	s.
77	Fülöp, württembergi herczeg	1860	Przemysl	Sambor	cseresnyevörös	f.
78	br. Sokcević	1860	Eszék	Eszék	vörösbarna	f.
79	gr. Jellačić	1860	Fiume	Otočac	almazöld	f.
80	Arnulf, bajor herczeg	1860	Lemberg	Zloczow	skarlátvörös	f.
81	br. Waldstätten	1883	Bécs	Iglau	karmazsinvör.	f.
82	br. Schönfeld	1883	Gyulafehérvár	Sz.-Udvarhely	karmazsinvör.	f.

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állit- tatott fel	A törzs állomáshelye	A kieg. keret állomáshelye	A hajtóka színe	A gomb színe
83	gr. Degenfeld-Schomburg	1883	Szeged	Szombathely	sötétbarna	f.
84	Vacat	1883	Mostár	Bécs	karmazsinvör.	s.
85	lovag Kees	1883	Kassa	Márm.-Sziget	almazöld	s.
86	Forinyák	1883	Budapest	Szabadka	amarantvörös	s.
87	Hohenlohe - Schillingfürst					
88	herczeg	1883	Trieszt	Cilli	tengerzöld	f.
	br. Teuchert-Kauffmann	1883	Prága	Beraun	bordóvörös	f.
89	Vacat	1883	Jaroslau	Gródeck	bordóvörös	s.
90	Windisch-Graetz herczeg	1883	Rzezow	Jaroslau	amarantvörös	s.
91	lovag Fröhlich	1883	Prága	Budweis	papagájzöld	s.
92	br. König	1883	Theresienstadt	Komotau	fehér	f.
93	br. Joëlon	1883	Olmütz	M.-Schönberg	sötétbarna	s.
94	Vacat	1883	Josefstadt	Turnau	fehér	s.
95	lovag Rodakowski	1883	Stanislau	Czortkow	amarantvörös	f.
96	br. Ramberg	1883	Károlyváros	Károlyváros	amarantvörös	f.
97	br. Waldstätten	1883	Pola	Triest	rózsaszín	f.
98	Stránsky	1883	Olmütz	Hohenmauth	világosdrap	f.
99	I. György, görög király	1883	Klosterbruck	Znaim	kénsárga	s.
100	Krieghammer	1883	Krakkó	Teschen	világosdrap	s.
101	SergiusAlexandrovitsch, orosz nagyherczeg	1883	Zágráb	Csaba	kénsárga	f.
102	br. Catty	1883	Prága	Beneschau	tengerfüzöld	s.

Vadászok.

(Kalap fekete tollbokrétával, csukaszínű kabát és zubbony füzöld hajtókával, sárga gomb, és pedig a tiroli vadász ezrednél simán, a tábori vadász zászlóaljknál számozva, csukaszínű pantalló füzöld szegélylyel az oldalvarrásokon, kékszürke köpeny.)

a) Tiroli császár vadász ezred (1813).

Ezred-törzs: Innsbruck; kieg. par.: Innsbruck, Brixen, Trient és Hall.

1. zlj. Bregenz,	7. zlj. Brixen,	13. zlj. Hall,
2. " }	8. " Bécs,	14. " }
3. " } Innsbruck,	9. " Rovereto,	15. " } Linz,
4. " }	10. " Riva,	16. " }
5. " }	11. " }	
6. " } Bécs	12. " } Trient,	

b) Tábori vadász zászlóaljak.

Szám	Törzs állomáshelye	Kiegészítő keret	Szám	Törzs állomáshelye	Kiegészítő keret
1	Nevesinje	Theresienst.	17	Brünn	Brünn
2	Kaaden	Königgrätz	19	Dolnja-Tuzla	Károlyváros
4	Przemysl	Rzeszów	20	Tarvis	Trieszt
5	Jägerndorf	Olmütz	21	Brünn	Bécs
6	Prachatitz	Pilsen	22	Prag	Eger
7	Görz	Laibach	23	Abrudbánya	M.-Vásárhely
8	Judenburg	Klagenfurt	24	Sz.-Fehérvár	Budapest
9	Villach	Grác	25	Ung. Hrad.	Brünn
10	Steyr	St.-Pölten	28	N.-Szeben	N.-Szeben
11	Sopron	Győr	29	Lőcse	Losoncz
12	Reichenberg	Jungbunzlau	30	Lemberg	Stanislau
13	Bochnia	Krakkó	31	Görz	Otočac
16	Krakkó	Troppau	32	Igló	Eperjes

Bosznia-hercegovinai gyal. ezredek.

(Féz, világoskék kabát alizarinvörös hajtókával és sárga számozott gombokkal, világoskék pantalló, kékszürke köpeny.)

Szám	A törzs	A kiegészítő keret
	á l l o m á s h e l y e	
1.	Bécs	Sarajevo
2.	Banjaluka	Banjaluka
3.	Budapest	Dolnja-Tuzla
4.	Bécs	Mostar

Lovas ezredek.

a) Dragonyos ezredek.

(Sisak, világoskék kabát sima gombokkal, buzérvörös csizma-nadrággal, sötétbarna köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állít- tatott fel	A törzs	A keret	A hajtóka színe	Agomb színe
			állomáshelye			
1	Ferencz császár	1768	Theresienstadt	Theresienstadt	sötétvörös	f.
2	gr. Paar	1672	Olmütz	Olmütz	fekete	f.
3	Albert, szász király	1768	Stockerau	Stockerau	sötétvörös	s.
4	Ferdinand császár	1672	Bécs-Ujhely	Bécs-Ujhely	fűzöld	f.
5	I. Miklós, orosz czár	1721	Marburg	Marburg	császársárga	f.
6	Albrecht, porosz herceg	1701	Brünn	Brünn	fekete	s.
7	Lotharingiai herceg	1663	Brandeis E/m.	Alt-Bunzlau	kénsárga	f.
8	gr. Montecuccoli	1618	Pardubitz	Königgrätz	skarlátvörös	s.
9	br. Piret	1682	Brzeżany	Czernovitz	fűzöld	s.
10	Liechtenstein herceg	1640	Tarnopol	Kolomea	kénsárga	s.
11	Császár	1688	Grodek	Lemberg	skarlátvörös	f.
12	gr. Neipperg	1798	Krakkó	Krakkó	császársárga	s.
13	Savojai Jenő herceg	1682	Bécs	Bécs	buzérvörös	f.
14	Windisch-Grätz hg.	1725	Klattau	Klattau	buzérvörös	s.
15	br. Bechtolsheim	1891	Enns	Wels	fehér	s.

b) Huszar ezredek.

(Csákó, attila, mente, sötétkék zubbony, buzérvörös magyar nadrág, sötétbarna köpeny).

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állit- tatott fel	A törzs	A keret	Az attila	A csákó	A gomb színe
			állomáshelye		színe		
1	Császár	1756	Brassó		sötétkék	sötétkék	s.
2	Frigyes Lipót porosz herceg	1743	Nagy-Szeben		világoskék	fehér	s.
3	gr. Hadik	1702	Arad		s. k.	fehér	s.
4	Arthur, connaughti és strathearni herceg	1734	Szabadka	Szabadka	v. k.	buzérvörös	f.
5	gr. Radetzky	1798	Pozsony		s. k.	buzérvörös	f.
6	II. Vilmos, württembergi kir.	1734	Rzeszów	Kassa	v. k.	hamuszín	s.
7	II. Vilmos, német császár és porosz király	1798	Bécs	Bécs	v. k.	világoskék	f.
8	gr. Pálffy	1696	Klagenfurt	Klagenfurt	s. k.	buzérvörös	s.
9	gr. Nádasdy	1688	Sopron	Sopron	s. k.	fehér	f.
10	III. Frigyes Vilm., porosz kir.	1741	Nyiregyháza		v. k.	világoskék	s.
11	Windisch-Grätz hg	1762	Szombathely		s. k.	hamuszín	f.
12	Albert Eduard, walesi herceg	1800	Gyöngyös	Gyöngyös	v. k.	fehér	f.
13	(Jász-Kun)	1859	Kecskemét	Kecskemét	s. k.	sötétkék	f.
14	Vladimir, orosz nagyherceg	1859	Czernovitz	Nyiregyh.	v. k.	buzérvörös	s.
15	gr. Pálffy	1701	N.-Várad	Debreczen	s. k.	hamuszín	s.
16	gr. Üxküll-Gyllenband	1798	Budapest		v. k.	hamuszín	f.

c) **Dsidás ezredek.**

(Czapka, világoskék uhlanka és prémes uhlanka buzérvörös szegélyezéssel, buzérvörös csizma-nadrág, sötétbarna köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állit- tatott fel	A törzs	A keret	A czapka szine	A gomb szine
			állomáshelye			
1	Otto főherczeg	1791	Krakkó	Krakkó	császársárga	s.
2	Schwarzenberg herczeg	1790	Tarnow	Tarnow	sötétzöld	s.
3	Károly főherczeg	1801	Lańcut	Lańcut	buzérvörös	s.
4	Császár	1813	Zólkiew	Lemberg	fehér	s.
5	II. Miklós, orosz czár	1848	Varasd	Varasd	világoskék	s.
6	II. József császár	1688	Jaroslau	Przemysl	császársárga	f.
7	Károly Lajos főherczeg	1758	Lemberg	Brzezan	sötétzöld	f.
8	br. Ramberg	1718	Stanislau	Stanislau	buzérvörös	s.
9	} Fel lettek oszlatva.					
10						
11	II. Sándor, orosz czár	1814	Przemysl	Stryj	cseresnyevörös	f.
12	II. Ferencz, mindkét Siczilia királya	1854	Székesfehérvár	Székesfehérvár	sötétkék	s.
13	gr. Nostitz-Rienek	1860	Zloczow	Zloczow	sötétkék	f.

Tüzér dandárok.

1-től 14. számig a hasonszámú hadtestparancsnokságok székhelyén, kivéve a 14. tüzér dandárt, mely békében a 2. számú hadtestparancsnokság alá van rendelve.

a) **Hadtest tüzérezredek.**

(Csákó lószörforgóval, sötétbarna kabát skarlátvörös hajtókával, sárga számozott gombokkal, világoskék csizmanadrág, kékszürke köpeny.)

1. *Fischer*, törzs: Krakkó; 2. *Weigl*, törzs: Bécs; 3. *Vilmos főh.*, törzs: Grác; 4. . . . , törzs: Budapest; 5. *Albrecht főherceg*, törzs: Pozsony; 6. br. *Tiller*, törzs: Kassa; 7. *Lipót* bajor hercz. törzs: Temesvár; 8. *Császár*, törzs: Prága; 9. hercz. *Lichtenstein J. Venczel*, törzs: Josefstadt; 10. *Luitpold* bajor hg., törzs: Przemysl; 11. br. *Smola*, törzs: Lemberg; 12. *Kreutz*, törzs: N.-Szeben; 13. hercz. *Lobkowitz*, törzs: Zágráb; 14. lov. *Ludwig* törzs: Bécs.

b) **Hadosztály tüzér-ezredek.**

(Öltözék mint a hadtest tüzér ezredeknél.)

1. Wadowice, 2. Olmütz, 3. Krakkó, 4. Bécs, 5. Brünn, 6. Bécs, 7. Laibach, 8. Radkersburg, 9. Klagenfurth, 10. Budapest, 11. Budapest, 12. Órkény, 13. Somorja, 14. Pozsony, 15. Komárom, 16. Edelény, 17. Rimaszombat, 18. Igló, 19. Nagy-Várad, 20. Temesvár, 21. Lugos, 22. Rokyčan, 23. Prága, 24. Prága, 25. Josefstadt, 26. Theresienstadt, 27. Königrätz, 28. Przemysl, 29. Jaroslau, 30. Przemysl, 31. Stanislau, 32. Lemberg, 33. Stanislau, 34. Brassó, 35. Kolozsvár, 36. Nagy-Szeben, 37. Görz, 38. Eszék, 39. Károlyváros, 40. Linz, 41. Salzhurg, 42. Bécs.

c) **Hegyi üteg-osztály.**

Trient.

d) **Vártüzér ezredek.**

(Öltözék mint a hadtest tüzér ezredekénél, de világoskék széles skarlátvörös szegélyzetű pantalló.)

1. I. *Császár*, törzs; 1., 2. és 3. zászlóalj Bécs;
2. *Sponner*, törzs; 1., 2. és 3. zlj. Krakó; 3. hercz. *Kinsky*, törzs; 1. 2. és 3. zlj. Przemysl; 4. gr. *Colleredo-Mels*, törzs; 1. és 2. zlj. Póla; 5. br. *Rouvroy*, törzs és 1. zlj. Cattaro; 2. zlj. Ragusa; 6. *Kollarz*, törzs és 1. zlj. Komárom; 2. zlj. Budapest.

e) **Önálló vártüzér zászlóaljak:**

(Öltözék mint a vártüzér-ezredekénél.)

1. Trient; 2. Gyulafehérvár; 3. Pétervárad.

f) **Műszaki tüzérség.**

1. Tüzérségi szergyár és szertár, átvevő bizottság és műszaki tüzér század a bécsi arsenálban.

2. Tüzérségi szertárak: Bergstadt, Budapest, Bécs-Újhely mellett, Cattaro, Eszék, Gyulafehérvár, Grác, Innsbruck, Josefstadt, Károlyváros, Komárom, Krakó, Lemberg, Linz, Mostár, Olmütz, Pétervárad, Pola, Prága, Przemysl, Ragusa, Sarajevo, Temesvár, Theresienstadtban.

3. Tüzérségi fiókszertárak: Arad, Bród, Castelnuovo, Franzenfeste, Kassa, Kufstein, Laibach, Nagy-Szeben, Ó-Gradiska, Spalato, Trient, Trieszt, Zárában.

4. Lőporgyár: Steinban és Blumauban.

Utász zászlóaljak. (1805.)

(Csákó; csukaszin kabát acélzöld hajtókával és fehér sima gombokkal; csukaszin pantalló acélzöld szegélyvel; kékszürke köpeny.)

1. Pozsony; 2. Linz; 3. Prága; 4. Pettau; 5. Klosterneuburg; 6. Krems; 7. Budapest; 8. Theresien-

stadt; 9. Krakkó; 10. Przemyśl; 11. Przemyśl; 12. Krakkó; 13. Hainburg; 14. Budapest; 15. Klosterneuburg.

Szertár: Klosterneuburg.

Vasuti és távirda ezred. (1883.)

(Öltözék mint az utász ezredeknél, csakhogy a galléron a csillagok mögött egy villámtól átczikázott szárnyas kerék van felvarrva.)

Az ezred törzse: Korneuburg; keret: Korneuburg.
1., 2. és 3. zlj.: Korneuburg.

Egészségügyi csapatok. (1849.)

(Csákó; sötétzöld kabát buzérvörös hajtókával és sárga sima gombokkal, kékszürke pantalló buzérvörös szegélylyel; kékszürke köpeny.)

Minden helyőrségi kórháznál egy-egy osztag.

Vonat-csapatok. (1771.)

(Csákó; sötétbarna kabát világoskék hajtókával és fehér sima gombokkal, buzérvörös csizma-nadrág; sötétbarna köpeny.)

I. ezred: Bécs. 2. osztály: Bécs, 3. osztály: Grác, 13. osztály: Zágráb, 14. osztály: Innsbruck, 15. osztály: Sarajevo.

II. ezred: Budapest. 4. osztály: Budapest, 5. osztály: Pozsony, 6. osztály: Kassa, 7. osztály: Temesvár, 8. osztály: Nagy-Szeben.

III. ezred: Lemberg. 1. oszt.: Krakkó, 8. osztály: Prága, 9. osztály: Josefstadt, 10. osztály: Przemyśl, 11. osztály: Lemberg.

Vonatosztagok: Sarajevo és Mostár.

Vonat-szertár: Klosterneuburg, vonatszertár-fiók: Budapest és Sarajevo.

Katonai rendőrség.

(Csákó; sötétzöld kabát buzérvörös hajtókával és sárga gombokkal; kékszürke pantalló; kékszürke köpeny.)

Egy-egy osztág Krakkó, Lemberg és Przemyslben.

Katonai őrsapat a bécsi cs. kir. polgári törvénytörvényésznél.

(Csákó; sötétzöld kabát violaszínű hajtókával és sárga gombokkal; kékszürke pantalló violaszínű szegélylyel; kékszürke köpeny.)

Lótenyésztési-intézetek.

a) Cs. kir. lótenyésztési-intézetek.

(Öltözék mint a vonat ezredeknél, de sárga gombokkal.)

Allami ménés: Radautzban és Piberben.

Ménestelek: Drohovicze, Grác, Klosterbruck, Pisek és Stadlban Lambach mellett.

b) M. kir. lótenyésztési-intézetek.

[[Öltözék mint a huszároknál, de sötétbarna attila.]]

Allami ménések: Kisbér, Bábolna, Fogaras, Mezőhegyes.

Ménestelek: Debreczen, N.-Körös, Székesfehérvár, S.-Szt-György, Zágráb.

Pót-lovazási bizottságok.

1. Budapest, 2. Szeged, 3. Lemberg, 4. Rzeszów, 5. Nagy-Kanizsa, 6. Bilak.

Pót-lótelek.

Nagy-Daád, Sári, Kleczma-Dolna.

Katonai nevelő- és képző-intézetek.

1. Katonai árvaház: Fischau Bécs-Ujhely mellett.

2. Hadapród iskolák: a) gyalogsági: Bécs, Budapest, Prága, Károlyváros, Karthaus, Lobczow, Nagy-Szeben, Triest, Liebenau, Pozsony, Innsbruck, Te-

mesvár, Marburg; *b*) lovassági: Weisskirchen (Morva);
c) utász: Hainburg; *d*) tüzérségi: Bécs.

3. Katonai alreáliskolák: St.-Pölten, Kőszeg, Kis-Marton, Kassa.

4. Katonai főreáliskola: Weisskirchen (Morva).

5. Katonai akadémia: Bécs-Ujhely.

6. Műszaki katonai akadémia: Bécs.

7. Katonai vívó- és tornatanári tanfolyam: Bécs-Ujhely.

8. Tiszti leánynevelő-intézet: Hernals és Sopron.

9. Legénységi leánynevelő-intézet: Bécs és Szatmár-Németi.

10. Hadi iskola: Bécs.

11. Magasabb tüzérségi tanfolyam: Bécs.

12. Magasabb hadmérnöki tanfolyam: Bécs.

13. Tüzérségi törzstiszti tanfolyam: Bécs.

14. Hadsereg lövész-iskola: Bruck.

15. Hadbiztosi tanfolyam: Bécs.

16. Élelmezési hivatalnoki tanfolyam: Bécs.

17. Törzst. jel. vizsgáló bizottsága: Bécs.

18. Katonai állatorvosi tanfolyam: Bécs.

Katonai földrajzi intézet.

Bécsben.

Helyőrségi kórházak.

1., 2. Bécs, 3. Przemysl, 4. Linz, 5. Brünn, 6. Olmütz, 7. Grác, 8. Laibach, 9. Triest, 10. Innsbruck, 11. Prága, 12. Josefstadt, 13. Theresienstadt, 14. Lemberg, 15. Krakkó, 16., 17. Budapest, 18. Komárom, 19. Pozsony, 20. Kassa, 21. Temesvár, 22. N.-Szeben, 23. Zágráb, 24. Ragusa, 25. Sarajevo, 26. Mostár.

Ruházati raktárak.

1. Brünn, 2. Budapest, 3. Grác, 4. Kaiser-Ebersdorf.

Helyőrségi szállító-házak.

Bécs, Budapest, Bród, Krakkó, Lemberg, Olmütz, Prága, Przemysl, Sarajevo, Triest.

Katonai rokkantak háza.

(Csukaszin kabát skarlátvörös hajtókával és sárga sima gombokkal, világoskék pantalló, kékszürke köpeny.)

1. Bécs (fiók: Neulerchenfeld), 2. Prága, 3. Nagy-Szombat, 4. Lemberg.

Katonai fegyintézet.

Möllersdorf.

Várfogházak.

Arad, Pétervárad, Theresienstadt és Komárom.

Katonai élelmezési raktárak.

Arad, Bécs, Budapest, Brünn, Bród, Gyulafehérvár, Cattaro, Komárom, Czernovitz, Eszék, Pécs, Fiume, Franzensfeste, Görz, Grác, Klagenfurt, Nagy-Várad, Nagy-Szeben, Innsbruk, Jaroslau, Josefstadt, Kassa, Klagenfurt, Krakkó, Brassó, Laibach, Lemberg, Linz, Marburg, Munkács, Sopron, Olmütz, Pétervárad, Pola, Prága, Przemysl, Pilsen, Pozsony, Ragusa, Risano, Rzeszów, Stanislau, Tarnopol, Tarnow, Temesvár, Theresienstadt, Trient, Triest, Zágráb, Zára.

Banjaluka, Bilek, Dolnja-Tuzla, Foča, Gorazda, Mostar, Plevlje, Travnik és Sarajevo, Trebinje.

Katonai ágyraktárak.

Bécs, Budapest, Krakkó, Lemberg és Prága.

Katonai pénztárak.

Bécs, Budapest, Josefstadt, Sarajevo.

Műszaki igazgatóságok.

Krakkó, Przemysl, Klagenfurt, Pola, Komárom, Gyulafehérvár, Mostár, Trebinje, Pétervárad, Brixen-Franzensfeste, Trient, Cattaro, Sarajevo, Bilek.

Cs. és kir. hadi tengerészet.

Tengerészeti parancsnok: a közös hadügyminiszterium tengerészeti csoport főnöke: *Sternecki és ehrensteini Daublebsky Miksa br.*, tengernagy.

Cs. és kir. hajóhad.

I. Vértés hadihajók: Kronprinz Rudolf, Kronprinzessin Stefanie (toronyhajók), Tegetthoff, Custozza, Erzherzog Albrecht, Don Jouan d'Austria, Kaiser Max, Prinz Eugen, Kaiser (casematthajók), Habsburg (pánczél fregatt).

II. Czirkááló hajók: Kais. u. Kön. Maria Theresia, Kaiserin Elisabeth, Kaiser Franz Josef I (torpedó kos hajók); Panther, Leopard, Tiger, Zara, Spalató, Sebenico, Lussin (torpedó hajók); Meteor, Blitz, Komet, Planet, Trabant, Satellit torpedó járművek).

III. Torpedó naszádok: Adler, Falke, Habicht, Sperber, Bussard, Condor, Uhu, Geier, Kranich, Ibis, Würger, Reiher, Flamingo, Marabu, Weihe, Secretär, Harpie, Gaukler, Elster, Rabe, Krähe, Staar, Kukuk, Kibitz, (I. oszt.); Nr. IX—XXXIX. (II. oszt.); Nr. I—VIII. (III. oszt.)

IV. Jelző hajók: Miramar, Greif, Fantasie.

V. Szerhajók: Pelikan, Cyclop, Pola, Najade, Gigant, Salamander.

VI. Monitorok: Maros, Laitha, Körös, Szamos és «a».

VII. Állomási és kiküldetési hajók: Badetzky, Laudon (fregat); Donau, Saida, Erzsh. Friedrich, Fasana, Zrinyi, Frundsberg, Aurora (corvet); Hum, Nautilus, Albatros, Kerka, Narenta, Sansego (ágyu naszád); Andreas Hofer, Taurus (kerekes gőzös).

VIII. Kikötői és tengerparti szolgálatra: Grille, Triton, Hippos, Büffel, Dromedar.

IX. Iskola hajók: Novara, Erzsh. Ferdinand Max, Alpha, Schwartzenberg, Artemisia, Cameleon, Möve, Bravo.

X. Laktanya hajók: Salamander, Bellona, Elisabeth, Dalmat, Helgoland, (Hulk).

Magyar kir. honvédség.

Magyar királyi honvédelmi miniszter:

Komlós-keresztesi báró *Fejérváry Géza*, tábor-szernagy, v. b. t. t., kam., a L. r. n. k., 1. v. k. r. l., Sz. I. r. k. k., M. T. r. lvg., a cs. és k. 46. gy. e. tul.

Államtitkár:

Vaiszkai és bogyáni *Gromon Dezső*, v. b. t. t. II. oszt. v. k. r. l., Sz. I. r. k. k.

M. k. honvéd-főparancsnokság Budapesten.

Főparancsnok: Ő császári és királyi Fensége *József* (Károly Lajos) főherceg, lovassági tábornok.
Főparancsnoki adlatus: Forinyák Gyula altb., v. b. t. t.

I. honvéd-kerület: Budapesten.

Parancsnok: *Pókay János* altábornagy.

79. honvéd gyalogdandár: Budapesten.

1. gyalog ezred: Budapesten. 1. és 2. zlj: Budapesten. 3. zlj.: Félegyházán. 4. zlj.: Budapesten.
2. gyalog ezred: Gyulán. 1. és 2. zlj: Gyulán. 3. zlj: Jászberényben.

80. honvéd gyalogdandár: Debreczenben.

3. gyalog ezred: Debreczenben. 1., 2. és 3. zlj: Debreczenben. 4. zlj: Zilahon.
4. gyalog ezred: Nagy-Váradon. 1. és 2. zlj: Nagy-Váradon. 3. zlj. Boros-Jenőn.

II. honvéd-kerület: Szegeden.

Parancsnok: *Jankó Lajos* altábornagy.

45. honvéd gyalogdandár: Szegeden.

5. gyalog ezred: Szegeden. 1. és 2. zlj: Szegeden. 3. zlj: Nagy-Becskereken. 4. zlj: Szegeden.

6. gyalog ezred: Szabadkán. 1. zlj: Szabadkán. 2. zlj: Zomborban. 3. zlj: Ujvidéken.

46. honvéd gyalogdandár: Lugoson.

7. gyalog ezred: Verseczen. 1. zlj: Verseczen. 2. zlj: Oraviczán. 3. zlj: Pancsován.
8. gyalog ezred: Lugoson. 1. és 2. zlj: Lugoson. 3. zlj: Aradon. 4. zlj: Orsován.

III. honvéd-kerület: Kassán.

Parancsnok: *Bolla Kálmán* vezérőrnagy.

77. honvéd gyalogdandár: Kassán.

9. gyalog ezred: Kassán. 1. és 2. zlj: Kassán. 3. zlj: Eperjesen. 4. zlj: Iglón.
10. gyalog ezred: Miskolczon. 1. zlj: Miskolczon. 2. zlj: Egerben. 3. zlj: S.-A.-Ujhelyt.

78. honved gyalogdandár: Szatmár-Németiben.

11. gyalog ezred: Munkácson. 1. és 2. zlj: Munkácson. 3. zlj: Ungvárt.
12. gyalog ezred: Szatmár-Németiben. 1. zlj: Szatmár-Németiben. 2. zlj: Máramaros-Szigeten. 3. zlj: Nagy-Károlyban.

IV. honvéd-kerület: Pozsonyban.

Parancsnok: *Jelentsik Vincze* altábornagy.

73. honvéd gyalogdandár: Pozsonyban.

13. gyalog ezred: Pozsonyban. 1., 2. és 3. zlj: Pozsonyban. 4. zlj: Tatán.
15. gyalog ezred: Trencsénben. 1. és 2. zlj: Trencsénben, 3. zlj: Rózsahegyen.

74. honv. gyalogdandár: Nyitrán.

14. gyalog ezred: Nyitrán. 1. zlj: Nyitrán. 2. zlj: Léván. 3. zlj: Nyitrán.
16. gyalog ezred: Besztercebányán. 1. zlj: Besztercebányán. 2. zlj: Balassa-Gyarmaton. 3. zlj: Jolsván.

V. honvéd-kerület. Székesfehérvárt.

Parancsnok: *Say Győző* altábornagy.

81. honvéd gyalogdandár : Székesfehérvárt.

17. gyalog ezred: Székesfehérvárt. 1. és 2. zlj: Székesfehérvárt. 3. és 4. zlj: Veszprémben.
 18. gyalog ezred: Sopronban. 1. zlj. és 2. zlj: Sopronban. 3. zlj: Kőszegen.

82. honvéd gyalogdandár : Pécsett.

19. gyalog ezred: Pécsett. 1. és 2. zlj: Pécsett. 3. és 4. zlj: Kaposvárt.
 20. gyalog ezred: Nagy-Kanizsán. 1. és 2. zlj: Nagy-Kanizsán. 3. zlj: Körmenten.
Fiumei század.

VI. honvéd-kerület: Kolozsvárt.

Parancsnok: *Hild Gyula* altábornagy.

75. honvéd gyalogdandár : Kolozsvárt.

21. gyalog ezred: Kolozsvárt. 1. zlj: Kolozsvárt. 2. zlj.: Nagy-Enyeden. 3. zlj: Kolozsvárt. 4. zlj: Désen.
 22. gyalog ezred: Maros-Vásárhelyt. 1. zlj: M.-Vásárhelyt. 2. zlj: Beszterczén és 3. zlj: M.-Vásárhelyt.

76. honv. gyalogdandár : Nagy-Szebenben.

23. gyalog ezred: Nagy-Szebenben. 1. zlj: N.-Szebenben. 2. zlj: Déván. 3. zlj: Erzsébetvárosban.
 24. gyalog ezred: Brassóban. 1. zlj: Brassóban. 2. zlj: Fogarason. 3. zlj: Kézdi-Vásárhelyt. 4. zlj: Csík-Szeredán.

VII. horv.-szlapon honv.-kerület: Zágrábban.

Parancsnok: *Lukinác Ede* altábornagy.

83. honv. gyalogdandár : Zágrábban.

25. gyalog ezred: Zágrábban. 1. zlj: Zágrábban. 2. zlj. Varasdon; 3. zlj: Belovárt.

26. gyalog ezred : Károlyvárosban. 1. zlj : Szvarcsán.
2. zlj : Ogulinban. 3. zlj : Goszpicsban.

84. honvéd gyalogdandár : Eszéken.

27. gyalog ezred : Sziszeken. 1. és 2. zlj : Sziszeken.
3. zlj : Uj-Gradiskán.
28. gyalog ezred : Eszéken. 1. és 2. zlj : Eszéken.
3. zlj : Zimonyban.

Honv. lovassági felügyelő Budapesten.

Zoltán Elek altábornagy.

1. honvéd lovasdandár : Szeged.

3. huszár ezred : Szegeden. I. oszt.: Aradon. II. oszt.: Szegeden.
4. huszár ezred : Kecskeméten. I. oszt.: Baján. II. oszt.: Kecskeméten.
9. huszár ezred : Maros-Vásárhelyt. I. oszt.: Szamos-Ujvár. II. oszt.: Maros-Vásárhely.

2. honvéd lovasdandár : Budapesten.

1. huszár ezred : Budapesten. I. oszt.: Budapesten. II. oszt.: Jászberényben.
2. huszár ezred : Debreczenben. I. osztály : Gyulán. II. osztály : Debreczenben.
5. huszár ezred : Kassán. I. oszt.: Kassán. II. oszt.: Nyiregyházán.
6. huszár ezred : Vácson. I. oszt.: Érsekujvárt. II. oszt.: Vácson.

3. honvéd lovasdandár : Pécssett.

7. huszár ezred : Pápán. I. oszt.: Pápán. II. oszt.: Zala-Egerszegen.
8. huszár ezred : Pécssett. I. oszt.: Pécssett. II. oszt.: Keszthely.
10. huszár ezred : Varasdon, I. osztály : Varasdon. II. oszt.: Veröczén.

M. kir. honvédségi intézetek.

Ideigl. m. kir. honvéd-főtörvénytörvényesek Budapesten.
M. kir. honv. főruharaktári bizottság Budapesten.
M. kir. honv. jegyverzeti bizottság Budapesten.
M. kir. honv. löszér-bizottság Pozsonyban.
Budapesti m. kir. honv. tér-parancsnokság.
M. k. közp. honv. lovastiszti tanfolyam Budapesten.
M. kir. honv. Ludovika-Akadémia Budapesten.
M. kir. honv. törzstiszti tanfolyam Budapesten.

Cs. kir. Landwehr.

(Osztrák honvédség.)

Cs. kir. Landwehr-miniszter: gróf Welsersheimb Zenó altb.

Landwehr-főparancsnokság: O cs. és kir. Fensége Rainer főherczeg, tbsz. — Adlatus:

Landwehr-parancsnokságok: (az illető hadtest-parancsnokságok).

Landwehr gyalogság.*

I. 1. Landwehr ezred: (1. Landwehr zlj. Bécs, 2. Korneuburg, 18. Znaim) 2. (6. Linz, 7. Wels, 8. Salzburg); 3. (20. Cilli, 21. Marburg, 22. Grác); 4. (23. Leoben, 26. Klagenfurt, 27. Villach); 5. (24. Rudolfswerth, 25. Laibach, 72. Triest, 73. Mitterburg, 74. Görz); 6. (41. Éger, 50. Bischofteinitz, 51. Plan); 7. (34. Beraun, 35. Pilsen, 36. Klattau, 47. Pisek); 8. (28. Budweis, 33. Prága, 45. Neuhaus, 46. Tábor). 9. (39. Leitmeritz, 40. Brüx, 42. Komotau); 10. (37. Jungbunzlau, 38. Cseh-Laipa, 48. Kuttenberg, 49. Cseh-Bród); 11. (29. Königgrätz, 43. Jičín, 44. Trautenau); 12. (30. Hohenmauth, 31. Csaszlau, 32. Német-Bród); 13. (15. Olmütz, 16. Schönberg, 19. Morva-Trübau); 14. (12. Kremsier, 13. Brünn, 14. Iglau), 15. (9. Troppan, 10. Teschen, 11. Jägerndorf,

* A vastagabb nyomatú szám a zárjel előtt a Landwehr gyalogezered számát, a zárjel között vastagabb nyomatú helység neve az ezredtörzs állomáshelyét jelöli.

17. Weisskirchen); 16. (52. Krakkó, 53. Tarnow, 54. Wadowice, 60. Uj-Sandec) 17. (55. Rzeszów, 56. Kolbuszov, 57. Sanok, 58. Jaroslau), 18. (59. Przemysl, 61. Sambor, 65. Stryj, 68. Grodek); 19. (63. Lemberg 64. Zolkiew, 67. Zloczów, 71. Tarnopol); 20. (62. Stanislau, 66. Kolomea, 69. Czortkow, 70 Buczacz); 21. (3. St. Pölten, 4. Bécs-Ujhely, 5. Krems). 22. (75. Radautz, 76. Kotzmann, 77. Csernovitz, 78. Suczawa).

II. 79. Landwehr zlj: Zára; 80. Spalato; 81. Ragusa; 82. Cattaro.

Landwehr lovasság.

I. Landwehr dragonyos ezredek:

1. sz. keret: Stockerau, 2. sz. keret: Prossnitz,
3. sz. „ Wels.

II. Landwehr dzsidás ezredek:

1. sz. keret: Kolomea, . sz. keret: Hohenmauth,
3. sz. keret: Sambor.

III. Lovasított Landwehr dalmát lövészek. Keret: Sinj.

*

Tirol és Vorarlberg honvédelmi főhatósága.

Elnök: Tirol és Vorarlberg helytartója.

Landwehr - parancsnokság Innsbruckban.

Parancsnok: a 14. sz. hadtest parancsnoka.

Országos lövész-zászlóaljok: I. Schwaz; II. Innsbruck; III. Imst; IV. Meran; V. Bozen; VI. Bruneck; VII. Mezzolombardo; VIII. Trient; IX. Riva; X. Bregenz.

Lovasított országos lövészek. Keret: Innsbruck.

II. POLGÁRI CZIMTÁR.

*Közös miniszteriumok.***I. cs. és kir. közös külügyminiszterium.**

Miniszter: Kőröspataki gróf *Kálnoky Gusztáv*, aranygyapjas vitéz, a Szt I. r. n. k., a L. r. lov. kamarás, v. b. t. t., tbszn. stb.

II. Cs. és kir. közös pénzügyminiszterium.

Miniszter: Nagy-kállói *Kállay Benjámín*, a L. r. n. k., a Szt I. r. lov., v. b. t. t., kamarás.

III. Cs. és kir. közös hadügyminiszterium.

Miniszter: *Krieghammer Ede*, 1. o. V. k. r. lv., k. é. k. (hdm), v. b. t. t., lov. táb.

Cs. és kir. közös legfőbb számszék.

Elnök: Zékelyi *Tóth Vilmos*, L. r. n. k., v. b. t. t.

Magyar kir. miniszterelnökség.

Miniszterelnök: dr. *Wekerle Sándor*, 1. o. v. k. l., v. b. t. t., a pénzügyminiszterium vezetésével megbizva.

Államtitkár: *Tarkovich József*.

Ő Felsége személye körüli m. kir. miniszterium.

Miniszter: gr. *Andrássy Gyula*.

Horc.-szlav.-dalm. kir. miniszterium.

Miniszter: *Josipovich Imre*.

M. kir. belügyminiszterium.

Miniszter: *Hieronymfi Károly*, L. r. k. k.
 Államtitkár: *Reiszig Ede*, a III. o. v. k. r. l.
 Másodállamtitkár:

Elnöki ügyosztály: oszt. vez.: *Huszár Kálmán*
 ez. min. tan.

I. Közjogi főosztály: oszt. fön.: dr. *Bezerédj Viktor* min. tan. a) Közjogi ügyosztály: oszt. vez.: *Székely Elek* oszt. tan. — b) Földtehermentesítési ügyosztály: oszt. vez.: *Krizzik Sándor* oszt. tan. —

II. Vármegyei főosztály: oszt. fön.: *Torkos László* min. tan.

III. Városi főosztály: oszt. fön.: dr. *Faschó Moys Sándor* min. tan. a) Törv. hat. joggal felr. városi ügyosztály: oszt. vez.:
 b) Rend. tan. városi ügyosztály: oszt. vez.: *Marek Ede* titk.

IV. Községi főosztály: oszt. fön.: *Szell Ignacz* minist. tan. — a) Községi közigazgatási ügyosztály: oszt. vez.: *Huszár Péter* oszt. tan. — b) Községi illetőségi ügyosztály: oszt. vez.: *Kaffka László* titk.

V. Rendőri főosztály: osztály fönök: Jekel- és margitfalvi *Jekelfalussy Lajos* min. tan., a Szt. I., a L. és a 3. o. V. k. r. lvg., a pápai Szt. Gergely r. k. k. és a II. o. szerb Takova r. tul. sz. k. honvéd lovas alezredes. — 9. Kihágási ügyosztály: oszt. vez.: dr. *Martinovich Elek* oszt. tan. — 10. Rendőri (csendőri) ügyosztály: oszt. vez.: *Liptai Lajos*, oszt. tan. — Beosztva: *Bulyovszky Aladár*, *Szabó László* a F. J. r. l. és *Madách László*, titkárok, dr. *Kégl Imre*, *Körfi László* és *Petróczy Lajos*, segéd-titkárok, *Adorján Antal* fogalmazó.

VI. Közegészségügyi főosztály: oszt. fön.: dr. *Chyzer Kornél* ez. min. tan. — a) Járvány-ügyoszt.: oszt. vez.: dr. *Raisz Gedeon* egészségügyi felügyelő.
 b) Közegészségi igazgatási ügyoszt.: oszt. vez.: *Sacel-*

lary Mihály titkár. c) Kórházi és tébolydai ügyoszt.: oszt. vez.: *Buth Károly* oszt. tan.

VII. Jótékonyági főosztály: oszt. főn.: rajnai és körösladányi *Stesser József* cz. min. tan. — a) Betegápolási ügyosztály: oszt. vez.: gr. *Korniss Emil* cz. oszt. tan. — b) Alap- és jótékonyági ügyosztály: oszt. vez.: *Forray Ferencz* oszt. tan.

VIII. Árvaügyi főosztály: oszt. főn.: *Krancz József* min. tan. — a) Árvaügyi közigazgatási ügyoszt.: oszt. vez.: dr. *Kovács Gyula* titkár. b) Árvaügyi határozati ügyosztály: oszt. vez.: *Vajda Ottó* oszt. tan.

A belügyminiszteri számvevőség. Igazgató: *Payer Béla*. — Csendőrségi ügyosztály: Számtanácsos: *Gogolák József*. Számvizsgáló: *Pogány Béla*. Számmellenőr: *Szaplonczay Mihály*, *Berlányi János* és *Pöltzl Gyula*. Ezenkívül beosztva három csendőr-őrmester.

Országos levéltár: levéltárnok *Pauler Gyula*.

Országos közegészségügyi tanács: elnöke dr. *Kovács József*.

Fiumei magyar kir. tengerparti kormányzó: gróf *Battyány Lajos*.

Fővárosi állami rendőrség: főkap. dr. *Sélley Sándor*, min. oszt. tan.

Törvényhatóságok. *

a) Megyék.

Abauj-Torna m.: fp. Péchy Zsig., alp. Fabián Ján., fj. ifj. Hammersberg Lász. Fszb. *Cserháti j.:* Géczy Gy. *Gönczi j.:* ifj. Puky B. *Füzéri j.:* Bodnár Er. *Kassai j.:* Jászay Ist. *Szikszói j.:* Puky Istv. *Tornai j.:* Gedeon Al.

Alsó-Fehér m.: fp. Zeyk Dániel, alp. Csató Ján., fj. Török Bert. Fszb. *Alvinczi j.:* Damó Vilm. *Balázsfalvi j.:* Simonfy Alaj. *Kisenyedi j.:* Pongrácz

* Rövidítések: fp. = főispán, alp. = alispán, fj. = főjegyző, fszb. = főszolgabíró, m. = megye, j. = járás, Rend. tan. vár. = Rendezett tanácsu város, pm. = polgármester. rk. = rendőrkapitány.

G. *Magyar-igeni j.*: Csuka Dom. *Maros-újvári j.*: Ikrich Arn. *Nagy-enyedi j.*: Szász Józs. *Verespataki j.*: Imre K. *Rend. tan. vár. Abrudbánya*: pm. Boér B. rk. Képes Fer. *Gyulafehérvár*: pm. Novák Fer., rk. Roska Józs. *Nagy-Enyed*: pm. Kovács Gyula, rk. Sombory Sándor. *Vizakna*: pm. Szöcs József, rk. Herepei Károly.

Arad m.: fp. Fábián Lász., alp. Szatmáry Gy. fj. ifj. D. Nagy Laj. Fszb. *Aradi j.*: Ortutay Gyula, *Pécskai j.*: Vásárhelyi Géza. *Világosi j.*: Kabdebo Kálm. *Ternovai j.*: Kiss Laj. *Radnai j.*: Csukay Sánd. *Nagy-halmágyi j.*: Páris Gáb. *Boros-sebesi j.*: Paradeyzer Laj. *Boros-jenői j.* Monti Alaj. *Kis-jenői j.*: Peczely El. *Eleki j.*: Jank Ján.

Arva m.: fp. Szmrecsányi György, alp. id. Csillaghy Józs., fj. ifj. Csillaghy I. Fszb. *Kubini j.*: Zmeskal Alad. *Vári j.*: dr. Klinovszky Lén. *Trsztenai j.*: Mutnyánszky Jen. *Námesztói j.*: Szmetanay Ján.

Bács-Bodrog m.: fp. Sándor Béla, alp. Schmausz En., fj. Karácsony Gy. Fszb. *Zombori j.*: Popovics Dusán. *Zentai j.*: Matkovics Laj. *Almási j.*: Deák Zsig. *Ó-becsei j.*: Gombos Béla. *Topolyai j.*: Császár Pét. *Ujvidéki j.*: Kolozsváry Sánd. *Kulai j.*: dr. Molnár Kár. *Apatini j.*: Hanke Imre. *Palánkai j.*: Csupor Gy. *Hódsági j.*: Vissy Józs. *Titeli j.*: Vojnits István, *Zsablyai j.*: Mihailovits C. *Bajai j.*: Latinovits Gy. — *Zenta rend. tan. város*: pm. Boromisza János, rk. Rozsny Aur.

Baranya m. fp. Kardos Kálm., alp. Szily Lász., fj. Sey Lajos. Fszb. *Pécsi j.*: Forray Iván. *Baranyavári j.*: Antal P. *Mohácsi j.*: Trixler K. *Siklósi j.*: Benyovszky M. *Pécsváradi j.*: Széh Kár. *Hegyháti j.* Kiss Alad. *Szt-lőrinczi j.*: Polgár Jen.

Bars m.: fp. Kazy Ján., alp. Dombay Vilm., fj. dr. Ruffy Pál. Fszb. *Garam-szent-keresztési j.*: Finka Sánd. *Lévai j.*: Ordódy Endre. *Aranyosmaróthi j.*: dr. Kiss Mih. *Oszlányi j.*: Lüle Ján. *Verebélyi j.*: Dillesz Sánd. — *Rend. tan. vár. Kör-möczbánya*: pm. Chabada Józs., rk. Palkovits Em. *Léva*:

pm. Máriássy Ist., rk. Konya Józs. *Ujbánya* : pm. Volánszky Fer., Koperniczky Józs.

Békés m. : fp. Tallián Bél., alp. Fábri Sándor., fj. dr. Bartóky J. Fszb. *Gyulai j.* : Kövér L. *Csabai j.* : Sztraka Gygy. *Békési j.* : Popovics Szilv. *Szarvasi j.* : Kreesmárik Ján., *Szeghalmi j.* : Ambrus Sánd. *Oros-házi j.* : dr. Bodóky Z. *Gyomai j.* : Rohoska M. *Rend. tan. vár. Gyula* : pm. Dutkay Bél., rk. br. Drechsler Gy.

Bereg m. : fp. Lónyai Sánd., alp. Jobszty Gy., fj. Kovács Laj. Fszb. : *Tiszaháti j.* : id. Lónyay Sánd. *Kászonyi j.* : Ekkel Elem. *Felvidéki j.* : Komlósy Gygy. *Munkácsi j.* : Pintér Józs. *Szolyvai j.* : Balajthy Mór. — *Rend. tan. vár. Beregszász* : pm. Buzáth Kam., rk. Balás János. *Munkács* : pm. Csech Laj. rk. Fazekas B.

Besztercze-Naszód m. : fp. gr. Bethlen Pál, alp. gr. Lázár Ist. fj. Kualesz God. Fszb. *Naszódi j.* : Bodó Kálm. *Ó-radnai j.* : dr. Hunyadi Im. *Jaádi j.* : Storch Gusztáv. *Besenyői j.* : Láni Godofréd. — *Rend. tan. vár. Besztercze* : pm. Pellion Márt., rk. Kőszegvári Gyula.

Bihar m. : fp. Beöthy Lász., alp. Szunyogh Pét. fj. Papp Ján. Fszb. *Központi j.* : Kiss El. *Szalárdi i.* : Veitersitz Ján. *Élesdi j.* : dr. Miskolczy Fer. *Mezőkeresztési j.* : Ercsey Dezső. *Berettyó-újfalusi j.* : Szunyogh Lor. *Tordai j.* : Vattay G. *Székelyhidi j.* : Kovásznay Marcz. *Derecskei j.* : Frater Bar. *Margittai j.* : Morvay Tih. *Szalontai j.* : Nagy Már. *Cséffai j.* : Bölöny György. *Tenkei j.* : Kékus Istv. *Ér-mihályfalvi j.* : Dobozy K. *Beéli j.* : Édes G. *Magyar-csékei j.* : Nyisztor Al. *Belényesi j.* : Beliczey Sánd. *Vaskohi j.* : Fejér And.

Borsod m. : fp. b. Vay B., alp. Melczer Gy., fj. Lévai Józs. Fszb. *Miskolczi j.* : Szepesy Zsigm. *Mező-csáthi j.* : Feyér End. *Egri j.* : Gaszner Gy. *Szent-péteri j.* : Vadnay Istv. *Szendrei j.* : Zsóry Guszt. *Ózdi j.* : Csépanyi Ig. *Rend. tan. vár. Miskolcz* : pm. Soltész Nagy Kál., rk. Lukács Bél.

Brassó m. : fp. Maurer Mih. alp. dr. Jekel Fr. fj. Pánczél Istv. Fszb. *Hétfalusi j.* : Henter Gáb. *Felvidéki j.* : Kostend Vilm. *Alvidéki j.* : Pildner Fer. —

Rend. tan. vár. Brassó: pm. Brennerberg Fer., rk. Hiemesch Fer.

Csanád m.: fp. Lonovics Józsa., alp. dr. Meskó Sánd., fj. Kristóffy Józsa. Fszb.: *Központi j.*: Fail Gab. *Nagylaki j.*: Farkas M. *Batonyai j.*: Hervay Kál. *Kovács házi j.*: Babó Laj. — *Rend. tan. vár. Makó*: pm. Major Mik., rk. Cseresnyés Ján.

Csik m.: fp. Mikó Bál., alp. Becze Ant., fj. Madár Im. Fszb. *Csik-szt-mártoni j.*: Székely End. *Csik-szeredai j.*: Mihály Fer. *Gy.-szt-miklósi j.*: Nagy Tam. *Gy.-tölgyesi j.*: dr. Lázár Ján. — *Rend. tan. vár. Csik-Szereda*: pm. Csedő Istv., rk.

Csongrád m.: fp. Tallián Béla, alp. dr. Csathó Zsig., fj. Cicatricis Laj. *Tiszáninneneni j.*: Mátéfy Kál. *Csongrádi j.*: Réthy Ferencz. *Tiszántuli j.*: Vido-vich Ant. — *Rend. tan. vár. Szentes*: pm. dr. Burián Laj. rk. Arady Kál.

Esztergom m.: fp. alp. Kruplanitz Kál.,
. fj. Andrássy Ján. Fszb. *Esztergomi j.*: Re-
viczky Gyöz. *Párkányi j.*: Szabó Mih. — *Rend. tan. vár.*
Esztergom: pm. dr. Helez Ant., rk. Niedermann Józsa.

Fejér m.: fp. br. Fiáth Miklós, alp.
fj. Szüts Arth, Fszb.: *Székesfehérvári j.*: Huszár Ag.
Moóri j.: Kovács Sánd. *Sárbogárdi j.*: Poór Guszt.
Vaáli j.: Szüts Jen. *Adonyi j.*: Kálmán Vin.

Fogaras m.: fp. Bausnern Guido., alp. Kapocsányi Mór., fj. Turku Ján. Fszb. *Sárkányi j.*: Belle Sánd. *Törösvári j.*: dr. Benedek Art. *Fogarasi j.*: Herszényi I. *Árpási j.*: Borosnyai Bél.

Gömör m.: fp. Hámos Lász., alp. Bornemisza Lász.,
fj. Lukács G. Fszb. *Rozsnyói j.*: Máriássy Barn.
Nagy-röczei j.: Kuna Aur. *Rimaszombati j.*: Kubinyi
Andr. *Rimaszécsi j.*: Draskóczy Lász. *Tornallyai j.*:
Szontágh Zolt. — *Rend. tan. vár. Dobsina*: pm. Szon-
tagh B., rk. Lang Guszt. *Jolsva*: pm. Basilides Guszt.
rk. Piacsek R. *Nagy-Röcze*: pm. Stefancsok Kár.,
rk. Szentmiklóssy B. *Rimaszombat*: pm. Szabó György,
rk. id. Badiny Gy. *Rozsnyó*: pm. Sziklai G. rk. Sulyán
Sándor.

Győr m.: fp. gr. Lászlberg Rezs., alp. Lippay G., fj. dr. Fischer Sán., Fszb. *Tósziget-csillizközi j.*: Szodfried Józs., *Sokoróaljai j.*: Horváth Bál. *Pusztai j.*: Németh Mik.

Hajdu m.: fp. gr. Schomberg-Degenfeld Józs., alp. Rásó Gyu., fj. Fekete Sán. Fszb. *Balmaz-uivárosi j.*: Ferenczy El. *Nádudvari j.*: Nábráczky Ist. — *Rend. tan. vár. Hajdu-Böszörmény*: pm. Somossy B., rk. Paksy Kár. *Hajdu-Nánás*: pm. Csohany Lászl., rk. Csiha Már. *Hajdu-Szoboszló*: pm. Kovács Gy., rk. Pénztáros Istv.

Háromszék m.: fp. Pótsa Józs., alp. Tompa Mik., fj. Szentiványi Mik. Fszb. *Sepsi j.*: Vajna Mik., *Kézdi j.*: Gábor Pét. *Orbai j.*: Hollaki Att. *Miklós-vári j.*: Henter Bél. — *Rend. tan. vár. Kézdi-Vásárhely*: pm. Bartók Kár., rk. ifj. Dobai Ján. *Sepsi-Szt.-György*: pm. id. Kovács Bál., rk. Vitályos Gyula.

Heves m.: fp. Kállay Zolt., alp. Zalár Józs. ifj. Hámgy. Fszb. *Egri j.*: Maczky Em. *Gyöngyösi j.*: Majzik Vik. *Hatvani j.*: Isaák Gy. *Hevesi j.*: Hellebronth B. *Tiszafüredi j.*: Lipsey Tam. *Pétervásári j.*: Ivády Mik. — *Rend. tan. vár. Eger*: pm. Gronay Sán., rk. Gaál Béla. *Gyöngyös*: pm. Balogh Gy., rk. Nékám Ede.

Hont m.: fp. Rudnay B., alp. Lestyánszky Sán., fj. Bolgár End. Fszb. *Ipolysági j.*: Marek Kár. *Szobbi j.*: Nigrovich Bert. *Nagy-csalómiai j.*: Laskáry Pál. *Korponai j.*: Czibulya Lászl. *Báti j.*: dr. Podhorszky L. *Rend. tan. vár. Korpona*: pm. Bujkovszky Mih., rk. Pongrácz G.

Hunyad m.: fp. br. Szentkereszty Gy., alp. ifj. Hollaky Arth., fj. Kapcza Gy., Fszb. *Algyógyi j.*: Beke Károly. *Brádi j.*: Krasznay Oliv. *Dévai j.*: Barcsay Bél. *Hátszegi j.*: Mara Lászl. *Hunyadi j.*: Borha Seb. *Körösbányai j.*: Lázár Fark. *Maros-illyei j.*: Goro Ede. *Petrozsényi j.*: Buda Kár. *Puji j.*: Török Árp. *Szászvárosi j.*: Fodor Gy. — *Rend. tan. vár. Déva*: pm. Issekutz Ant., rk. Géber K. *Hátszeg*:

pm., rk. Lenkes Józ. *Szászváros* :
 pm. Acker Frigy., rk. Mikhel B. *Vajda-Hunyad* : pm.
 Danila Gy., rk. Czintai Alb.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok m. : fp. Almásy
 Géza, alp. Bagosi Kár. fj. Bagosi Kár. Fszb. *Jászsági
 felső j.* : Balogh S. *Jászsági alsó j.* : dr. Cseh J. *Tiszai
 felső j.* : *Tiszai közép j.* : Jancsó
 Géza. *Tiszai alsó j.* : dr. Hajdu Józ. — *Rend. tan.
 vár. Jászberény* : pm. Koncsek Istv., rk. Nagy Sán. L.
Karczag : pm. dr. Veres Sánd., rk. Tassy G. *Kis-Uj-
 szállás* : pm. Gál Kálmán, rk. Kiss Laj. *Kun-Szt-
 Márton* : pm. Tóth Kár., rk. Koczó Istv. *Mező-Tur* :
 pm. Mészáros En., rk. Farkas Kálm. *Szolnok* : pm.
 Kludik Gy., rk. Taposi Márt. *Turkeve* : pm. Czihát
 Kár., rk. Zsengeller Józ.

Kis-Küküllő m. : fp. Sándor Ján., alp. Gál
 Dom., fj. Fekete Gy. Fszb. *Dicső-szent-mártoni j.* :
 Frits R. *Radnóthi j.* : Horváth Alb. *Hosszuaszói j.* :
 Gyárfás Kár. *Erzsébetvárosi j.* : Derzsi Ján. — *Rend.
 tan. vár. Erzsébetváros* : pm. hely. Bokros Em., rk.
 Vukovits Pét.

Kolozs m. : fp. gr. Béldi Ak., alp. Gyarmathy
 Mik., fj. Bónis Ist. Fszb. *Gyalui j.* : Pap Mik. *Bánffy-
 hunyadi j.* : Kertész Sám. *Almási j.* : Gyarmathy Mó-
 zsa. *Nádasmenti j.* : Bidermann J. *Kolozsvári j.* : dr.
 Hatfaludy M. *Mócsi j.* : Mayr Ján. *Mezőörményesi j.* :
 Sándor Im. *Tekei j.* : Dósa End. — *Rend. tan. vár.
 Kolozs* : pm. Zabulik Lász., rk. Emmerling R.

Komárom m. : fp. Sárközy Aur., alp. Ghyeczy Dén.
 fj. Erdélyi Gás., Fszb. *Tatai j.* : Pöcze Ján. *Gesztesi j.* :
 Konkoly-Thege Laj. *Csallóközi j.* : Emánuel Sánd.
Udvardi j. : Feszty B.

Krassó-Szörény m. : fp. Jakabffy Im., alp.
 Litsek Bél., főj. Szögyényi Lász. Fszb. *Lugosi j.* : Pod-
 hrászky Kor. *Temesi j.* : Fogarasi Vaz. *Bégai j.* : Hirschl
 Bél. *Facségi j.* : Schonenfeld Lász. *Marosi j.* : Popeszku
 Aur. *Resiczai j.* : Gartner Zol. *Bogsányi j.* : Kuothy
 Gy. *Oraviczai j.* : Motsidlovszky Er. *Jami j.* : Kor-
 kán Pét. *Moldovai j.* : Wörnle Gygy. *Karánsebesi j.* :

Fialka Kár. *Teregovai j.*: Ruden Gygy. *Bozovicsi j.*: Szabó G. *Orsovai j.*: Paulovics Mik. — *Rend. tan. vár. Karánsebes*: pm. Szivós L., rk. Dragomir Cor. *Lugos*: pm. Marsovszky Béla, rk. Král Ig.

Liptó m.: fp. Kürthy Laj., alp. Andaházy G., fj. Palugyay Gy. Fszb. *Liptóújvári j.*: Joób Marcz. *Liptó-szent-miklós-i j.*: Joób Gy. és Bobrovniczky Kál. *Rózsahegyi j.*: Mattyasovszky Gy.

Máramaros m.: fp. dr. br. Rosner Erv., alp. Kutka Kál., fj. Kutka Kál. Fszb. *Visói j.*: Papp Sim. *Izavölgyi j.*: Scholcz B. *Szigeti j.*: Szaploneczay L. *Tiszavölgyi j.*: *Taracsvizi j.*: Mihálka Lász. *Técsői j.*: Pogány Öd. *Huszt-i j.*: Nyegre László. *Ökörmezői j.*: Vajna Dániel. — *Rendes tan. vár. Máramaros-Sziget*: pm. Mandics Józs., rk. Czirbusz János.

Maros-Torda m.: fp. b. Kemény Kál., alp. Sándor Lász., fj. Dósa El. Fszb.: *Marosi felső j.*: dr. Molnár G. *Marosi alsó j.*: Rozsnyay Gygy. *Régeni alsó j.*: Körösy Alb. *Régeni felső j.*: Farkas Alb. *Nyárád-szeredai j.*: Nagy Elem. — *Rend. tan. vár. Szász-Régen*: pm. From Traugott, rk. Prohászka Alb.

Moson m.: fp. gr. Pálffy-Daun V. alp. Tóth Im., fj. Békeffy Jen. Fszb. *Magyar-óvári j.*: Koós Sán. *Nezsi-deri j.*: Fiala Miklós. *Rajkai j.*: Fröhlich Tófor.

Nagy-Küküllő m.: fp. br. Apor Gáb., alp. Somogyi Ist., fj. Walbaum Fr. Fszb. *Szentágotai j.*: Schreiber Fr. *Köhalmi j.*: dr. Tompa Ist. *Keresdi j.*: Lendvay Sánd. *Bólya-berethalmi j.*: Fodor Láz. — *Rend. tan. város. Medgyes*: pm. dr. Wagner Vil. rk. Dengel Fr. *Segesvár*: pm. Maetz Gy., rk. Theil Frigyes.

Nógrád m.: fp. gr. Degenfeld-Schomburg Laj., alp. Scitovszky Ján., fj. Tihanyi Fer. Fszb. *B.-gyarmati j.*: Baitner Arn. *Nógrádi j.*: Balázs Fer. *Sziráki j.*: Veres Ján. *Szécsényi j.*: Baross Árp. *Losonczy j.*: Csonka Zsig. *Füleki j.*: Plachy Józs. *Gácsi j.*: Szakáll Ant. — *Rend. tan. vár. Losoncz*: mp. Török Zolt., rk. Wagner Sán.

Nyitra m. : fp. Thuróczy Vil., alp. Krausz Ist.,
 fj. dr. Janits Im. Fszb. *Nyitrai j.* Markhót Gy. *Vág-
 ujhelyi j.* : Rexa Sán. *Galgóczi j.* : Tóth Laj. *Szeni-
 czi j.* : ifj. Frideczky T. *Nagy-tapolcsányi j.* : Tomán
 Rezs. *Privigyei j.* : Modrányi Ján. *Érsek-ujvári j.* :
 Turcsányi Öd. *Miavai j.* : Csenkey Ad. *Holicsi j.* :
 Balogh Ján. *Vág-sellyei j.* : Rudnay Ján. *Pöstyéni j.* :
 Korontály B. *Ny.-zsámbokréthi j.* : Machovits Ján. —
Rend. tan. vár. Érsekújvár : pm. ifj. Paulusz Ig., rk.
 Miklóska Al. *Nyitra* : pm. Köstyál Pál, rk. Rédéky
 G. *Szokolcza* : pm. Oszvald Ján., rk. Kamanházy B.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún m. : fp. Beniczky
 Ferencz, alp. Földváry Mihály, fj. Ilkey Sándor Fszb.
Kecskeméti felső j. : Dezsöffy Em. *Kecskeméti alsó
 j.* : Teszáry László. *Kis-kún felső j.* : Szondy Dén. *Kis-
 kún alsó j.* : Mihalovits Béla. *Pesti felső j.* : Ladányi
 László. *Pesti közép j.* : Halász Zsig. *Pesti alsó j.* :
 ifj. Szilágyi Lajos. *Pilisi felső j.* : Kontra Kálm. *Pilisi
 alsó j.* : Bódiz László. *Solti felső j.* : Halász Sán. *Solti
 közép j.* : ifj. Földváry Mih. *Solti alsó j.* : Szilassy El.
Váczi felső j. : Kemény Guszt. *Váczi alsó j.* : Kapeczy
 Vil. — *Rend. tan. vár. Czegléd* : pm. Gubody Fer., rk.
 *Kis-Kún-Félegyháza* : pm. dr. Zámbo
 G., rk. Tóth Kár. *Kis-Kún-Halás* : pm. Szabó Istv.,
 rk. Szekér Pál. *Nagy-Körös* : pm. Póka Kál., rk. Fitos
 Vil. *Szent-Endre* : pm. Dumtsa Jen., rk. Szelvényi
 Im. *Vác* : pm. dr. Gajári Géza, rk. Emerich Laj.

Pozsony m. : fp. Szalavszky Gy. alp. Klempa
 Bert., fj. Petöcz Jen. Fszb. *Pozsonyi j.* : Bézay Szil.
Hegyentuli j. : Nagy Ág. *Nagy-szombati j.* : Kiss Vil.
Szempezi j. : Burián Pál. *Felső-csallóközi j.* : Molnár
 László. *Alsó-csallóközi j.* : Ollé Ben. *Külső j.* : Uj
 Ist. — *Rend. tan. város. Bazin* : pm. Budjás Istv.,
 rk. *Modor* : pm. Boruta Pál, rk. Dubovszky
 József. *Nagy-Szombat* : pm. Nekánovich Mik., rk. Kratky
 Fer. *Somorja* : pm. Sidó Ist., rk. Dolnay Öd. *Szent-
 György* : pm. Jánoska Gy., rk. Waschkau Hen.

Sáros m. : fp. Szmrecsányi Jen., alp. Sz. Merse Ist.,
 fj. Tahy J. Fszb. *Alsó-tárczai j.* : Szakmári G. *Felső-*

tarczai j.: Usz An. *Sirokai j.*: Roskoványi M. *Topolyi j.*: Berzeviczy Rezs. *Szekcsői j.*: Semsey G. *Makoviczai j.*: Winkler Á. *Rend. tan. vár. Bártfa*: pm. Rhódy Al., rk. Geffert Meny. *Eperjes*: pm. Fuhrmann And., rk. Teőrös Józ. *Kis-Szeben*: pm. Eiselt An., rk. Wittenberger Samu.

Somogy m.: fp. Tallián Gy., alp. fj. Maár Gy. *Gapsovics Kár. Fszb. Kaposvári j.*: Sárközy B. *Szigetvári j.*: Fenyősy Öd. *Nagy-atádi j.*: Ehn Sán. *Csurgói j.*: Sárközy B. *Marczali j.*: Paiss Mih. *Lengyel-tóti j.*: gr. Jankovics Lászl. *Tabi j.*: Horváth Gáb. *Igali j.*: Trombitás Mih. *Rend. tan. vár. Kaposvár*: pm. Német Ig., rk. id. Leposics Ig.

Sopron m.: fp. alp. Simon Öd., fj. dr. Baditz Zolt. Fszb. *Soproni j.*: Molnár Sán. *Nagy-mártoni j.*: Robitza End. *Kis-mártoni j.*: Faludy Lőr. *Pulyai j.*: Molnár Istv. *Csepregi j.*: Chapó Gy. *Kapuvári j.*: Kovács Ant. *Csornai j.*: Hajas Gy. — *Rend. tan. vár. Kis-Márton*: pm. Fügi B., rk. Farkas Fer. *Ruszt*: pm. Conrád Laj., rk. Magyar El.

Szabolcs m.: fp. Kállay And., alp. Miklós Lászl., fj. Mikecz Ján. Fszb. *Bogdányi j.*: Krasznay Pét. *Dadai alsó j.*: Dobos Im. *Dadai felső j.*: Jármay Jen. *Kis-várdai j.*: Angyalossy Pál. *Nagy-kállói j.*: Zoltán Istv. *Nyirbátori j.*: Vay Istv. *Tiszai j.*: Vidovich Lászl. — *Rend. tan. vár. Nyiregyháza*: pm. Bencs Lászl., rk. Sztarek Fer.

Szatmár m.: fp. Ujfalussy Sánd., alp. Nagy Lászl., főj. Zanathy Fer. Fszb. *Nagykárolyi j.*: Domahidy Elm. *Máté-szalkai j.*: Illosvay E. *Fehér-gyarmati j.*: Szegedi A. *Erdődi j.*: Nagy Ák. *Szinyér-váraljai j.*: Papp Kál. *Nagybányai j.*: Domahidy V. *Nagy-somkúti j.*: Indre Lászl. *Csengeri j.*: Nagy Dán. *Szatmári j.*: Csaba Adorj. — *Rend. tan. vár. Felsőbánya*: pm. Lániczky Istv., rk. Puskás Ant. *Nagybánya*: pm. Turmann Oliv., rk. Schönherr Ant. *Nagy-Károly*: pm. Schusterits Ig., rk. Kisfaludy Józ.

Szeben m.: fp. Thalmann Guszt., alp. Reissenberger G. fj. Tobiás Kor. Fszb. *Szász-sebesi j.*:

Dörr Alb. *Ujgyházi j.*: Bedens Guszt. *Szebeni j.*: Fabritius Laj. *Szelistyei j.*: dr. Brán Liv. *Szerdahelyi j.*: Dragits Péter. — *Rend. tan. vár. Nagy-Szeben*: pm. Hochmeister Vil., rk. Simonis Rób. *Szász-Sebes*: pm. Konrád O. rk. Kischer R.

Szepes m.: fp. gr. Csáky Gy., alp. Raisz Al. fj. dr. Neogrády L. Fszb. *Bányai j.*: . . . *Sz.ófalusi j.*: Mattyasovszky Bold. *O-lublói j.*: Teőke Lász. *Késmárki j.*: Wyda Lász. *Sz.-szombathi j.*: Görgey Jord. *Löcsei j.*: Mertz Máty. *Iglói j.*: Szvatács Vik. *Sz.-vár-aljai j.*: Görgey Guszt. *Gölniczbánai j.*: Winkler Pál. *Rend. tan. vár. Göllnitzbánya*: pm. Menesdorfer Kár., rk. Dirner Albert. *Igló*: pm. Nosz Gy. rk. Huszkó Alb., *Késmárk*: pm. Cserépi Nánd., rk. Oszvald Gy. *Löcse*: pm. Szönyey Kál., rk. Gundelfinger L. *Poprád*: pm. Melczer Guszt. rk. Glatz Vilmos. *Szepes-Olaszi*: pm. Förszter G., rk. Sterbinszky B., *Szepes-Váralja*: pm. Véber Guszt., rk. dr. Szlifkó And.

Szilágy m.: fp. br. Wesselényi Mik., alp. Szikszay Laj., fj. Török Ist. Fszb. *Krasznai j.*: Nagy Dom. *Szilágy-somlyói j.*: Nagy Gy., *Tasnádi j.* Bölöni Bál. *Sz.-csehi j.*: Kiss Lász. *Zsibói j.*: Kovács Ist. *Zilahi j.*: . . . — *Rend. tan. vár. Szilágy-Somlyó*: pm. Gencsy Sán., rk. Hegedüs S. *Zilah*: pm. Péntek Far. rk. Matoltesy Kár.

Szolnok-Doboka m.: fp. br. Bornemisza Kár. alp. dr. Torma Mik. fj. Bándy György. Fszb. *Bethleni j.*: Floth F. Ad. *Csáki-gorbói j.*: Vallya Fer. *Deési j.*: Vékony Fer. *Szamosujvári j.*: Nagy Laj. *Kékesi j.*: Gajzagó Vilmos. *Nagy-ilondai j.*: Veres Imre. *Magyar-láposi j.*: Vas Imre. — *Rend. tan. vár. Deés*: pm. Szilágyi Alb. rk. Kenyeres L. *Szamosujvár*: pm. Placsintár Dáv., rk. Duha Ján.

Temes m.: fp. Molnár Vik., alp. Deschan Ach. fj. Mayer Kár. Fszb. *Központi j.*: dr. Hollosy Gy. *Vingai j.*: Schäffer Bél. *Új-aradi j.*: Capdebó Fer. *Lippai j.*: Baroty Fer. *Rékási j.*: Joannovich Sán. *Buziási j.*: Unger Józ. *Csákovári j.*: Somogyi Gyul. *Dettai j.*: Prepeliczay Öd. *Verseczi j.*: Csapó Géz.

Fehértemplomij.: Capdébó Ger. *Kubini j.*: Györy Imre. *Rend. tan. vár. Fehértemplom*: pm. Tronin Kár., rk. Petzrik József. *Vinga*: pm. Cserny Márk, rk. Schäffer Vil.

Tolna m.: fp. gr. Széchényi Sán., alp. Simon-tsits Bél., fj. Madarász Elem. Fszb. *Központi j.*: hly. Pesthy El. *Völgységi j.*: Döry Pál. *Duna-földvári j.*: Orosz End. *Simontornyai j.*: Fonyó Lász. *Dombóvári j.*: Szévald Mór.

Torda-Aranyos m.: fp. gr. Bethlen Géz, alp. Rédiger B. fj. Nagy Oliv. Fszb. *Tordai j.*: dr. Domokos And. *Alsó-járai j.*: Szöts Pét. *Toroczkói j.*: Asztalos Gáb. *Marosludasi j.*: Beteg Mikl. *Felvinczi j.*: Nádudvari László. *Topánfalvi j.*: Vlaszár János. — *Rend. tan. vár. Felvincz*: pm. Mészáros Ist., rk. Magyar Efraim. *Torda*: pm. Velits Ödön., rk. Jakab Gergely.

Torontál m.: fp. Rónay Jen., alp. Dániel Lász. fj. Delimanich Laj. Fszb. *Nagy-becskereki j.*: Bakalovics Ag. *Török-becsei j.*: gr. Bethlen Mik. *Nagy-kikindai j.*: Grób B. *Törökkanizsai j.*: Tallian Ém. *N.-szt-miklósi j.*: Lesztyánszky J. *Perjámosi j.*: Gyertyánffy Dén. *Zsombolyai j.*: Bielek Ant. *Cseneji j.*: Chemetz Ján. *Párdányi j.*: Hertelendy Im. *Módosi j.*: dr. Gyertyánffy Jen. *Bánlaki j.*: Botka Béla. *Alibunári j.*: Kajtár Jenő. *Pancsovai j.*: Radoszavlyevits Kár. *Antalfalvi j.*: Jablonszky Mik. — *Rend. tan. vár. Nagy-Becskerek*: pm. Krsztits Ján., rk. Reitter Oszk.

Trencsén m.: fp. Szalavszky Gy. alp. Baross Juszt., fj. Bangya Gusz. Fszb. *Csaczai j.*: Ujfalussy Lász. *Kisucz-ujhelyi j.*: Hrszóczy Jusz. *Zsolnai j.*: Baumgartner Lib. *Bittsei j.*: Wanka Fer. *Vág-besztercei j.*: Baross Kár. *Puchói j.*: *Illavai j.*: Vietoris Gygy. *Trencsényi j.*: Schwertner Ant. *Baani j.*: Zamaróczy Ján. — *Rend. tan. vár. Trencsén*: pm. Ucsnai Er., rk. Boros Sam.

Turócz m.: fp. id. Justh Kál., alp. Beniczky

Kál., fj. Keviczky Ist. Fszb. *Szent-márton-blatniczai j.*: Ujhelyi Att. *Mosóc-zniói j.*: Zarkóczy Tiv.

Udvarhely m.: fp. Mikó Árp. alp. Ugron Ján., fj. Kénosy Béla. Fszb. *Udvarhelyi j.*: Gothard Ján. *Szt-kereszturi j.*: hr. Gamera O. *Homoródi j.*: Jakab Gy. — *Rend. tan. vár. Székely-Udvarhely*: pm. Kassay-Farkas Ig., rk. Szombatfalvy Laj.

Ugocsa m.: fp. Lónyay Sán., alp. Szentpály Ist., fj. Ujhelyi Öd. Fszb. *Tiszáninnyi j.*: Szabó Sán. *Tiszántúli j.*: dr. Varga Ján.

Ung m.: fp. gr. Török Józs., alp. Kende Pét., fj. Tabody Jen. Fszb. *Ungvári j.*: *Szobránczi j.*: Köröskényi El. *Kaposi j.*: Kusnyiri Gy. *Bereznai j.*: Lörinczy Jen. — *Rend. tan. vár. Ungvár*: pm. Fincinszky Mih. rk. Farkas Fer.

Vas m.: fp. Radó Kál., alp. dr. Károlyi Ant., fj. dr. Bárdosy Jen. Fszb. *Szombathelyi j.*: Bozzay Gás. *Kőszegi j.*: Somogyi Mik. *Sárvári j.*: Ajkay Gy. *Kis-czelli j.*: Jakab Bod. *Vasvári j.*: Molnár Gy. *Körmendi j.*: Rusa Láz. *Muraszombati j.*: Polák Pongrácz. *Szt-gotthárdi j.*: Papp Ant. *Német-ujvári j.*: Dömötör Laj. *Felső-őri j.*: Szabó El. — *Rend. tan. vár. Kőszeg*: pm. Tipka Fer., rk. Porpáczi Ján. *Szombathely*: pm. dr. Török Sándor, rk. ifj. Lankovits Józs.

Veszprém m.: fp. gr. Eszterházy Mór., alp. Véghelyi Dezs., fj. Kolozsváry Józs. Fszb. *Veszprémi j.*: Kleczár Fer. *Pápai j.*: Horváth Laj. *Devecseri j.*: Noszlopy Vik. *Zirczi j.*: Szönyeghy Al. *Enyingi j.*: Kenessey Mik. — *Rend. tan. vár. Pápa*: pm. Osváth Dán, rk. Mészáros Kár. *Veszprém*: pm. Kovács Im., rk. Fejes An.

Zala m.: fp. Svastits Ben., alp. Csertán Kár., fj. Gozony Lász. Fszb. *Tapolczai j.*: Szentmiklóssy Gy. *Sümei j.*: Soós Pong. *Keszthelyi j.*: Takáts Im. *Kanizsai j.*: Svastits Kár. *Pacsai j.*: Gaál Mik. *Zalaegerszegi j.*: Thassy Mik. *Novai j.*: Viosz Fer. *Alsó-lendvai j.*: Szmodics Vik. *Ferlaki j.*: Kostyál Fer. *Letenyi j.*: Thassy Laj. *Csáktornyai j.*: Vrant-

sits Kár. *Szt-gróthi j.*: Bottka Fer. — *Rend. tan. vár.*
Nagy-Kanizsa: pm. Babochay Gygy, rk. Vécsey
 Zsig. *Zalaegerszeg*: pm. Kováts Kár., rk. Gaál Kár.
Zemplén m.: fp. Molnár Ist., alp. Matolay Et.,
 fj. Dokus Gy., Fszb. *S.-a.-ujhelyi j.*: Barthos J.
Nagymihályi j.: Füzesséry Tam. *Szerencsi j.*: Matolay
 B. *Varannói j.*: Füzesséry Gygy. *Bodrogközi j.*:
 Bencsik Ist. *Homonnai j.*: Haraszi Mik. *Tokaji j.*:
 Füzesséry Öd. *Sztropkói j.*: Bárczy Ben. *Gálszécsi j.*:
 ifj. Nemthy Józ. *Szinnai j.*: Kossuth El.

Zólyom m.: fp. Zsilinszky Mihály, alp. Csipkay
 Kár., fj. Répási Máty. Fszb. *Breznóbányai j.*: Battik Ó.
Besztercebányai j.: Lazonovich Im. *Zólyomi j.*:
 Skrovina Máty. *Nagyszalatnai j.*: Leustach Laj. —
Rend. tan. vár. Besztercebánya: pm. Csesznák Gy.
 rk. Kollárik Ján. *Breznóbánya*: pm. Lopusny Sam.,
 rk. Bruoth Ján. *Zólyom*: pm. Szalay Gusz., rk. Krall Ján.

b) **Városok.**

Arad (sz. kir.): fp. Fábián Lász., pm. Salacz Gy., rk.
 Sarlot Dom.

Baja (sz. kir.): fp. ifj. Vojnits Istv. pm. Hegedüs
 Alad. rk. Scheibner Gy.

Budapest székes főváros: fpm. Ráth Kár., pm.
 Kamermayer Kár., alp. Gerlóczy Kár. és Alkér G.

Debreczen (sz. kir.): fp. gr. Degenfeld-Schomburg
 Józ. pm. Simonffy Im., rk. Boczkó Sám.

Győr (sz. kir.): fp. gr. Lászberg R., pm. Zech-
 meister Kár., rk. Angyal Arm.

Hódmező-Vásárhely: fp. Kállay Alb., pm.
 dr. Baksa L., rk. Nagy Sán.

Kassa (sz. kir.): fp. Péchy Zsig., pm. Münster Tiv.,
 rk. Madarász B.

Kecskemét (sz. kir.): fp. Beniczky Fr., pm. Lestár
 Pét., rk. Vámos Béla.

Kolozsvár (sz. kir.): fp. gr. Béldi Ak., pm. Albach
 G., rk. Deák Pál.

Komárom (sz. kir.): fp. Sárközy Aur., pm. Tátray
 Józ., rk. Sárkány Fer.

Maros-Vásárhely (sz. kir.): fp. br. Kemény K., pm. Geréb Bél., rk. Lázár Ben.

Nagy-Váradi, fp. Beöthy Lász., pm. Sal Fer., rk. Rimler Kár.

Pancsova: fp. Nikolits Sán., pm. hely. Mattanovits Ad. rk. dr. Rutner Sán.

Pécs (sz. kir.): fp. Kardos Kál., pm. Aidinger Ján., rk.

Pozsony (sz. kir.): fp. Szalavszky Gy. pm. Dröxler Gusz., rk. Kutsera Ist.

Selmecz- és Bélabánya (sz. kir.): fp. Rudnay Béla, pm. Ocsovszky Vil., rk. Krausz Kálmán.

Sopron (sz. kir.): fp. pm. Finek Ján., rk. Glózer Józs.

Szabadka (sz. kir.): fp. Vojnits Ist., pm. Mamusits Láz., rk. Szalay Mátyás.

Szatmár-Németi (sz. kir.): fp. Ujfalussy Sánd., pm. Böszörményi Kár., rk. Kiss Ged.

Szeged (sz. kir.): fp. Kállay Alb., pm. Pálffy Fer., rk. Rainer Józs.

Székesfehérvár (sz. kir.): fp. br. Fiáth Mik. pm. Havranek Józs., rk. Seidel Laj.

Temesvár (sz. kir.): fp. Molnár Vik., pm. dr. Telbisz Kár., rk. Bandl Rezső.

Ujvidék (sz. kir.): fp. Flatt Vik., pm. Petzi-Popovich Ist., rk. Schreiber O. Ant.

Versecz: fp. Nikolics Sán., pm. Seemayer Ján., rk. Bodó Laj.

Zombor (sz. kir.): fp. Sándor Bél., pm. Slagebett Gy., rk. Gertinger Pál.

Magyar kir. pénzügyminisztérium.

Miniszter: dr. *Wekerle Sándor* miniszterelnök.
Államtitkár: *Lukács László*.

Kereskedelemügyi m. k. minisztérium.

Miniszter: *Lukács Béla*. — Államtitkár: . . .

Magyar kir. posta- és távirda-igazgatóságok:
Budapesten; Kassán; Nagy-Szebenben; Nagy-Váradon; Pozsonyban; Sopronban; Temesváron; Pécsen; Zágrábban.

Földmívelésügyi m. k. miniszterium.

Miniszter: gróf *Fesztetich Andor*. Államtitkár: *Miklós Ödön*.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium.

Miniszter: br. *Eötvös Loránd*.
 Államtitkár: *Pulszky Ágost*.

Magyar kir. igazságügyminiszterium

Igazságügyminiszter: dr. *Szilágyi Dezső* v. b. t. t.
 Államtitkár: *Erdélyi Sándor és Plósz Sándor*.

Az 1871. évi VIII. t. cz. 35. §-a szerint eljáró legfőbb fegyelmi bíróság. Elnöke: id. *Vay Miklós* br.

Kir. Curia. Elnök: *Szabó Miklós*. Másodelnök: *Czorda Bódog*.

I. Budapesti kir. ítélő tábla. Eln.: *Vértessy Sándor*.

Budapesti kir. főügyész: *Kozma Sándor*.

Balassa-gyarmati trvszk. Eln.: *Kray Istv.*; ügy.: dr. *Melicher Fer.* — *Járbir. Balassa-Gyarmaton:* *Zeke Kálmán. Füleken:* *Nagy Miklós. Losonczon:* *Bogya Ján. Szécsényben:* *Schmiedt Ö. Szirákon:* *Kun Barn. Tereskén:*

Budapesti trvszk. Eln.: *Bogisich Laj.* ügy.: *Havas Im.* — *Járbir. I—III. ker.:* *Lithvay Mátý. IV. ker.:* *Kiss Kár. V. ker.:* *Boronkay Ig. VI. ker.:* *Massanek Rezs. VII. ker.:* *Cséry Kál. VIII—X. ker.:* *Follmann Alaj. IV—X. ker.:* bünt. *Gajzágó Manó*.

Budapesti k. keresked. és váltótrvszk. Eln.: *Nagy Ödön*.

*) Rövidítések: Eln. = elnök, ügy. = királyi ügyész, járbir. = királyi járásbírák, trvszk. = törvényszék.

Beszterczebányai trvszk. Eln.: Boleman Laj.; ügy.: Kűchler Gy. — *Járbir.* *Beszterczebányán:* Olerini Ján. *Breznóbányán:* Polony Ján. *Turóc-Szt-Mártonban:* Fekete Mik. *Znió-Váralján:* Nemes Ján. *Zólyomban:* Martinovich Ist.

Egri trvszk. Eln.: Hunyor Sán. ügy.: Berkó Alad. — *Járbir.* *Egerben:* Kósa Kál. *Gyöngyösön:* Gergely Sán. *Hatvanban:* Kolozsváry László. *Hevesen:* Nemcsik Kálm. *Pétervásáron:* Dobsa G. *T.-Füreden:* Cserveny Istv.

Fiumei trvszk. Eln.: dr. Celligoi Bód; ügy.: dr. Várady Gábor.

Ipolysági trvszk. Eln.: Helmbacher Nán.; ügy.: dr. Lipcsey Erv. — *Járbir.* *Ipolyságon:* Verebély Józ. *Korponán:* Libertiny Józ. *Selmeczbányán:* Hayder Ant. *Vámos-Mikolán:* Forster Ant.

Kalocsai trvszk. Eln.: Bohuniczky Ö. ügy.: Stipl Károly. — *Járbir.* *Kalocsán:* Rimer Kázm. *Kis-Körösön:* Salamon Mik. *Kun-Halason:* Tomcsányi László. *Duna-Vecsén:* Sárkány Gy.

Kecskeméti trvszk. Eln.: Gáll Fer.; ügy.: Kiss I. — *Járbir.* *Kecskeméten:* Olah Imre. *Czeglédén:* Báthory István. *Félegyházán:* Czeilik Kálmán. *Kun-Szt-Miklóson:* Baky József. *Nagy-Körösön:* Járai G.

Pestvidéki trvszk. Eln.: Majovszky Vil.; ügy.: Horváth B. — *Járbir.* *Pestvidéki:* Muttnyánszky Ad. *Gödöllön:* Cserba Fer. *Monoron:* Cherier J. *Nagy-Kátán:* dr. Solti Kár. *Ócsán:* Galovits Arth. *Ráczevén:* . . .
. . . *Szt-Endrén:* Bose Gy. *Vácson:* Helcz Fer.

Székesfehérvári trvszk. Eln.: Daróczy Ist.; ügy.: Újházi S. — *Járbir.* *Székesfehérváron:* Gazdy Béla. *Adonyban:* Halassy Szil. *Moóron:* Kálmán Lajos. *Sárbogárdon:* Salamon Aladár. *Vaálon:* Kulcsár L.

Szolnoki trvszk. Eln.: Örlei B.; ügy.: Tóth Mór. — *Járbir.* *Szolnokon:* Barbur László. *Jászberényben:* Becsey Gy. *Karczagon:* Berényi Gy. *Kis-Ujszálláson:* Magai Kár. *Mezőtúron:* dr. Istvánfy

Gy. *Jászapáti*: Papp Vincze. *Kun-Szent-Mártonban*: dr. Dévay Gyula. *Abád-Szalókon*: Király G.

II. Debreczeni kir. ítélő tábla. Eln.: Puky Gy.

Debreczeni kir. főügyész: Cserna Vincze.

Debreczeni trvszk. Eln.: Igyartó Sánd.; ügy.: dr. Kósa Laj. — *Járbir. Debreczenben*: Sárvári Lőr. *Derecskén*: . . . *H.-Böszörményben*: Potorán Ist. *H.-Nánáson*: Beöthy Gáb. *Püspök-Ladányban*: Simonffy Ant. *H.-Szoboszlón*: Lengyel Im.

Máramaros-szigeti trvszk. Eln.: Kosztka G.; ügy.: dr. Csipkés Kár. — *Járbir. Máramaros-Szigeten*: Benda Bert. *Rahón*: Grázber Lipót. *Felső-Visón*: Jura János, *Huszton*: Petrovics L. *Ökörmezőn*: Taninecz En. *Técsőn*: Rétyi Mih.

Nyiregyházi trvszk. Eln.: Megyeri G.; ügy.: Lázár Kál. — *Járbir. Nyiregyházán*: Nagy Lajos. *Kis-Várdán*: Vay Pét. *Nagy-Kállón*: Szabó József. *Nyir-Bátorban*: Grosz Ján. *Tiszalökön*: Vekerdy Máté.

Szatmár-németi trvszk. Eln.: Móritz Laj.; ügy.: Dénes Laj. — *Járbir. Szatmár-Németiben*: Veréczy Ant. *Erdődön*: Virág Mih. *Fehér-Gyarmaton*: Bódy Lász. *Halmiban*: Kölesey Ján. *Máté-Szalkán*: Horváth Gy. *Nagybányán*: Papp Kár. *Nagy-Károlyban*: Szabó P. *Szinyér-Váralyán*: Kamaráth Laj. *Nagy-Somkuton*: . . .

Zilahi trvszk. Eln.: Szőke Bál.; ügy.: Gazda Fer. — *Járbir. Zilahon*: Darvas Ign. *Szilágy-Csehen*: Pap Sán. *Szilágy-Somlyón*: Mile Mih. *Tasnádon*: Derecsényi Alb. *Zsibón*: Benkő Józ.

III. Győri kir. ítélő tábla. Eln.: Vörösmarty Béla.

Győri kir. főügyész: . . .

Győri trvszk. Eln.: Sebő Im.; ügy.: dr. Fittler Bál. — *Járbir. Győrött*: Lacza Kár. *Győr-Szt-Mártonban*: Kampis Iv. *Magyar-Óváron*: Lepossa Dán. *Nezsideren*: Karsay B. *Téthen*: Galamb Kris.

Komáromi trvszk. Eln.: Pulay G.; ügy.: Kosár Dezs. — *Járbir. Komáromban*: Szabó László. *Esztergomban*: Magos Sán. *Muzslán*: Schával Kár., *Nagy-*

Igmándon: Kukorelly Kár. *Ó-Gyallán*: Emanuel Józs. *Tatán*: Gábel Fer.

Soproni trvszk. Elnök: Takács Dénes; ügy.: Vághy Mihály — *Járbir.* *Sopronban*: Gonzales Frigy. *Csepregen*: Köninger Ant. *Csornán*: Vajda Józs. *Felső-Pulyon*: Hannibal Mór. *Kapuváron*: Kéry Kál. *Kis-Mártonban*: Sohár Laj. *Nagy-Mártonban*: Mátisz Alb.

Szombathelyi trvszk. Eln.: dr. Laky Krist.; ügy.: Ajkas Kár. — *Járbir.* *Szombathelyen*: Gruber Ede. *Felső-Eőrön*: Pogány Gusz. *Kis-Czellben*: dr. Szabó Im. *Körmenden*: Illés Ant. *Közegen*: Korchmáros Gásp. *Mura-Szombatban*: Augustich Pong. *Német-Ujváron*: Galgóczy Em. *Sárváron*: Galba Laj. *Szt-Gotthárdon*: Wiplinger Rób. *Vasváron*: Feichtinger Ern.

Veszprémi trvszk. Eln.: Csenkey G.; ügy.: Gerő Antal — *Járbir.* *Veszprémben*: Mórocza Kálm. *Pápán*: Mikovényi Ödön. *Devecserben*: Perczel Sánd. *Enyingen*: Mészöly Gy. *Zirczen*: Galamb Ist. *Balaton-Füreden*: dr. Segesdy Fer.

Zalaegerszegi trvszk. Eln.: Grubanovics G.; ügy.: dr. Felber Arth. — *Járbir.* *Zala-Egerszegén*: . . . *Alsó-Lendván*: Karabélyos El. *Sümege*: Horváth Ed. *Tapolczán*: Gombás Ant.

IV. Kassai kir. ítélő tábla. Eln.: Berczelly J.

Kassai kir. főügyész: Batlai Imre.

Beregszászi trvszk. Eln.: Arnold Sán.; ügy.: dr. Böszörményi J. — *Járbir.* *Beregszászon*: Szarka L. *Alsó-Vereckén*: Babinecz Ján. *Ilosván*: Krasznay Vik. *M.-Kászonyban*: Szabó Károly *Munkácson*: Spanyol Kál. *Nagy-Bereznán*: Petri József. *Nagy-Kaposton*: Csonka B. *Nagy-Szőllösön*: Egri L. *Szobráncon*: Kormos B. *Ungváron*: Popovits Mik.

Eperjesi trvszk. Eln.: Palugyai Gusz.; ügy.: Grinencz G. — *Járbir.* *Eperjesen*: Keczer Im. *Bártfán*: dr. Brujman Vil. *Girálton*: Irinyi Csaba. *Kis-Szebenben*: Marthényi Fer. *Lemesen*: Haszlinzsky G. *Szvidnikén*: Szepesházi Im.

Kassai trvszk. Eln.: Péchy Aur.; ügy.: Kiss Ján. — *Járbir. Kassán*: Madarász Ján. *Szepsin*: Olchváry El. *Tornán*: Nagy Pét. *Abauj-Szántón*: Schváby Sán. *Szikszon*: Szentléleki László. *Zsádányon*: Szopkó Rób.

Lőcsei trvszk Eln.: Engelmayer József; ügy.: Eisert Ist. — *Járbir. Lőcsén*: Kail László. *Göllniczbányán*: Mattyasovszky Gábor. *Iglón*: Füst Ottó. *Kesmárkon*: Mattyasovszky József. *Lublón*: Gresch Gy. *Szepes-Szombatban*: Hensch Aurél. *Szepes-Váralján*: Hazslinszky Marcz. *Ó-Falván*: Chanath Mik.

Miskolczi trvszk. Eln.: Ortway Miksa; ügy.: Dévári Ottó. — *Járbir. Miskolczon*: Strazsek Ján. *Edelényen*: Balogh Ján. *Mező-Csáthon*: Bekény B. *Mező-Kövesden*: Tarnay Gy. *Sajó-Szent-Péteren*: Kolozs Barna.

Rimaszombati trvszk. Eln.: Kubinyi Al.; ügy.: dr. Hányi Győz. — *Járbir. Rimaszombatban*: Lengyel György. *Nagy-Röczén*: Molitorisz Ján. *Rimaszécsen*: Frits Ferencz. *Rozsnyón*: Tichy Mihály. *Tornalján*: Borsody József.

Sátoralja-ujhelyi trvszk. Eln.: Seyfried József; ügy.: Hlavaty József. — *Járbir. Sátoralja-Ujhelyen*: Balogh Kár. *Gálszécsen*: Görgey Gy. *Homonán*: *Királyhelmezen*: Biringer Arth. *Nagy-Mihályon*: Roskovics Ján. *Szerencsen*: Füleky László. *Sztropkón*: Nádas Árp. *Tokajon*: Lácza Kár. *Varannón*: Antalóczy Ant.

V. Kolozsvári kir. ítélő tábla. Elnök: Fekete Gábor.

Kolozsvári kir. főügyész: Vila Sándor.

Beszterczei trvszk. Eln.: Tiseshler Dom.; ügy.: gr. Lázár Árpád. — *Járbir. Beszterczén*: Sill Hen. *Naszódon*: Pap László. *Ó-Radnán*: Kovássy Géza.

Deési trvszk. Eln.: Balázs Mát.; ügy.: gr. Lázár Kál. — *Járbir. Deésen*: Miksa József. *Bethlenben*: Imreh Dom. *Csáki-Gorbón*: Ballok Kár. *Kekesen*: Agricólva Ad. *Magyar-Láposon*: Várad Ist. *Nagy-Ilondán*: Pap Em. *Szamos-Ujváron*: Gajzágó Ferencz.

Dévai trvszk. Eln.: dr. Sólyom Fekete Fer.; ügy.: Horváth Sim. — *Járbir. Déván:* Jaszenovich Ist. *Algyógyon:* Balog Józ. *Hátszegén:* Veress Józ. *Körös-bányán:* Zomor Ant. *Maros-Illyén:* dr. Korber End. *Pujiban:* Pászthóhy Tib. *Szászvároson:* Nemes Sán. *Vajda-Hunyadon:* dr. Rieger Alad.

Gyulafehérvári trvszk. Eln.: Nemes Sám.; ügy.: Csiki L. — *Járbir. Gyulafehérváron:* dr. Fekete Gy. *Abrudbányán:* Zanathy Gáb. *Balázsfalván:* Enyedy Laj. *Maros-Ujváron:* Elekes Alb. *Nagy-Enyeden:* Vajda Pét. *Topánfalván:* Loyczel Fer. *Vizaknán:* Gajzágó Tivadar.

Kolozsvári trvszk. Eln.: br. Szentkereszty Zsig. ügy.: Lázár Aur. — *Járbir. Kolozsvár vidéki:* Szikszai Gy. *Kolozsvár városi:* Montovich Gy. *Bánffy-Hunyadon:* Csegezy Gy. *Hidalmáson:* Schopf Gy. *Mócson:* Kovács Ist. *Tekén:* Graeser Kár.

Nagy-szebeni trvszk. Eln.: Jánosi Sán.; ügy.: Theil Istv. — *Járbir. Nagy-Szebenben:* László Józ. *Szász-Sebesen:* Egyed Kál. *Szelistyén:* Aleman M. *Szerdahelyen:* Welter Mih. *Ujgyházán:* Steidl B.

Tordai trvszk. Eln.: dr. Damokos Ant.; ügy.: dr. Pap Dom. — *Járbir. Tordán:* Csegezy Mih. *Alsó-Járán:* Virágháti Fl. *Felvinczen:* Keresztes Árp. *Maros-Ludason:* Laczhegyi Frigy.

VI. Marosvásárhelyi kir. ítélő tábla. Elnök: *Elekes Pál.*

Marosvásárhelyi kir. főügyész: (lásd Kolozsvárt.)

Brassói trvszk. Eln.: Ponor Sán.; ügy.: . . . — *Járbir. Brassón:* Skita Mih. *Fogarason:* Tibald Mih. *Hosszúfalun:* Hersényi Kál. *Sárkányon:* Gál Dom. *Zernesten:* Penciu Mik.

Csikszeredai trvszk. Eln.: Gyárfás Lász.; ügy.: Bartha Ign. — *Járbir. Csikszeredán:* Csanády Béla. *Cs.-Szt-Mártonban:* Orbai Máty. *Gyergyó-Szent-Miklósön:* Szász Ig.

Erzsébetvárosi trvszk. Eln.: Ven Andr.; ügy.:

Sámi Lász. — *Járbir. Erzsébetváros*on: Gillyén Laj.
Dicső-Szent-Mártonban: Végh Alb. *Hosszuaszón*:
 Török Árpád. *Kőhalmon*: Buday Gábor. *Medgye-*
sen: Witich Károly. *Nagysinken*:
Segesváron: Herczeg Zs. *Szent-Ágothán*: Pildner Kár.
Kézdi-vásárhelyi trvszk. Elnök: Jakab R.;
 ügy.: Solyom Mik. — *Járbir. Kézdi-Vásárhelyen*:
 Fejér Kár. *Kovácsnán*: Séra Lajos. *Szepesi-Szent-*
Györgyön: Sylvester Dén. *Nagy-Ajtán*: Szotyori
 Józs.

Marosvásárhelyi trvszk. Eln.: Szentmarjay
 Dezs.; ügy.: Gyárfás Laj. — *Járbir. Marosvásár-*
helyt: Hincsa Mik. *Mezőbándon*: *Nyárad-*
Szeredán: Gyalokay S. *Szászrégenben*: Rozsnyay Fer.
Székely-udvarhelyi trvszk. Eln.: Flórián Ján.;
 ügy.: Diemár Kár. — *Járbir. Székely-Udvarhelyen*:
 Csanády Z. *Oklándon*: dr. Hegyesy Győző. *Székely-*
Keresztúron: Apathy Gy.

VII. Nagyváradi kir. ítélő tábla. Eln.: Ritóok Zs.
Nagyváradi kir. főügyész: (l. Debreczen).

Aradi trvszk. Eln. Otrubay Kár.; ügy.: Parecz
 Gygy. — *Járbir. Aradon*: Kugler Ján. *Borosjenőn*:
 Bitó Józs. *Kisjenőn*: Tabajdi Sánd. *Nagy-Buttyin-*
ban: Seress Fer. *Nagyhalmágyon*: Frics Laj. *Pécs-*
kán: Novák Ist. *Radnán*: Bartos Mih. *Világoson*:
 Hoffbauer Zsig.

Gyulai trvszk. Eln.: Novák Kam.; ügy.: dr. Lissy
 Vikt. — *Járbir. Gyulán*: Fekete Gyula. *Békésen*:
 Sterka-Sulutiu Sán. *Békés-Csabán*: Petrovszky Józs.
Orosházán: Sall Ján. *Szarvason*: Mészáros G. *Szeg-*
halmon: Sall Kár.

Nagy-váradi trvszk. Eln.: Gyalokay Laj.; ügy.:
 ifj. Bulyovszky Józs. — *Járbir. Nagy-Váradon*: (városi)
 Velyóczky Gy. *Nagy-Váradon*: (vidéki) Kenéz Sán.
Belényesen: Benedek Lász. *Berettyó-Ujfalun*: Szakáll
 Pál. *Élesden*: Mütter Fer. *Magyar-Cséken*: Göndöcs
 Lász. *Margittán*: Papoleczy L. *Nagy-Szalontán*: Ko-
 vács Kár. *Székelyhidon*: Fényes En. *Tenkén*: Lengyel
 Kár. *Vaskohon*: Kovács Sánd.

VIII. Pécsi kir. ítélő tábla: Eln.: *Blaskovich**István.**Pécsi kir. főügyész:* hely. Zsolnay György.

Kaposvári trvszk. Eln.: Dorner Zolt.; ügy.:
 Psik Laj. — *Járbir. Kaposváron:* Herman Man.
Curgón: Andorka Gy. *Igalon:* Melieskó Mik. *Len-*
gyeltótiban: Bogyay Gyul. *Marczalin:* Barthodeiszky
 Em. *Nagy-Atádon:* dr. Ballus Zsigm. *Szigetváron:*
 Zsiga Kár. *Tabon:* Vajda B.

Nagy-kanizsai trvszk. Eln.: Tóth László;
 ügy.: Bogyay Öd. — *Járbir. Nagy-Kanizsán:* Oszter-
 huber Lász. *Csáktornyán:* Simon Laj. *Keszthelyen:*
 Göcz Ferencz. *Letenyén:* Philippits Ján. *Perlakon:*
 Horváth Csongor János.

Pécsi trvszk. Eln.: Sável Kál.; ügy.: Zsolnay
 Gygy. — *Járbir. Pécsen:* Rásky Mih. *Dárdán:* Ba-
 laskó Ján. *Mohácson:* Matarényi Ján. *Pécsváradon:*
 Horváth Mór. *Sásdon:* Rihmer El. *Siklóson:* . . .
 . . . *Szent-Lőrinczen:* Pölt Kár.

Szegzárdi trvszk. Eln.: Selcz Józ. G.; ügy.:
 Krcsmarik P. — *Járbir. Szegzárdon:* Szendrődy
 Kár. *Bonyhádon:* Osztrits Mih. *Duna-Földváron:*
 Szelle Zsig. *Gyönkőn:* Muraközy Lász. *Pakson:*
 Szentpétery Józ. *Tamásiban:* Gruber Iv.

IX. Pozsonyi kir. ítélő tábla: Eln.: *Lehóczky**Kálmán.**Pozsonyi kir. főügyész:* (1. Kassán).

Aranyos-maróti trvszk. Eln.: dr. Bethlen-
 falvi Gygy; ügy.: Kovács-Sebestyén Laj. — *Járbir.*
Aranyos-Maróthon: Vály B. *Körmöczbányán:* Ha-
 vás B. *Léván:* Pogány Virg. *Verebélyen:* Nemlaha
 Gy. *Újbányán:* Kraft Kár.

Nyitrai trvszk. Eln.: Sándor G. ügy.: dr.
 Kubinyi Laj. — *Járbir. Nyitrán:* Juhász Vin. *Érsek-*
ujváron: dr. Szirányi Gygy. *Galgócson:* Benkeő G. *Mia-*
ván: Jeszenszky B. *Nagy-Tapolcsányon:* Girtler Alad.
Privigyén: Szaniszló Vil. *Sellyén:* Plathy And. *Sza-*
kolczán: Frankó Ist. *Szeniczen:* Martényi Sán. *Vág-*
ujhelyen: Hajdu G.

Pozsonyi trvszk. Eln.: Petöcz Gábor. ügy.
Kramolin Vik. — *Járbir.* Pozsonyban: Eremit R.
Bazinban: Streihammer Józ. *Duna-Szerdahelyen:*
Kabina Kálm. *Galánthán:* Michnay Jen. *Malaczkán:*
Berthóty Im. *Nagy-Szombatban:* Szászy Ág. *Somor-*
ján: Tóth L.

Rózsahegyi trvszk. Eln.: Porubszky Jen.;
ügy.: dr. Füzessey Tib. — *Járbir.* *Rózsahegyen:*
Alsó-Kubinban: ifj. Csillaghy Józ. *Liptó-*
Szt-Miklós: Jeszenszky G. *Liptó-Ujváron:* Vitalis K.
Námesztón: Szontagh Szan. *Trsztenán:* Prónay Nánd.

Trencsényi trvszk. Eln.: Siebenfreund B.; ügy.:
Ribossy Kál. — *Járbir.* *Trencsénben:* Chudovszky
Józ. *Baanon:* Motesiczky Ern. *Bitsén:* Akay Kor.
Csacszán: Aleitner Nán. *Illaván:* Baross Ant. *Puchón:*
Liha Ant. *Vág-Beszterczén:* Nozdroviczky Ján. *Zsol-*
nán: Pribis László.

X. Szegedi kir. ítélő tábla: Elnök: Sélley
Sándor.

Szegedi kir. főügyész: Lobmayer István.

Nagy-becskereki trvszk. Eln.: Zsiros Laj.;
ügy.: Orosdy Lajos. — *Járbir.* *Nagy-Becskereken:*
Pohut Istv. *Módoson:* dr. Szöke Kár. *Török-Becsén:*
Jakabffy Titus.

Nagy-kikindai trvszk. Eln.: Róth Gergely;
ügy.: Dús Sán. — *Járbir.* *Nagy-Kikindán:* Eidenmüller
Ad. *Billéten:* dr. Gálhomoky K. *Nagy-Szt-Miklóson:*
Kemény Gy. *Török-Kanizsán:* Georgievics Sándor.
Zsombolyán: dr. Kovácsis Cses.

Szabadkai trvszk. Eln.: Vasdényei G.; ügy.:
Deák Péter. — *Járbir.* *Szabadkán:* dr. Dekker Gy.
Bács-Almásán: Kovacsits Ant. *Baján:* Róth Nánd.
Topolyán: Malonyai Ign. *Zentán:* Ringhoffer Laj.

Szegedi trvszk. Eln.: Muskó Sán.; ügy.: Dobák
Rél. — *Járbir.* *Szegeden:* Wiedermann J. *Battonyán:*
dr. Simony Ak. *Csongrádon:* Szarka Mih. *Hodmező-*
Vásárhelyen: Cserba Fer. *Makon:* Dozsits Sán. *Nagy-*
lakon: Várady Kál. *Szentesen:* Gaál Sánd.

Ujvidéki trvszk. Eln.: dr. Devich Lász.; ügy.:

Popovich Aur. — *Járbir. Ujvidéken*: Kovachich Józ. Ó-Becsén: Kéller S. Palánkán: Tillinger S. Józseffalván (zsablyai); Petrovics Val. Titelen: Lesztyánszky P. Zombori trvszk. Eln.: Széchény Józ. ; ügy.: Engel Józ. — *Járbir. Zomborban*: Dömötör Pál. Apatinban: Dömötör H. Hódságon: Jusits Laj. Kulán: Lederer Gusz.

XI. Temesvári kir. ítélő tábla. Eln.: Paiss Andor.

Temesvári kir. főügyész: (l. Szegeden).

Fehértemplomi trvszk. Eln.: Pászt Vil.; ügy.: Perjesi Mih. — *Járbir. Fehértemplomban*: Ottrubay Kár. Dettán: Porutin Em. Károlyfalván: Gerle Jak. Kubinban: Kállay Béla. Oraviczabányán: Virányi István. Szászabányán: Anner Ján. Verseczen: Bnocz Béla.

Karánsebesi trvszk. Eln.: Salacz Béla; ügy.: Aszlányi Kor. — *Járbir. Karánsebesen*: Kovács B. Bosovicson: Máhr An. Ó-Orsován: Vojnics Guido. Teregován: Simon Gábor.

Lugosi trvszk. Eln.: Péczely Ferencz. ügy.: Aschinger Fer. — *Járbir. Lugoson*: Juschitz K. Bog-sánon: Paulovits Ist. Facséten: Kraczezh Gy.

Pancsovai trvszk. Eln.: Vozáry Ján.; ügy.: Milas-sevics Sánd. — *Járbir. Pancsován*: Fritsch F. Alibunáron: Antal Mik. Antalfalván: Ribiczey Fer. Perlaszon: Sárdy J.

Temesvári trvszk. Eln.: Mály Istán.; ügy.: Gozsdú El. — *Járbir. Temesváron*: Hofbauer Pét. Buziáson: Benedek G. Csákován: Bányai V. Lippán: Bene Gáb. Rékáson: Barakovits Kálm. Uj-Aradon: Medveczky Ján. Vingán: Fodor Ödön.

Országos fegyintézetek.

Illaván; Lipótváron; Mária-Nostrán; Munkácson; Nagy-Enyeden; Sopronban; Szamosujváron; Vácson; Szegedi ker. börtön; Aszódi kir. javító-intézet; Kolozsvári javító-intézet; Kis-hartai közvetítő-intézet.

M. k. honvédelmi miniszterium.

Honvédelmi miniszter: Komlós-keresztesi báró *Fejérváry Géza* tábornaszernagy, sz. k.v. b. t. t., kamarás, L. r. n., k. l. oszt. vaskor. lov., Szent Istv.-rend kp. k., Mária Terézia r. l., a cs. és k. 46. gyalog ezred tulajdonosa, a főrendiház tagja.

Államtitkár: Vaiszkai és bogyáni *Gromon Dezső*, v. b. t. t. a 2. o. v. k. l. Szt Istv.-r. ks. k., a tovarisovai kerület országgyűlési képviselője.

Elnöki osztály. Ügyköre: Beadványok felbontása, külön fentartott ügyek elintézése, Rendeleti közlöny szerkesztése stb. Osztályvezető: *Terböcz István* osztálytanácsos. Katonai előadó: győri *Farkas Fidél* gy. ezredes. Miniszteri parancsörtszt: *Sauter Gáspár* lovas százados.

I. ügycsoport (I., II., III., IV. és V. osztályok). Csoportfőnök: *Bernolák Károly* vezérőrnagy.

I. ügyosztály. Ügyköre: Kiképzés, mozgósítás stb. Osztályvezető: *Csalány Géza* ezredes.

II. ügyosztály. Ügyköre: Összes havidíjasok nyilvántartása, személyügyei stb. Osztályvezető: *Orgonás Zsigmond* ezredes.

III. ügyosztály. Ügyköre: Legénységi ügyek, szolgálati könyvek stb. Osztályvezető: *Vuković Ján*, alezredes

IV. ügyosztály. Ügyköre: Népfelkelési ügyek. Osztályvezető: *Szécsi Mor* őrnagy.

V. ügyosztály. Ügyköre: Egészségügyi szolgálatra vonatkozó ügyek. A honvédorvosi tisztikar személyi ügyei stb. Osztályvezető: dr. *Csajághy Béla* vezértörzsorvos és a honv. orvosi kar főnöke.

II. ügycsoport (VI., VII. és XVIII. ügyosztályok). Csoportfőnök: *Kránitz János*, vezérőrnagy.

VI. ügyosztály. Ügyköre: Ruházat, felszerelés, elhelyezés stb. Osztályfőnök *Mchrbrot Frigyes*, I. oszt. főhadbiztos.

VII. ügyosztály. Ügyköre: Illetékek, élelmezés stb. Osztályfőnök *Majnik Béla* II. oszt. főhadbiztos.

XVIII. ügyosztály. Ügyköre: Elhelyezési ügyek, szállítmányozás, termény- és anyag-járandóságok biztosítása stb. Osztályfőnök: *Gallasy Gyula* I. oszt. főhadbiztos.

III. ügycsoport (VIII. és IX. ügyosztályok). Csoportfőnök: *Grúz Albert* miniszteri tanácsos.

VIII. ügyosztály. Ügyköre: Újenczozás, védtörvény stb. Osztályvezető: *Szentgyörgyi Lajos* oszt. tanácsos.

IX. ügyosztály. Ügyköre: Fősorozás eredménye, haljatalék stb. Osztályvezető: *Láner Gyula* osztálytanácsos.

IV. ügycsoport (X. és XI. ügyosztályok). Csoportfőnök: *Szaborits Antal* min. tan.

X. ügyosztály. Ügyköre: Beszállásolás, lőszükséglet, altiszti igazolványok, menház stb. Osztályfőnök: *Tibolth Lajos* oszt. tan.

XI. ügyosztály. Ügyköre: Áthelyezések a hadseregből és viszont, törvényellenes besorozások stb. Osztályfőnök: *Losonczy György*, oszt. tan.

V. ügycsoport (XIV. és XVII. ügyosztályok). Csoportfőnök: *Bárczy István* min. tan.

XIV. Ügyosztály. Ügyköre: Alapítványi ügyek. Osztályfőnök: *Kasics Péter* oszt. tan. (min. tan. cz. és jell.)

XVII. ügyosztály. Ügyköre: Külföldön tartózkodó magyar hadkötelesek ügyei stb. Osztályvezető: *Biró Pál* miniszteri tanácsos (cz.).

VI. ügycsoport (XII. és XIII. ügyosztályok). Csoportfőnök: *Schytra István* miniszteri tanácsos.

XII. ügyosztály. Ügyköre: Horvát ügyek és fordítások. Osztályfőnök: *Lermann József* min. tan. (cz.)

XIII. ügyosztály. Ügyköre: Felszólamlási folyam., elbocsátások stb. Osztályvezető: *Szöts Albert* oszt. tan.

Közvetlenül az államtitkár alá rendelve.

(XV. és XVI. ügyosztályok.)

XV. ügyosztály. Ügyköre: Hadbírói kar személyes ügyei. Honvéd és esendőr büntető igazságszolgálya.

tásra vonatkozó ügyek. Havidijasok nőstülési ügyei. Osztályvezető: *Hanslari Sandor* tábornok-hadbíró.

XVI. ügyosztály. Ügyköre: Csendőr törzs- és főtisztek mindennemű személyi ügyei. A csendőrség szolgálata és kiképzése iránti intézkedések, valamint az idevonatkozó szabályok és utasítások kidolgozása. A csendőrségi szolgálati könyvekre vonatkozó intézkedések. A csendőrség szervezetére vonatkozó összes munkálatok. A csendőrség legénységi létszámához tartozó egyének szabadságolására, felülvizsgáltatására és nyugdíjazására vonatkozó intézkedések. A csendőr legénység közigazgatási úton való elbocsátása. A csendőr legénység nőstülési ügyei. A csendőrségi alapítványok kezelése és adományozására vonatkozó ügyek. A csendőrség mozgósítási ügyei. A táborig csendőrség ügyei.

Osztályvezető: murai és köröstarcsai *Török Ferencz* altábornagy, a magyar korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének teendőivel megbízva.

Az osztályvezető helyettese: *Reinle Gábor* csendőr alezredes. Beosztva: postupici *Kostka Pál* és otrokocsi *Adorján Lőrincz* csendőr-századosok; *Fery Oszkár* és *Móricz György* csendőr főhadnagyok.

Segédhivatalok. Főigazgató: *Bogdanffy Ferencz* kir. tanácsos, szolg. kiv. honv. őrnagy.

Honvédszámvevőség. Főnök: *Szilárdy Norbert* I. oszt. főszámtanácsos.

Magyar kir. állami számvevőszék.

Elnök: *Rakovszky István.*

Horvát-szlavon-dalmát országos kormány.

Bán: Hédervári gróf *Khuen-Héderváry Károly.*
Belügyi osztályvezető: *Stanković Daniel.*

Horvát-Szlavonország közigazgatási beosztása.

- I. Belovár megye (székhelye Belovár).
Belovár, Ivanics, Kaproncza és Körös városokkal.
- II. Lika-Krbava megye (székhelye Goszpics).
Karlopago és Zengg városokkal.
- III. Modrus-Fiume megye (székhelye Ogulin).
Buccari várossal.
- IV. Pozsega megye (székhelye Pozsega).
Bród és Pozsega városokkal.
- V. Szerém megye (székhelye Vukovár).
Karlócza, Mitrovicza, Pétervárad és Zimouy városokkal és a rend. tan. Runa várossal.
- VI. Varasd megye (székhelye Varasd).
Varasd várossal.
- VII. Verőcze megye (székhelye Eszék).
Eszék várossal.
- VIII. Zágráb megye (székhelye Zágráb).
Károlyváros, Kosztajnicza, Petrinja, Sziszek és Zágráb városokkal.

